Библиотека
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 532

ДВОЈЕ ПРИСТОЈНИХ

Најлепша остварења са XXV конкурса за најкраћу кратку причу

(Приредио Ђорђе Оташевић)

Алма
Београд, 2026

ПРЕДГОВОР

Међу причама потписаним шифром пристиглим на XXV конкурс за најкраћу кратку причу, који је организовала издавачка кућа „Алма”, Дејана Јовановић, Алма Оташевић, Драгана Лазић и Ђорђе Оташевић изабрали су, по њима, три најбоље приче. Приче потписане именом и презименом нису биле у конкуренцији за награде, али су, уколико су својим квалитетом то заслуживале, уврштене у овај зборник. Приче потписане шифром дуже од 900 знакова (не рачунајући размак између речи и наслов) такође нису биле у конкуренцији за награде, али су и оне, уколико су својим квалитетом то заслуживале, уврштене у овај зборник. Сувише дуге приче, без обзира на квалитет, нису уврштене у овај зборник.

I награда: „Двоје пристојних“ Иване Бојовић

II награда: „Гробље речи“ Зорана Додеровића

III награда: „Стопала љубве“ Александра М. Арсенијевића

Немања Аврамовић

***

Одем на базен у Крагујевцу.

Дописивао сам се са ЈМ и било је помена да ће можда и она на базен.

У једном мањем базену пливају само ЈМ и њена мајка.

Када сам видео из даљине да плива с мајком, само сам јој послао поруку на вибер да сам дошао и да ћу пливати у базену.

Нисам био сигуран да ли је ок да се поздравим са њом пред мајком, па сам хтео да сачекам шта ће она да ми напише.

Оставим телефон у кесу са стварима и одем у већи базен да пливам.

После дужег времена, дођем код својих ствари и погледам да ли ми је нешто одговорила.

Видим неку безвезну преписку између „мене“ и ње након моје последње поруке.

Схватио сам да нисам довољно добро сакрио телефон међу стварима и да је неки кретен узео мој телефон и писао глупе поруке ЈМ.

Поруке са „моје“ стране chat-а нису биле непристојне, али су биле поприлично напорне и наметљиве поруке, као од неке незреле особе.

Након прве безвезне поруке, одмах иде нека прозивка што нема одговора, па онда смајли уха, као да ослушкује одговор, па неколико пута поновљено.

Од ње је био прво неки смајли чуђења, а на крају је послала љутка и увенулу ружу.

Славица Агић

КУЋА НА ПУТУ

Шта да ти кажем пријатељу. Не знам одакле бих почео. Исто тако не знам како бих и завршио, какав би био крај, јер га ја не назирем. Барем се надам да га нема.

Ја ти, брате, баш као и ти, никоме нисам сметао. Клонио се кавге или било какве размирице. Гледао сам своја посла, своју породицу, свој дом, своју кућу.

А кућа к'о кућа. Топла, домаћинска, пуна чељади, љубави, пуна наваке. А и лепа баш, чврсто грађена, на дивном месту. Најлепшем. На драгом брдовитом Балкану. Свуда око куће сија лепота, пуца поглед на непрегледне, модре шуме, зелене ливаде, благородне житнице, дубоке, мудре реке, бисте потоке, брзаке... Лепота једна.

И нема тог путника намерника ког није топло дочекала, угостила и испратила, са поруком и жељом да опет дође.

Али све то не беше довољно. Некоме је нешто ту сметало. И гле чуда, полако, неосетно, али сигурно одједном је престала да буде иста. Није више била оаза мира, дом пун берићета. Због нечега је заиста некоме засметала. Можда зато што је на путу.

И почело се одлазити из ње, расипати. Зашто!? Пита се јадни човек, а и даље се осипа, баш као стари, изношени џемпер. Одговор лебди у ваздуху...

Можда што је баш на сред пута. Можда се зато лакше одлази из ње. Полако, па низ пут.

Тања Ајмић

ЗЛАТНИ САТ

Волела је свој златни сат (за који је испало да није уопште златан). Злато га није загрлило никада у животу. Носила га је само у специјалним приликама и чувала га у сефу између осталог накита. Била је опседнута временом а њен сат је радио без грешке. Кад Руси нешто направе, онда то ради сто година – говорила је.

Златомир Алексић

СКРАЋЕНА ПРИЧА

Понекад ми дође да пишем. И пишем.

Чак, умем и да се распишем. Онако да све стане на две стране. Онда то прочитам и сам себи честитам. Алал вера мајсторе!

Онда то пошаљем да и други прочитају. Е, али други кажу да ми је то дугачко. Камо среће, то ја у себи и за себе, па кренем да скраћујем.

И кратим ли кратим! Иде ми од руке. Мада, некако ме страх да нисам претерао. Да није сад прекратко?

Срећом, навикао сам да се извињавам!

Снежана Алексић

КАО ПИТА СА ЈАБУКАМА

Кажу да у последње време не разликујем јутро од сумрака. Није тачно.

Прво, увек у сумрак носим смеће у контејнер. Контејнери се налазе на источној страни моје улице. Значи, крећем се ка истоку. Сумрак је на супротној страни.

Већ на пола пута до контејнера осетим мирис цимета. Пре поласка, коре од јабука сам исецкала за компост.

Друго, никад ујутру не правим питу са јабукама.

Милица Антонијевић

МРЉА

Та проклета мрља. Годинама сам покушавала да је обришем са огледала у купатилу.

Мајка ми је прво рекла да пробам с лимуном и сољу.

Мрља је одолевала.

Комшиница ми је затим казала да је чула да је сирће одлично за скидање флека од каменца са санитарије. Купила сам литар сирћета и сваког дана брисала огледало.

Ништа.

У продавници су ме уверавали да ново средство које су добили гарантовано скида све флеке, чак и оне најупорније. Мрља је одолевала свему.

У налету беса, бацила сам огледало на под, а затим сам отишла до продавнице да купим ново.

И оно је на себи имало мрљу. Ова је чак била већа.

Сутрадан сам отишла код очног лекара.

Она ме је саслушала, све време климајући главом.

Тражила је од мене да затворим једно око. Мрља је и даље била ту.

Када сам затворила друго око, мрља је нестала.

После тога смо дуго заједно ћутале.

Александар М. Арсенијевић

СТОПАЛА ЉУБВЕ

Када, у загасит сутон, на каменој чесми у врту, моја проседа драга омива стопала бела, руже из ружичњака поздрављају је наклоном својих девствених пупољака.

Док мастилски смирај већ дубоким сенкама стишава вртне боје, гледам је, тајно, с прозора љубавне собе нашег смртништва.

Нема ничег сладоснијег мојој уморној души, него кад бистра вода клизи низ латице њених стопала уских, слива се нежно низ млеко њене мирисне коже, сараствара с капљама воденим, капље у камени сливник, одједном пун млечне лепоте.

О, да сам ланени убрус, па да јој посушим смерно стопала чиста, што нечујно ходе, без трунке лукавости корачајући кроз прозрачну призрачност.

Док стопала мека смотреним покретима убрисује, у тихости лисја и трава ослушкујем сладосно пуцкање зглобова ситних у танушним јој прстима ножним.

Када, у зачарну предвечер, на каменој чесми у врту, љубљена моје проседости омива стопала љубве, гледам је, тајно, с прозора смртничке собе нашег љубавништва, у бестрасном умиљењу.

Обливен тад светлосном водом изнутра, целивам сву је зеницама.

Русомир Д. Арсић

ПРОДУЖИЋУ НАЗАД

На почетку искорака у празно испуних се до врха. Сада увелико преливам и пуним сваки делић себе изван себе.

Покренух сунце у себи и оно се утиша до задњег зрачка. Лепо заиста, толико лепо, да сам почео да шаљем вишак светлости и онима који не постоје, јер њих је највише и њима ће то бити оно што их чини најпостојећима.

И да пробам да не стојим испред букета сунчевих зрака како бих схватио смисао бежања повратком у тамо што ме чека, а никако да се појави. Не бринем због тога, јер то је само оно што није то. ПРОДУЖИЋУ НАЗАД, како бих се нашао испред.

Смиља Арсић

ИЗЛЕТ

Корачала је шумом све дубље између столетних стабала; толико дуго да више није осећала ноге. А ипак, чинило јој се да време стоји међу тим дрвећем што је шумело столетне тајне, у полумраку од сенки међу које се сунце никад угнездило није. Пожелела је да буде шаптач кедрова и напрезала је свој слух и ум да дешифрује говор тих дивова; да проникне у правременска догађања; да докучи да ли је под тим крошњама Бог створио Адама, или се у неком трену неки прамајмун преобратио у прачовека?

Време је стајало а она се нашла на ивици провалије. Висила је над понором и безгласно завапила за помоћ оближњем дивовском кедру. И, гле, он ка њој испружи најближу грану, која постаде светло предивно биће што је на рукама мекшим од паперја, а довољно чврстим да не пропадне у бездан, пронесе кроз сумаглицу и она затворених очију виде прапочетак и крај што се слише у један трен лебдења над ништавилом.

Очи је отворила у својој соби. Знала је да не може поделити то искуство јер нема никога тако отвореног ума да то може примити. Насмешила се као неко ко зна оно за чим свет од искона жуди.

Ванчо Арсов

ИЗА ЗАТВОРЕНИХ ОЧИЈУ

Свако вече, тамо негде пре поноћи, понавља се иста ствар. Он се спрема за починак. Прави мали ритуал.

Склопљених руку моли се Небесима које скривају Онога кога одавно нико није видео. Ипак у срцу куца она лепа Душа која не зна за страх, за бол овога света, не зна за све жалости јер је рођена да се радује до краја Времена!

У почетку, након затварања очију, све би се сложило тако брзо и једноставно – Сан би дошао и Душа би се радовала. Преко сна је била у свом лепом врту, преко сна је читав Универзум само Њен!

Иза затворених очију Он је постајао највећи Краљ.

Али, кад би отворио очи – опет би видео правога себе: мала човечја фигура која није савршена и која само жури у сусрет непознате стварности.

Данијела Арсовић

ЛАВ

Познавала сам једног лава, који је имао велико срце, храбро до последњег дана, јуначки се борећи против опаког непријатеља, подмуклог, који из прикрајка вреба и зада свој највећи ударац, кад се најмање надаш и то очекујеш...

А он, смирен, ћутљив, иако борбеног духа, само је тихо отишао. Однео са собом ведрину, која је исијавала из његовог лица и ледено плавих очију, какве, сматрам, да поседују само одабрани... И као што му и само име каже, Слободан, коначно је ослобођен свих мука, патњи и невоља овог света, које су се, свом својом тежином, свалиле на једно људско биће... Кажу знакови су поред пута, само их треба пратити и препознати. Тако сам, изненада, пред собом угледала слику лава, чија се бела глава с огромном гривом скривала у крошњи снегом прекривеног дрвета, која ми је привукла пажњу, одакле ме нетремице посматрао, као да је носио неку важну поруку или последњи поздрав од драгог пријатеља, чији је дух, само дан раније напустио овај свет и отпутовао на неко, верујем, боље и лепше место...

Лидија Бајовић

СУВО МОРЕ

Потонуће у суво море. Преплављена је њиме и лежи на његовом дну, али није мокра. Дуга коса коју више нема вијори јој и лелуја нагоре. Заплела се у његове руке, чврсте и снажне, сталожене и стамене, које су сада биле морска трава. Суво море боли невидљивим болом.

Ана Бајрић

ВЕЛИКА КУЋА

Сви ми завиде. Лепа сам и тата ми је богат. Мој свет је пун могућности. Зову ме непо беба. И живим у великој кући.

Важно је да ми је коса увек савршена. Да су ми зуби равни и бели. Да је моја одећа, пажљиво одабрана од стране других, беспрекорно испеглана. И да нико не оде из нашег породичног здања.

Хтела сам да упишем академију уметности. Родитељи су рекли да је економија бољи избор. Креативна школа би ионако била претешка за мене. Неко треба да им помаже у фирми.

Јуче сам се враћала три пута да проверим да ли сам закључала врата при изласку. Нисам могла да се сетим. Било ми је непријатно кад је неко од пролазника рекао да ми је дом јако леп.

Тата често није ту због посла. Брат проводи доста времена у коцкарници. Мама ме понекад зове ђубретом. Сама сам крива, шепртља сам и оборим ствари.

Ако пробам да одем, бићу спречена. Десиће се нека хитна ситуација. Одједном више нећу моћи да нађем разлог за одлазак, а ни место где да пођем из велике куће.

Милојка Бандука Јововић

УПЈЕСМИМО ПЛАНЕТУ

– Сви моји су наши. – Тако је рекао ђедо кад је одлазио преко. Сретали се на Сретење. Дан на наше име уписан да се дочекујемо, разумијемо, потврђујемо и душом и вјером. Да се памти и остане млађима. Преносићемо љубав с кољена на кољено.

Једним срцем куцамо свијетом. Дижемо се мимо снове. Големо је наше умијеће кад упјесмисмо планету. Земља пјева под нашим именом. Разиграва кораке мира. Мора ли неко да нас открије или неће да чује пјесму – Ово је Србија. – Пјевајте, дјецо, нека нас памте!

Ићи ћемо и у Беч на Светосавском балу да играмо српски кадрил. Ту игру нам је давно оставила српска господа по наруџби Милоша Обреновића и остварењу Јохана Штрауса млађег.

Не смијемо заборавити ни српску сиротињу што се моли за слободу у Љевишкој која је четири пута паљена и обнављана своме народу.

Има ли Небо снаге у име Оца, Сина и Светог духа да се избори за правду и останемо свој на своме, да нам не затрпавају гробове за наше добро, да нас не могу више пронаћи.

Никица Банић

УСПЕШНИ ИМИТАТОР

Светина је на тргу.

Окупиле се гомиле људи.

Привукла их среда – средишњи дан.

Трг изгледа као да је Онај одозго просуо и раширио гомилу мрава уместо људи.

Од свега тога господин Ник се одмакао до прве зграде.

Наслонио се на зид од црвене цигле, онај што гледа у *Кратку улицу*.

Долази равно, равно к њему.

Смеши се.

Остаје господин Нику да га загрли.

Загрли га.

Тапше га по леђима.

„Ко би рекао, Иван Шук!

Хоћу рећи – ти си мртав, Иване!“

Мрави са трга побегоше.

Трг се за час испразни, остаде пуст.

Погледајте голубове како мирно кључају.

„Не желим вас наљутити, Иване.“

„Не, уопште. Не љутим се ни на кога.“

„Можда је то крај спознаје – кад упознате себе, мој Иване.“

Бранка Баретић Миленковић

ПИШИ МИ

Јанко и Раша били су пријатељи од колевке. Маме су брижно неговале своје и њихово дружење. Замомчили се, поженили, послом и животом раздвојили, али нису прекидали дубоке везе. Један је завршио у Њујорку, други у Лондону. И како то обично бива, различити избори формирали су, током година, на ситне, средње важне и јако битне ствари, различите погледе. Ови контрасти избацивали су, полако али сигурно, све оно што су давно потрпали у пробушене џепове. Као први кликери, котрљала су се низ ногавицу сва заклињања и „крвљу“ печатирана обећања. Два празна пута.

Пред крај овоземаљског скитања, скоро истовремено, послали су један другом писма.

На погрешне адресе.

Габријел Баришић

ЉУБАВНА ПРИЧА

Не можеш ме пронаћи, све и да знаш како у неком граду, у некој згради, у неком стану, лица приљубљеног уз прозор, проматрам пахуљице снијега и у магли даха чрчкам тајновите знакове, којима ни сам не знам значења. Шапат: „Чекају у ниском старту...“

Да знам што се догађа... бих ли наставио...?

Задња точка.

„Некако израњају из невидљивог оностраног...“

– Ако си упознат с Фаустом, знаш тко сам! – рече створ. – Могу учинити да поново будете заједно!

Да сам знао што се догађало, бих ли наставио?

Наравно!

Дарко Батан Жуњић

ЗЛАТНА КОШУЉА

Уђе господин у бутик гдје су кошуље висиле као да су дио изложбе.

– Колико кошта ова? – упита.

– Сто тридесет пет еура.

Господин је скине с вјешалице, опипа, преврне и загледа изнутра.

– Господине, шта то радите?

– Тражим злато.

– Молим?

– Па, за те паре негдје мора бити ушивено злато.

Пажљиво врати кошуљу на мјесто и изађе.

Продавачица још једном погледа цијену.

Борислав Батин

ФРАНЦУСКИ БАЛКОН

На француском балкону старог здања у оквирима шина круга трамваја „двојке“, као на огледалу силуета неке девојке, рекло би се: наге, као магла, дах на стаклу, отисак усана, обрис жудње.

Тешка плава сатенска завеса препуна неког финог носталгичног праха, остатака несталих времена, тужне раскоши барокног покушаја рестаурације непостојећег.

Мало бонсаи трешњино дрво на поду крај босих ногу наге девојке прилепљено крошњом за окно као да упија сенку неспокоја и страх, заостао из свих протеклих ратова и заливених суза.

Девојка, жена ил' старица нека, као да са страхом некога чека. Зашто је нага, огрнута хладноћом и музиком „вагнеровском“ која тихо вибрира преко њене руке ослоњеном на окно балкона?

У зграду старог здања, негде пред свитање, ући ће мушкарац у црном оделу, висок и танан: дугим лаким кораком, као да прескаче погледе, попеће се на други спрат старим цвилећим лифтом од махагонија.

Чуће се куцање и уздах, угасиће се папирјасто светло француског балкона, нестаће силуета наге девојке, жене ил' старице неке, остаће... патинаста жал и замукао „вагнеровски“ тихи крик као са палубе „Холандеза луталице“...

Жељка Башановић Марковић

АПЕТИТ ПРАВИ ЗАСЕДУ НОЋУ

Некад се гледам у огледалу, оном великом од пода до плафона, што се укршта са свих страна кабине. Изгледам себи као најбољи фрајер.

Увек улазим у исту продавницу са већом кабином да пробам фармерке, и у огледалу видим Бреда Пита после теретане. Ходам кроз простор као да снимам рекламу за парфем, забацим косу које немам довољно на потиљку, али је зато од напред пребацујем да изгледа да је имам свуда, и мислим, ово је то, данас освајам свет.

А онда се окренем бочно. Огледало, то гадно, искрено, немилосрдно стакло, открије ми профил који личи на кромпир са ногама. Стомак који је одлучио да живи сопственим животом, независно од мојих планова. И ја, уместо Бреда Пита, постајем рођак који је дошао на свадбу и појео трипут више од свих гостију иако му кошуља напред пуца између два дугмета вири кожа.

Продавачица ме пита: „Како вам се чини?“

Ја кажем: „Одлично!“ – док у себи преговарам са огледалом да ми бар мало попусти, као на пијаци кад тражиш да ти спусте цену првих јагода.

И тако, из анфаса у профил, из фрајера у кромпир. Селим се из глади у прождрљивост.

Е, оно, између, онај тренутак кад изађем из кабине и кажем „размислићу“ – то сам ја. Иако знам да је истина између два огледала и да никад не треба стајати бочно под неонским светлом.

Устајем из кревета око поднева, доносим најтеже одлуке дијете као да су парче хлеба. Кажем себи – идем даље, не осврћем се, не мерим штету. И заиста, за трен, осетим се непобедиво, као да сам од челика саливен и савршен, а недоследност само туђа измишљотина од јуче.

А онда дође ноћ, и ја се увијам у највећу глад.

Гледам кроз прозор и видим себе како дрхтим од сопствене сенке коју гледам у прозору док отварам фрижидер.

Уживам у слатком жвакању слано, слатко, слано слатко. Залијем све леденом кока-колом и јако подригнем.

На мом голом телу стомак се поносно шепури, док глава стално нешто изводи.

Мирсада Бибић Шаботић

ПАНТАЛОНЕ

Сваког петка пеглала му је сиве панталоне. Ишао је у чаршију да види и да буде виђен. Говорио је да човјека прво виде по испегланој ногавици. Тог петка зазвонио је телефон.

Умрла јој је мајка. Није ни шамијом покрила главу, сјела на столицу и заплакала.

Он је погледао преко наслона фотеље.

– Зар ћеш ме пустити да идем у изгужваним панталонама? Каква си ти писнифуља.

Устала је. Укључила пеглу. Док су јој сузе падале по тканини, пеглала је наборе које је он презирао. На сахрани је ходао усправно у беспријекорно испегланим црним панталонама. Људи су прилазили њој и изјављивали саучешће.

Није заплакала.

Све сузе остале су ушивене у његове ногавице.

Ана Билић

ЖЕНСКА ПРИЧА

Нису га звали именом. Звали су га мамина маза. Цурица. Или само Педер.

Јакова то није дирало. Не зато што није знао што те ријечи значе, него зато што их је чуо толико пута да су му се истрошиле. Као жвакаћа гума коју сви жвачу, а нитко не прогута.

Мајка му је једном рекла да не мора бити као други.

Није му рекла како.

Али довољно је што је рекла да не мора.

Отац му се не јавља. Отишао је.

Средином године у разред је дошао Натко.

Он није знао бацити на *балун*. Није знао викати. Није знао бити *мушко*.

Заједно су сједили у задњој клупи.

Учитељица је додијелилаАњу као помоћ Натку. Требала је бити *социјални мост*.

Ања је знала како је то кад ти нетко нешто додијели јер ти онда нешто фали.

Живјела је с баком. Мајка би се јављала кад има интернет.

Имала је стари мобител и нову способност да препозна туђе тишине.

Након школе нису ишли с осталима.

Кад су их задиркивали, нису се бранили.

Нису постали популарни.

Нису постали важни.

Постали су једно другом све оно што нитко други није знао бити.

Њих троје.

Без женских улога.

Без мушких улога.

Без улога уопће.

То је била њихова женска прича.

Тоде Блажевски

КОЛИКО ЈЕ СРЕЋЕ ПОТРЕБНО ЧОВЕКУ

– Почеше да се моле Господу, неколико незаситих људи, тражећи од њега да им да више среће него што им је дао. Он им рече:

– Али ја сам вам дао тачно онолико колико вам је требало! – А ови – незасити:

– Треба нам више среће, треба нам више среће, Господе.

– Али зашто би вам била потребно више среће? Ја сам вам дао толико колико вам је требало.

– Не, не, Господе! – упорно су говорили ови незасити. Треба нам више среће.

– Па, немам више среће за вас па, да је вам дам! – бранио се Господ.

– Ах, то је лак посао за тебе, Господе! – ови незасити појурише у помоћ Господу. Узми од овога, од оног, види какви су – ништавни и ни за шта невредни. И дај је нама, Господе.

– А хоћете ли моћи да носите њихову срећу на леђима својим?

– Ха, и хоћемо и можемо ми то, можемо ми то! – убеђивали су Господа ови (знате већ ко), који су више гледали у своје џепове него у колена.

И тако, Господ, смилујући се, почео је узимати срећу од овог јадника и дајући је оном похлепном, незаситом, узми је од овога... дај је ономе...

И ови незасити, и даље су молили Господу:

– Дај нам још, још, Господе! – иако су им ноге, већ приметно климале, климале и клецале.

И најзад, коначно, попустише и... и – наравно, ударише у земљу – уз велики прасак, и за тили час нестадоше – некуд, ни сам Господ не зна где.

Дејан Богојевић

ВИШЕ – ОБЛИК ВРАНЕ

Пролази кроз мрачну улицу. Са једне стране лежи исцрпљени пијанац, са друге црна врећа. Та врећа има облик вране, тај пијанац има облик црне врећа.

Застао је.

Померио главу шакама, напред – назад. Пљеснуо јако длановима. Мачка је искочила на светлост и протегла се.

Зачуо је лавеж.

Пси су се по улицама дозивали.

Поновио је неколико пута: „Треба избећи смакнуће“ и ужурбано корачао ка белом, мермерном мосту.

Дошавши на мост, направио је неколико корака више.

Данијела Божичковић Радуловић

ОД СЛОВА ДО СИМБОЛА

Између трајања и нестајања живе сећање и заборав.

Понеко слово, мисао, глад или мучнина. Празне речи. Испуњена празнина. Бол задовољства и задовољство бола. Воњ и свежина.

Пар капи кише, уздах, зној и сузе. По неки вртлог, пламен ватре, зрачак сунца. И ништа више.

Само тачка или срце, већ, шта ко има да стави на крај.

Од слова до симбола различит је пут. Козја стаза или шлепером утабана цеста.

Није исти вокабулар, ни човек. Ни живот. Ни симболика њега.

Увек је различито.

Пре и после свега.

Ивана Бојовић

ДВОЈЕ ПРИСТОЈНИХ

– Опустите се – рекао је Никола.

Повукла сам сукњу преко колена. Моја сенка на зиду није се померила. Гледала сам му очи покушавајући да одредим боју. Он је гледао налаз. Између нас било је довољно стола за двоје пристојних људи. Не знам чему сам се надала. Дванаест година млађи од мене. Трећи пут долазим код њега због исте ствари. Измишљене.

На зиду, међутим, моја сенка спустила је главу на његово раме.

Никола је накратко застао.

– Нема разлога за забринутост.

– Онда је све у реду?

– Све. Као и прошли пут. И претпрошли.

Затворио је картон и пружио ми руку.

Тек на вратима приметила сам да су нам сенке остале једна уз другу.

– Светло… – рекла сам.

Никола је држао прст на прекидачу.

– Нека га још мало.

Милена Борета

***

Будим се, устајем из кревета, облачим се, брзо излазим на улицу, напољу облачно, спрема се киша, јурим улицама, газим локве, прскају ме аутомобили, тутње трамваји, чини ми се да сам бржа од њих, некуд летим, ал' не знам куда, застајем на трафици, купујем чоколадицу, ходам даље, посматрам излоге, мислим шта бих све могла имати, замишљам себе како носим ову или ону торбу или баш овакав капут. Јурим улицама, па часком застанем, смишљам неке нове планове, замишљам себе у овом или оном граду, мисли ми непрестано лутају, постају као кораци, врзмају се по глави. Звукови одзвањају у глави. Кажем себи: не тако, него ћеш овако. Преиспитујем себе, говорим себи. Одједном се осјетим усамљеном, што нема неко да подијели нешто са мном. Ма, кажем себи, могу и овако. Моћи ћеш овако. Иди даље. И тако заборавим да нема никог поред мене и почињу да ми се смирују идеје. Да, оне су сад само моје, сталне, сигурне. Сад сам напокон смирена, долазим кући и одмах се хватам за књигу, читам, не престајем да мислим о томе. Толико сам преокупирана. Читам тако неких два-три сата, онда кувам кафу и уживам у њеном мирису. Опет сам сама, али не као раније. Сад имам пријатеља. Држим га чврсто у рукама. Као да ће ми негдје одлепршати, хватам се за његове корице и развијам идеје у глави. Сада су те мисли другачије, нису више тако збрчкане, разбарушене, немирне, несталне. Потпуно сам смирена, задовољна и испуњена. Дан је дуг, али ноћ замало што није. Отварам прозор и видим да је све мрачно. Гледам на сат, десет увече. Затварам прозор. Спава ми се. Лежим на кревету са својим мислима и тонем у сан. И још један овакав дан је прошао. И тако заредом.

Иво Бранковић

БРОЈАНИЦЕ

Снијег, киша, сунце, вјетар. Милованов штанд са бројаницама увијек је био беспрекорно сложен. У малом мјесту без цркве пронашао је добар посао. Десет година их је продавао. Ниједном се није помолио.

Тог јутра чекао је сина да донесе нове.

Стари радио прекину гусле.

— Код мјеста Динар аутобус је слетио с коловоза. За сада нема података о повријеђенима.

Милован осјети како му бројаница први пут постаје тешка у руци. Знао је да се његов син враћао тим аутобусом.

Зрнца полако клизнуше кроз прсте.

— Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј га.

Тек тада схвати да десет година није продавао бројанице.

Продавао је молитве које никада није изговорио.

Јоже Бренчич

И ЉУБАВ ЈЕ КОБНА

Слутња се прикрала одмах после оног „волим те“. Четрнаестог маја је празник свете короне, која је заштитница новца, месара и против заразних болести. Замишљао сам круг са тачком који означава продужење тона или паузе и написан је изнад ноте и нема везе са слојем плазме који окружује Сунце и друге звезде, који сам највише видео током помрачења сунца. То сам могао посматрати кроз цев звану коронограф и дивити се тој појави, која је трајала сасвим кратко и славила победу над плаветнилом нашег неба.

Зашто онда име корона за неки смртоносни вирус SARS-CoV-2, који је високо заразан РНК вирус из породице коронавируса, који узрокује болест COVID-19 и преноси се капљичним путем?

Да ли би име „љубав“ могло бити име за овај смртоносни вирус? Размишљам о начину на који се преноси ова инфекција, о томе колико кобна може бити, можда чак погубна и сасвим фатална.

Мисли су биле као чисти извор око којег лети лимуновац. Ветрењача се окреће на пролећном поветарцу, као што се окретао вртуљак на којем смо се нас двоје вртели. Време је прошло и многе ствари су непоновљиве.

Пајо Бркић

И НЕ ТРУДИМ СЕ

Светозар је био познат по томе што је много псовао. У животу се свим и свачим бавио. Што год да је радио, могле су се чути сочне псовке из његових уста.

Насупрот Светозара, његов комшија Гостимир био је побожан човјек. Редовно је ишао у цркву, молио се Богу и помагао свештенику све што је требало.

Једне недјеље, по повратку из цркве са службе, Гостимир сврати до Светозара да договори сјетву травице. Још на дворишној капији могао је чути Светозара, који је, уз сочне псовке, викао на супругу.

– Светозаре, немој да псујеш. Нећеш моћи умријети. – благим тоном рече Гостимир.

– И не трудим се! – спремно дочека Светозар.

Предраг Бујак

СТАРА РАЗГЛЕДНИЦА

Разгледница је стигла без марке и без потписа.

Само град на обали, који више не постоји у истом облику.

На полеђини — мрља од кафе у облику полумјесеца.

Вјероватно је неко, док је писао, застао да се присјети нечега што није смио написати.

Младен Букара

ПОКЕР

Округли стол. Тамна соба. Карте. И три лица.

Идеално за покер.

„Задња партија, момци, побједник узима све“

Декларише зеленаш Алоис.

„Тачно да покрадем мало што је остало“

Пуковник Клаус додаје.

„Молим вас, људи, мало образа“

Говори Пуб, којег је сама срећа довела за овај стол.

Иде пет карата по особи.

„Овако се игра“

Клаус баца чипове на сред стола. Превише пара да би се избројало.

„Није ова игра за свакога мали“

Алоис погледом изазива Пуба. Све што добија је осмијех и већу хрпу у средини.

„Двије“

Клаус мијења само двије карте.

„Шта би? Немате среће? Једна“

Алоис се смије масно. Једна карта му је довољна. Пет пикова.

„Има среће, има“

Пуб задржава све карте. Алоис га гледа, не помјера се.

„Та ти је добра“

Онда креће смијех.

Клаус задњи пут гледа карте.

„Одустајем“

„Све“

Мирно, Пуб додаје у гомилу.

„Мали, ти знаш да је то све што имаш?“

Алоис бијесно гледа Пуба. Он се не миче. Само се смије.

„Ти за мене ниси ништа“

Алоис изазива. Очи у очи, као талас у стијену. И онда.
„Носи се“
Алоис предаје карте.
„Једна дама, јел довољно?“
Пуб са осмијехом метла чипове себи.

Енсар Букарић

ПРОМОЦИЈА

„И шта ти кажеш? Мени он уопште не пише фино. Ниједну пјесму му нисам разумјела“, прошапута прва, прекрстивши руке и пазећи да је нико из публике не чује.

Друга само слеже раменима и тихо уздахну: „Није ни мени, али ето... Позвао нас је на промоцију па је био ред да дођемо.“

„Мене ако буде други пут звао, ја му нећу ни доћи. Волим негдје на миру кафу попити“, прогунђа прва, колутајући очима док је рецитовање трајало.

„Ја не знам само ко му даје толика признања за те књиге? Не знам шта то виде у њему.“

„Не знам, вала, ни ја“, прихвати друга уз подсмијех. „Ваљда се знају, па дају једни другима те награде.“

„Ма шта нас брига, сад ће се коначно завршити. Једва чекам!“

„И ја! Гдје ћемо на кафу да мало дођемо себи? Било би му паметно да ништа више не пише.“

„Гдје год хоћеш. Болеро нам је најближи, ако буде мјеста напољу.“

Живко Букоња

ЧОВЕК У МАНТИЛУ

Док старији господин у кожном мантилу, на коме недостаје једно дугме, стоји на аутобуској станици, ситна јесења киша упорно пада. Са његовог шешира слива се испрекидани млаз воде од накупљених капи кише, али он као да то не примећује. Девојци која се враћа из друге смене чини се да тај човек не припада овом времену.

Запазила је да личи на њеног оца; недостаје му само цигарета која догорева у углу усана па да при светлу уличне расвете помисли како је то њен отац који чека да је испрати. Верује да није он, јер се пре неколико година преселио на ону, другу страну. Али, ко зна?

Ушла је у аутобус и када је погледала кроз прозор, видела је да човека у кожном мантилу нема. Помислила је да је вероватно дочекао, или испратио неког, или је то у мислима учинио и вратио се у свој стан. А можда тај човек посећује станице у нади да ће тамо видети неког из свог времена.

Дино Бурџовић

СЛОВО О СВЕНУ И КОЈЕЧЕМУ

Свен је имао десет година и био мој једини прави пријатељ у Њемачкој. Обојица јединци, одрасли без очева, лако смо препознавали један другога. Гледајући Свена, понекад би ми се учинило као да гледам у огледало, као да сам гледао некадашњег себе. Чак смо навијали за исти клуб – Келн. Дане смо проводили на клупи у Ludwig van Beethoven парку, уз Capri-Sonne за њега, пиво за мене и обавезно „Prost“. Причали смо о свему, увјерени да више немамо тајни.

Једног предвечерја, пред растанак, позвах га.

– Свен!

– Да?

– Има једна жена у Србији.

– Шта је с њом?

– Волио бих да је мртва.

– Стварно?

– Стварно.

Свен слегну раменима и крену да иде. Скоро да се покајах што не задржах језик за зубима. Запалих софт марлборо. Видио сам и дјечака кроз плаву измаглицу шејтанског производа Philipa Morrisa. Учинило ми се да преспоро хода. Онда је стао и окренуо се. Осјетио сам да и он крије још неку тајну. Неку страшну тајну.

Онда је застао, окренуо се и повикао:

– Волио бих да имам друге родитеље...

Отрчао је кући. Златно дијете. Мој пријатељ. Свен.

Вук Валчић

НЕПОТРЕБНО

Дошао један рибар на пијацу. Ставио рибу на тезгу и написао: „Свежа риба на продају“. Врло брзо потом прође му човек, и сам продавац, па му каже: „Добро ти изгледа та риба, али знак не ваља. Шта ће ти то 'свежа' написано, па сигурно нећеш бајату рибу нудити.“ Рибар размисли пар тренутака па уклони реч „свежа“.

Недуго затим прилази му други човек, купац, разгледа робу, и мада не купује, каже му: „Све си добро приредио, само ти тај знак не ваља. Не мора да пише „на продају“, на пијаци си, нећеш сигурно рибу поклањати.“ Рибар уклони и ту реч.

Прође и трећи, овај продавац, па му каже: „Не знам што да пише то „риба“, па виде сви да је риба, нису мушмуле.“ Рибар уклони и последњу реч и тако само риба остаде изложена на тезги.

Време пролази, продаја слабо иде. Да би покренуо посао, рибар стаде узвикивати: „Свежа риба на продају!“

Ова прича је посвећена мом оцу Братиславу

Момир Васић

СТАРОСТ

У углу гитара прашином прекривена, на штафелају давно започета слика, а у грудима успомена на лијепа времена.

Божица Везмар

ЛЕПТИР КОЈИ ЈЕ ЧИТАО ДЛАНОВЕ

Био је део њеног јутра као што је зора део неба.

Сваког дана, пре него што би сунце развезало своје златне врпце по хоризонту, долазио је. Нико није знао одакле. Као да се рађао из прве капи росе на трави, из мириса дивљег цвећа или из оног кратког часа у коме ноћ још није пристала да уступи место дану.

Био је лептир необичних крила.

На њима су живеле боје залазака које нико није умео да задржи и нијансе снова које човек памти само неколико тренутака након буђења. Док су други лептири кружили од цвета до цвета, он је увек долазио право њој.

Спуштао би се на њен длан.

Остајао је непомично, као да чита странице књиге коју нико други није умео да отвори.

– Шта то тражиш? – питала би га.

Његова крила би затреперила.

– Путеве којима још ниси пошла.

– А хоћу ли бити срећна?

– Бићеш. Као сунце које после најдуже кише поново пронађе небо.

– А ти?

Тада би настајала тишина. Она тишина која уме да заболи више од сваког одговора.

Јер лептири одувек знају оно што људи тек касније науче.

Знао је да његов живот траје колико једно годишње доба, а њен колико безброј смена сунца и месеца. Она је била саткана од година, успомена и будућности. Он од једног кратког лета.

Зато је волео њене дланове. У њиховим линијама видео је реке које ће тек пронаћи своја ушћа, градове које ће заволети и људе који ће у њеном срцу оставити своја имена.

Понекад је седела на ливади док је ветар пролазио кроз траву као невидљиви свирач старе харфе.

Тражила га је у сваком цвету, у сваком зраку сунца и у сваком тихом трептају ваздуха.

Јер он више није био само лептир. Постао је део њене тишине. Део њених јутра. Део начина на који је свет гледала.

А онда је дошло јутро без њега.

Сунце је изашло као и увек. Роса је блистала. Цвеће се отварало. Само је ваздух био празан, као књига из које је неко ишчупао најлепшу страницу.

Чекала је. Један дан. Други. Многа јутра.

И тек тада је разумела оно што јој је све време читао са длана.

Нека бића не долазе да остану. Долазе да нас науче како се воли. Како се памти. Како се постаје бољи човек.

Лептир није нестао.

Преселио се у њен поглед кад год би посматрала сунце. У њен осмех док би додиривала траву. У тишину која више није била празна.

Од његовог кратког живота остало је нешто што време није могло да однесе.

Један невидљиви лет.

Један длан који је научио да чува светлост.

И једна башта у срцу, у којој ће заувек летети лептир саткан од успомена, наде и љубави.

Фарук Веле

НАД МРТВИМ ОЦЕМ СВОЈИМ

Двојица браће већ годинама не комуницирају.

Послије много година сусрећу се на џенази рођеног оца.

Гледам их како одвојено примају изразе саучешћа, један на једном, други на другом крају гробља.

Када се један примакне да, заједно с осталима, понесе табут с тијелом мртвог родитеља, други помало устукне.

Тако, између тих узмицања, комби с тијелом стиже до мезара у који ће бити положено тијело човјека којег су обојица волјела.

Оца су заједно спустили у гроб.

Сада један брат помаже другом да изађе из очеве раке.

Вероника Вељић

ЦРНИНА

„Дринка, баш ми је драго да смо се среле. Свратићу код вас да купим јаја. Путоваћу за Босну, месићу колаче, децу да обрадујем," рече жена у црнини.

„Дођите, има јаја. Него да вас питам, зашто ви за Живорадом носите црнину? Какав сте ви род?"

Жена у црнини се тргла. Кад се прибрала, рекла је мало повишеним тоном:

„Живорад ми је био девер! Али ја не носим црнину за Живорадом!"

„Па онда на гробљу сте много плакали, а видим носите црнину од кад је он умро, па сам помислила да сте неки близак род," рече комшиница са призвуком подсмеха.

„Мени су баш у време кад је умро Живорад у размаку од два месеца умрли и отац и мајка. За њима ја жалим и носим црнину. Тада на парастосу ми се све скупило, зато сам заплакала. А Живорада сам поштовала као девера, ништа више."

Мало је застала, помислила како и црнина може да буде повод за оговарање, па додала:

„Носим црнину да ме не зову на забаве и весеља".

Оливер Вељковић

ШАШАВИ МАГАРАЦ

Једном изузетно давно, у врло малом селу тада безимене земље, живео је шестомесечни магарац. Лудачки је волео да ђипа и наскаче сваком како приликом, тако и неприликом. Његови старатељи су потајно патили због разноразних неумесних коментара на његов рачун, међу којима је најувредљивији био – мрцина, као да су га, не дај боже, козе правиле. О, да су покушавали са дететом причају, јесу! Цртали му, пантомимом описивали да скакање горе-доле по планинама, долинама, уџерцима, дрвећу, изгледа малоумно у очима житеља њиховог мајушног села. Забадава им беше. Он би прождрао цртеже, и слатко се кесерио озбиљним породичним разговорима.

Деца су му се због тога ругала при сваком касу. Половина га је звала „Шашави“, друга „Магарац“; што му је нарочито мрвило желудац, јер је знао да је он још увек магаре. Пут до магарца далек је и загонетан, говорио је у себи, пут који тек треба прећи.

И тако је једног суначног четвртка четворогодишња девојчица Алезија Цицварич упала у бунар. Деца су брзо реаговала и одмах убацила коноп да виде колико је заправо њихова другарица дубоко пропала. Коноп је мерио 29 метара! Алезија је сломила обе руке изнад лаката, тако да није могла да се прихвати конопа. При ударцу је одгризла језик на пола, због чега је немоћно завијала од муке. Једва да је и чула панику шест другарица и једног друга.

Сви се растрчаше на све четири стране света и позваше мештане. Око бунара, престрављени, викали су вишегласно дозивајући Алезијино име и надимак, али мала, и изнимно преплашена, Алезија Цицварич, све их је слабије чула. Оно на шта окупљени нису рачунали је да су својим збијеним телима заклонили окно бунара и одузимали последње кришке ваздуха које су преостале у његовој дубини.

У то наиђе Шашави Магарац. А им заинтересовано прође, а се неко претерано одушевљено присети.

– Шашави! – и лупи дланом о дланом. – Мораш нам помоћи!

– Ја? – копитом показа на себе. – Ја вама да помогнем?

– Наша Алезијица је упала у бунар!

– Алезија! – њакну он. – Мала, рођокоса и слатка Алезија?! Дивна Алезија која ми је тек колико јуче дала шаргарепу лепу?

– Мораш јој помоћи!

– Како и не бих! – усправио се на последње ноге и отро копито о копито. – Но, на који начин? Како да вама помогнем, а пре свега дарежљивој ситној, али и слаткој Алезији?

– Ти си магарац! – рече му чича, али он му оћута и угризе се за језик.

– Скачеш као шашав! – неко придода.

– Истина је да знам да скачем, што 'јес 'јес.

– Можеш ли да ускочиш у овај бунар и спасиш нашу предрагу Алезију?

– Како да не могу! То су за мене два скока! Унутра и назад, у дубину и у висину, и врло радо ћу то извести. Склоните се да узмем залет.

Сви га послушаше и, пуни поштовања, с пажњом се загледаше у магарца који се повуче уназад пар метара да узме залет. Из прва је ускочио у рупу. Сви до последњег уздахнуше од одушевљења. Касније су се сложили да је звук који је допро из дубине бунара највише наликовао оном који испушта парадајз закуцан зрелом лубеницом.

Од тог неспретног дана народу је одузето истинско разумевање животиња, а скакање тог обима допуштено је искључиво бувама и повремено вомбатима.

Афан Вехабовић

КИШОБРАН ЗА ДВОЈЕ

Ана је свакога јутра пролазила покрај старог човјека који је на аутобуској станици продавао кишобране. Никада није купила ниједан.

Једног кишног дана угледала га је како стоји без кишобрана, потпуно мокар.

– Зашто не узмете један од својих? – упита Ана.

Старац се насмијеши.

– Ови су за људе који их требају.

Ана погледа кишу, а затим свој кишобран. Био је довољно велик за двоје.

– Онда данас требамо овај заједно.

Стали су под исти кишобран и чекали аутобус.

Сљедећег јутра Ана је поновно прошла покрај њега. На столу је угледала поруку:

„Неке ствари не вриједе зато што их посједујемо, него зато што их подијелимо.“

Ана се насмијешила и купила два кишобрана.

Један за себе, а други за некога коме ће можда једнога дана затребати.

Поука: Доброта је највриједнија онда када је дијелимо.

Милош Виденовић

ТРАГ

Посекла сам се и крв је на дасци капнула у облику слова Ј. Универзум ми поручује да му опростим. Али нећу. Јован за мене више не постоји.

Касније сам га срела у супермаркету како носи кесу на којој пише нешто са словом А. Није ме приметио.

Схватила сам да ме провоцира првим словом мог имена. Нисам могла да не мислим о томе.

Када сам га позвала на телефон, није се јавио. Ђубре!

Све је то намерно урадио да ме натера да патим.

Приметила сам да свуда по граду оставља трагове да не могу да заборавим на њега, али се ја нећу упецати. Пребољећу га.

Брига ме за салвету коју је оставио пресавијену како сам је ја склапала.

Не занима ме што је оставио опушке од мојих омиљених цигарета.

Нећу више да размишљам о томе.

Обећавам.

Ана Вилотијевић

АКО ОДЛАЗИШ

– Ej, бато, знаш онај спот на ТВ-у кад се ругају оном дечаку, а он после хоће да скочи са зграде и убије се?

– Немам појма, бре.

– Ма знаш оне спотиће што су раније пуштали...

– Ма не знам, бре, журим...

Спотићи између реклама. Бесно: „Ма шта је ово?“ и нервозно притиска дугме за даље. Хтела је да каже, боле све те речи. Трпи. Дуго. Дете, можда неће одрасти. Девојка једва стигла дотле. Жена није хтела. Младић није хтео да науди. И он је покушавао да каже. Једног дана пуцао. За околину речи немају тежину. Немају одговорност и не осећају је, ако... Када се нешто деси. Он слаб, она слаба, јер нису поднели. Је л' да? Показују их погрдно, омаловажавајуће, шире приче. Безбедност? Приватност? Околности су храна. Да би рекли „нешто“. Човек је под земљом. „Ех, што није рекао.“ Или не долазе. Слегну раменима. Згрануто: „Шта су урадили њој!“

Стручњак: „То што те не убије, то те развали и остави трага. Више нећеш бити исти. Никада и не можеш бити као пре.“

ТВ лице: „Сва лоша искуства, која обично нисмо бирали, ако расту са нама, постају гора. По нас и оне око нас.“

Уважавање.

Жељко Владисављев

НУЖДА

„Био је ово дуг дан“, помислила је док је пребројавала ситне новчанице дневног пазара. Половину своје педесет и две године провела је у мемли и стерилном неонском осветљењу престоничког јавног тоалета. Дуга и надасве безлична каријера. Петак је дошао и прошао са једва неколико муштерија, за чије би бројање били довољни прсти једне руке. Осећала је да јој је свега доста. Са чишћењем је одавно завршила и устала је како би коначно закључала улазна врата и спремила се за полазак кући.

У тренутку када је кључ клизнуо у браву, вратима је са друге стране пришао наочит мушкарац са шеретским осмехом и молбом у погледу. Нејасно ју је подсетио на некога и одлучила је да га пусти унутра. Док се враћала за свој сто, чула је како закључава врата за собом. Окренувши се, сусрела је поглед који више није молио. Приближавао се спорим, ауторитативним корацима. Кроз њено тело је пробијао дрхтај. Зажмурила је и препустила се.

Милосав Б. Влајић

ПОСЕТА ХИЛАНДАРУ

С атоске литице, где пуже вијугава камена стаза, указа се нестваран призор. У дубодолини опасаној брдским венцем беласао се намастир Хиландар, кога воздигоше Свети Сава (Растко) и отац му Симеон (жупан сербски Немања).

Видимо како у лаганом ходу богобојажљиви црнорисци напуштају самотне келије на позив клепала, који одзвања у ноћи. Лелује пламен свећа под сводовима древног здања у поноћној литургији. Скрушено стојимо док се оглашава хор калуђера.

С братијом обедујемо у фрескописаној сали гостинској, а зора тек на помолу. Само четири деценије стар преучени игуман Методије, стасит и гласовит, даде нам мудар благослов. Кроз највиши прозор громадне камене куле нашег првог архиепископа, види се винова лоза која се провукла из одаје кроз решетке. У пребогатој ризници видимо најлепшу светску икону са које се благо смеши Богородица држећи Исуса Христа.

Обилазимо крст силног Цара Душана и пирг краља Милутина. Спуштамо се до кеја на источној страни „прста“, а у први сутон са хиландарске шумовите косе застрашујуће завијају шакали.

Ангелина Влајковић

СОЦИЈАЛНЕ МРЕЖЕ

Одувек је човек упућен на човека.

Првобитна заједнице.

... ...

Породична задруга.

... ...

Пролазни периоди: Моба, прела, посела... ... разне врсте предузећа и сличне дружине.

Све су то сачињавали појединци упућени једни на друге, помажући једни другима.

У овим временским оквирима актуелне су социјалне мреже: Фејсбук, Инстаграм, Вибер и друге. Много је ту људи, појединаца укључено. Да ли они у нечему помажу једни другима? Утисак је да су ту да би сваки човек себе приказао у најбољем светлу. А ретко се стварно ти „пријатељи“ међу собом познају. Чини се да свако тако ствара слику о себи која није реална и у коју је у стању и сам да поверује. Стварност врло често боли. Наравно, не треба се одрицати савремених техничких достигнућа, али никако не треба заборавити стварност нити бежати од природних односа – стварног свакодневног живота.

Требало би да се врати човек – човеку.

Да стварним живим контактом буду пријатељи па макар се некад и посвађали и тако боље видели реалност живота. Ако се предуго чека, реалност може бити све болнија.

Чак и када је човек човеку вук, ипак на крају кад се све одузме и сабере, реалност је да је човек неопходан човеку.

Милан Влајковић

ТЕРАЈ ДАЉЕ

Ej друже, да ти кажем нешто... Шта се десило, десило... Да не верујеш... Знаш. Онај наш бивши комшија, Мирко, знаш га... После свега оженио се...

Ко се, бре, оженио...? Аааа... знам Мирка. Нешто смо се удаљили, али знам га... Стварно је то урадио? А шта му је са женом коју знам и са којом се одавно оженио, са којом одавно знам да живи? Па јел нормалан, оставио ону красну жену, образовану... После свега? И... А која му је нова...?

Ма не само то... Већ има прво дете са овом другом... Замисли, и признао очинство том детету... Ону прву оставио. Јер није схватила да нерађање детета може да остави такве последице.

Знам, сетио сам се. Прва жена му је била трудна, али пошто је била млада, тек учила школу, мислила да ће деца тек да дођу, и то сигурно... како сви мислимо да ће да буде... а оно се испоставило да никада неће имати децу... И, ето, Мирко... Одлучио да ствари у животу промени, схватио да децу може бар он да има... и сада... ова... прва нек види шта ће.

Знаш шта, друже, потомство је нешто најбитније у животу... Шта ћеш. Људи су људи... Буде овако, буде онако, кад буде овакав проблем, схватиш да је то нешто најбитније у животу и урадиш шта урадиш... Мирко је Мирко, знам га доста добро... Њему ништа не можеш да замераш, урадио је оно што је морао и требало да уради. Људски је то... Вала да се тако нешто и мени деси, можда бих и ја исто урадио... И ти би сигурно... Потомство за живот је оно што је човеку најпотребније, најнеопходније, смисао живота.

У праву си. И ја бих исто... Деси се у животу много тога... па и овако нешто...

А с друге стране, шта ће се са људима дешавати, шта ће бити са Мирком и његовом госпођом када се промене околности, сагледају трагови, претходни поступци, околно-

сти... тек ће се тада видети и формирати мишљење о овом праву и рођењу детета нашег друга Мирка и свему ономе око и због тога...

Зато боље да терамо даље, па нек буде шта ће да буде.

.

Сара Водопивец

НОВЕ БОРЕ

Мој муж мирно чита своју књигу, дебела је, чита је већ неколико мјесеци. С њом хода по стану, с њом иде на заход и у кревет. Незахтјеван. Тако га је процијенила моја мајка. И доиста је био, с једном кремом коју је селио са собом откако смо се први пут преселили из забаченог станчића у већи стан. Повремено би се погледао у огледало, али његова је кожа, за разлику од моје, била тамна и лијепа. А ја сам на себи проматрала нове боре. „Није важно, мени си лијепа“, закључио је кад сам му се показала, први пут након порода. Изгубила сам косу, пријатеље и груди. Никад нисам имала велике груди, али тада су барем стајале усправно. Али мени је било важно.

Дјеца су се играла на пјешчаној плажи, сунце је пржило. Ногама сам се до глежњева зарила у пијесак. Свако толико појавио би се неки занимљив каменчић. Испод морске површине били су занимљивих облика и још љепших боја, нježно ружичасти с црним линијама или црни с бијелима. Тако сам их скупљала, али сваки пут кад бих их донијела кући, постали би обични, уопће нису били тако лијепи.

Наталија Војимировић

О МАЊИ

Сиви облаци су се надвили над градом. На пристаништу стари пецароши полако постављају штапове. Чувени ресторан „Промаја", са најбољом рибљом чорбом дуж Савамале, био је пун. Безбрижно сам седела на клупи чекајући Манојла. Сви смо га звали Мањо. Живео је у Карађорђевој 9, у истој соби где је мој отац некада изнајмио студентски стан, сиромашан и пун снова о будућности. Мањо ме угледа и махну: „Хоћеш на вожњу пре кише?" Наравно! Недалеко, у модерном кафеу, момци у свиленим оделима и пратиље дугих ногу гледали су нас са презиром. Чамац му је био стар, стално смо га крпили. — Завршила си факултет, браво! — каже ми. — Донеси коњак и две чашице. Куцнули смо се док ми је ветар носио косу низ Дунав. Изненада, Манојло рече: „Слушај, ја сам већ стар, ускоро одлазим. Немој никада да будеш као она девојка. Јер ако неко заиста има нешто лепо изнутра, нешто важно и нежно, онда се не брине да споља буде толико офарбан. Живели!" Из правца Ратног острва наиђе јахта, усталаса воду и окупа нас. Смејали смо се као деца.

Чедомир Врљеш

ЂАВОЉА ПОСЛА

„Ђаво је створио мачку, жену и козу!“ каже влашка магија.

„Зашто козу?“ буни се Херцеговац у мени.

Мирјана Вујиновић

ЦРТИЦЕ НА ОКВИРУ ОРАХОВИХ ВРАТА

Када смо били мали, тата нас је, на прагу старих орахових врата, мерио колико смо порасли. Стављао је дрвени лењир изнад наших глава, исписивао цртице, датуме и наша имена. То мерење је било важно за њега, блистао је од среће, док бисмо, ми деца, издуживали вратове како бисмо били, тог тренутка, што виши.

Срећа је, тих дана, мерена на штоку орахових врата.

Преко тих врата смо, касније, отишли у свет.

Сада, када прећемо праг куће у којој нема никога да нам та врата отвори, прво видимо те цртице и наша имена. Видимо поносног тату који са оловком у једној и дрвеним лењиром у другој руци стоји на прагу: „децо, мерење, изувајте патофне“.

Уз широк осмех и подигнуте главе улазимо у кућу и пунимо је животом.

Дамир Вујновац

СТАКЛЕНИК

Врата напуштеног стакленика шкрипе кад се отварају... више нисам сам.

Јован Вуковић

ПРВА НАДНИЦА

Деда Гига је почео да зида кућу. Мајстори се размахали. Зидови расту у висину.

Унуци Влада и Борис мували су се између цигли и мајстора. Више су сметали него што су користили.

Увече је деда Гига исплаћивао мајсторе. Попили би по ракију-две и разишли се. Унуци су све то гледали.

Сутрадан је зидање настављено. Мајстори су радили, а Борис и Влада су приносили цигле, алат, вадили ексере...

Радили су као прави.

Увече је деда исплаћивао мајсторе.

– А нама? – рече Борис.

– Шта нама? – пита деда.

– Па новац за рад. Радили смо својски, ударнички. Ред је, дедице, да и нас поштено платиш – рече Борис.

Деда извади двеста динара и даде унуцима да поделе.

– Зарадио бих ја и више да деда није цицију – објашњава Влада баки, која им уситни двестотку и додаде охохо динара више, како већ баке знају да цене рад својих унука.

Никола Вуксановић

КУМИНЕ САРМЕ

Вече уочи Лучиндана, наше крсне славе. Прави се сарма. Ја не мотам. Гледам и чекам сутрадан да их једем.

Ове године мами помажу кума Оља и комшиница Јаца. Увијек је гласно кад су заједно. Смију се, причају и мотају. Кумине су савршене. Омање, чврсто савијене, и једнаке. Мамине су превелике, а Јацине се распадају.

„Није да нећу, него не смијем“, каже кума држећи се за стомак док јој сестра нуди тортиље.

Кумин смијех је најзаразнији који знам.

„И ти, Оливера, не зајебавај“, побуни се Јаца.

Мамине и Јацине сарме постају све сличније куминим

„Видите да може, кад се мало потрудите“, добацујем.

На слави је кума била весела и насмијана, само мало тиша. Пробала је и она сарме и рекла да нису лоше . Вратио сам се у Њемачку.

Мама јавља да је кума у болници.

„Биће добро“, говори.

Није било. У децембру ми је сестра јавила да је кума умрла. Дуго сам гледао у екран. Сутрадан сам поново читао поруку, као да ће значити нешто друго. Није.

Мислим на то вече. На смијех. На њене руке како мотају сарме. На то како их није смјела јести. И на то како су биле најбоље.

Стефан Вучевски

СТРАШНА УЛИЦА

Када је имао осам година, Алекса је у једној улици видео неку баку са брковима. Уплашио се да је бака вештица и да ће му се нешто лоше у тој улици десити, па том улицом није ишао чак ни као одрастао, јер му је страх од бака-вештице био у подсвести.

Онда је једног лета, са непуне 32 године, као одрастао и још увек незрео човек, Алекса журио. А пошто би Страшном улицом стигао пре до циља, решио је да превазиђе свој ирационални страх.

Храбро и одлучно је кренуо Страшном улицом, а онда га је бивша девојка Сунчица ударила електричним тротинетом…

Љубинка Гавран

ПИСМО ПРИЈАТЕЉУ ИЗ ДРУГЕ ГАЛАКСИЈЕ (КРАТКО И САЖЕТО)

Види, немам довољно времена, ни речи, да ти испричам како је овде, на Земљи, тренутно, него ти, лагано, укључи телепатију, телесензитивност и сл, па ће ти одмах бити јасно (изостави онај део кад ставим погрешне наочаре – не да бих видела бистрије, но лепше, оне ружичасте – е, то, друже, занемари; то чиним зато што и моја душа од нечег мора да живи, а лепота је овде, знаш већ, као со – нико је не примећује док је не нестане, а без тога двога живот на Земљи је неподношљиво бљутав). Зато крени, телепортуј се што пре, па да помогнеш другарици хуманоитки у остајању у опстанку. Понеси панацеу, вагу космичке правде (и мач), а повези и велики тзв. НЛО, па ћемо на њега да телепортујемо по заслузи; обавезно позови и галактичку екипу космичке чистоће, они ће умети и знати шта све да почисте од врха атмосфере, па све наниже.

Кажу овде неки да је и у космосу и у многим другим димензијама општа пометња и спектакл, и да се још увек не зна ко пије – ко плаћа, тако да – то нам не треба, имамо и сами, а исто тако умемо и сами да пропаднемо цивилизацијски спектакуларно...

Зато, помагај, ако бога знаш, штобирекли ми овде!

Зорана Гавриловић

ЗАГРЉАЈ

Мина је на Бадње вече отишла у црквену порту више да не би била сама него због паљења бадњака.

Око ње су стајале породице, деца су трчала кроз дим, а она је мислила на своје мртве. Последњих година чинило јој се да их је све више, а живих око ње све мање.

„Да ли се познајемо?“

Пред њом је стајао дечак у плавој јакни.

„Не.“

„Ја сам Петар.“

„Мина.“

„Онда се сад познајемо.“

Насмешила се.

После неколико тренутака дечак упита:

„Могу ли да те загрлим?“

„Не можеш“, рече Мина, изненађена.

Петар је ипак пришао и загрлио је.

Није стигла ни да се наљути. Већ се одмакао и отрчао.

Убрзо јој је пришао човек.

„Извините. Ја сам његов отац. Петар је пре две године остао без мајке. Понекад тако прође некоме.“

„Зашто мени?“

Човек слегну раменима.

Петар се тада вратио.

„Јеси ли љута?“

Мина га је погледала. Потом је раширила руке.

Дечак јој је пришао.

Овога пута она је загрлила њега.

Док је бадњак пуцкетао у ватри, Мина је помислила да понекад онај коме недостаје мајка први препозна онога коме недостају сви.

Гордана Гаврић

ТРАГАЊЕ ТРАГОВИМА

У нама остају трагови прошлог времена. Не виде се на лицу, нити у корацима којима идемо кроз живот. Скривамо их иза осмеха, у погледима који се каткад изгубе негде у даљини, у кратким ћутањима која нико не примети. Научимо да живимо с њима, па нам се учини да су нестали. А нису. Само су пронашли своје скровиште.

Постоје људи о којима човек дуго не говори. Не зато што их је заборавио, нити зато што више нема шта да каже, већ зато што неке приче временом науче да живе у тишини. Када их изговори наглас, учине се мањим него што заиста јесу.

Лука Гаћа

КРАЈ

Негде у непознатој пространости, пролећни ветар сазива оне којих више нема.

Пољану је прогутала сенка дубоке ноћи. Небо је ишарано звездама, од којих поједине тону у различитим правцима. Трење траве и песме зрикаваца проламају се долином ничега. Једно једино, листопадно дрво гледа у недостижни рај. Окружено је бујним цвећем и палим плодовима. Зна да ће вечност провести без компањона.

Из далеког мора излази дивкиња сачињена од све воде овог света. Црте лица недостају, али срце куца снагом целог универзума. Она скаче и додирује саму стратосферу, те распада се у милијарду и још неколико суза.

Свака пољи мртву планету, дајући јој живот.

Зорана Гашић

НИЈЕ ЛАКО ДРВО БИТИ

Настало из сјемења, из старог коријења, поред стаза и богаза, уз шибање сунца, мраза, уз ударе киша, муња, и страшних олуја – живи дрво.

Неко расте на чистини, а неко у завјетрини. Неко расте у висину, неко иде у кривину, неком вјетри гране крше, неке за украс држе. Неко расте насред стазе, па га други вазда газе.

Није лако дрво бити.

Неко вежу, неко стежу, вуку, сијеку, кору гуле, од некога праве фруле. До вијека ће бити форте, ако је чувене сорте.

Није лако дрво бити.

Инес Гверић Коркут

ДАН РЕПУБЛИКЕ

Хладни зрак засићен влагом дизао се с тла, дјеломично заклањајући људе. Ипак, видјело се довољно. Мушка тијела почела су се усправљати, рукавима су брисали знојна чела. Тишина се мијешала с паром, а до малоприје, само који тренутак раније, једва су чули једни друге.

Мирис свјеже крви морао им је нагризати носнице, није могло бити другачије. Поглед им је био упрт у свињу која је мирно лежала на боку. Поред њене главе, јутарње сунце огледало се у црвеној текућини скупљеној у плитки лонац.

Иза зида оближње куће дјеца су с нешто више храбрости почела помаљати своје главе, али још нису прилазила. Када су се одрасли почели смијати, живост им се вратила у тијела и сада су већ пружали корак према својим очевима. За скупином дјеце заостајао је седмогодишњи дјечак. Нешто ломљиво населило се у његове ноге и није му давало да држи ритам с пријатељима. Мислио је о томе што је управо видио, о очевом крупном тијелу и мишићима који су се напињали. Чинило му се да његов отац није држао нож, придржавао је животињу да буде мирна. Само је помагао сусједу. И ништа више.

Ријад Гекић

ОТАЦ

Отац и ја ловимо мекоусну пастрмку ниже извора Раме. Рано је јутро и сунце већ одбљескује са површине воде између два брзака. Путовали смо пар сати до локације по мрклом мраку.

Риба гризе као луда. Сваки час затегне се силк на мом или очевом махавцу, њему чешће него мени. Отац, након што пажљиво скине улов са ручно направљене мушице, трпа рибу у торбу коју носи попут поштара, дијагонално преко тијела.

Ја опет, прије него стрпам улов у своју торбу, стављам кажипрст у чељусти рибе и потежем јој главу унатраг. На тренутак се зачује крцкање сломљене рибље кости након чега риба нагло престаје да се миче. Моја торба је мртва, пуна непокретне рибе. Очева торба је још жива. Рибе се батргају у агонији полагано се гушећи.

Не разговарамо, раздвојени расправом око тога да ли је хуманије убити рибу одмах, ломећи јој врат, или је пустити да се полако угуши у мраку рибарске торбе. Гризе ме савјест због грубог неслагања са оцем, али остајем при свом ставу.

Потом посматрам још увијек неуловљену рибу која мирно плива код камена испод брзака. Замишљам како и њој ломим врат.

Денис Гиљевић

ПИСАЦ И ЗВИЈЕР

Шиљо Шљивар напросто се запрепастио кад га је угледао прошараног подљевима свих величина и нијанси. Ухватио се за главу која се неконтролирано вртјела. Из ње је, као из конзерве *запрепаштете*, искочио језик.

– Па што ти се догодило, Гилесе Гиљаретино?

– Издеветао ме из чиста мира неки мишићави силеџија синоћ, још ме боли глава… Али узвратио сам!

– Је, је, баш ме занима чиме си ти узвратио! Килав си и нејак. За мишиће си чуо, колико знам, само кад би их истегнуо!

– Е да знаш да сам узвратио, и то гадно! Чим сам стигао кући, сјео сам и написао жешћу причу у којој сам га понизио, развалио, рашчетворио, оно, обрачунао се с њим и физички и метафизички!

– Ха ха ха, пукнут ћу од смијеха као слијепо цријево, кокица и рођендански балон заједно! Чуј њега, написао причу... Боли типа *крутац*!

– Па о тому ти и причам! Боли њега јаче него мене!

Бошко Гргић

МЕДО БОЛЕ

Сиви плишани Медо Боле створен је спретним рукама увијек насмијане Рајне уз благослов да подијели срећу ономе ко о њему буде бринуо.

Тачно хиљаду километара од Лакташа, прелијепог градића на обали Врбаса Медо Боле скрасио се у соби дванаестогодишњег Данчија. У Маинталу, градићу поред Мајне. Одмах до Франкфурта.

Медо Боле често са Данчијем иде у школу, пратио га је на море и код дједа и бабе, не боји се ни мрака у дјечаковој школској торби.

Кад Данчи жели да са неким подијели усхићење, радост и срећу махне му Болетовом плишаном руком. Кад је сам, снен или нерасположен, платнени другар га врати на нормалан колосијек.

Дјечак је најбољем другару повјерио многе тајне, коме се највише радује, ко га снажно нервира, чега се боји, шта је пожелио. Исприча му и своје снове.

Медо Боле зна и никоме неће рећи која то дјевојчица поред Мајне има најљепши осмијех и поглед.

Данчи зна како да обрадује свог другара Болета, редовно му одвоји парче своје среће и радости.

Ко зна подијелити радост и срећу, умије лебдити у мислима, пловити са облацима и врхове дотаћи.

Радивоје Рале Дамјановић

ПИШТАЉКА

Најављено је ново повећање пензија, највеће у историји Пензионог фонда. Потврдио председник, лично. С нестрпљењем сам ишчекивао тај велики дан и дуго размишљао чиме ћу да се почастим. Заслужио сам, ваљда, да и мени једном упадне секира у мед.

И напокон – стигла пензија, све с повећањем. Као одговоран човек, одмах сам приступио расподели исте. У тешким временима храна је приоритет, за воду се некако сналазим са јавне чесме. Већи део пензије издвојио сам за најнеопходније намирнице – воће и поврће. Од меса сам се одавно одвикао, а ионако је време поста. Одустао сам од меда. Ем је прескуп за мене, ем ми је шећер висок. Кад сам одвојио трошкове за режије и лекове, лице ми се озарило од среће. Упркос расту инфлације, остао ми је вишак пара. Дакле, председник је говорио истину, као и увек.

Одмеравајући у неверици преосталу суму новца, синула ми је идеја. Више није било дилеме чиме ћу да се почастим. Пун оптимизма и позитивне енергије, стрпао сам вишак пара у џеп, истрчао на улицу, без штапа, и купио – пиштаљку!

Саша Славица Д. Дамњановић

НА КАЛДРМИ ЖИВОТА

Још корака дванаест до пуног обрта, још један год у низу претходних. Са сном без сна и коси Различка морем и Небом обојеним у оку. Срце пуно стрепње, нових надања и потајних жеља. Нирвана. У Души затишје пред ново Свитање ил` вечни сан. Молитва у срцу и телу. На уснама титрају као таласи на површини воде. Мисао једна другу сустижу. Сећање на Прапочетак у Искону и Праскозорје новог Живота. Још Душа памти када је тек лелујава снежна Пахуља била. Искра Живота тек наслућена. Хоризонт прозирна кап у настајању. Игра сна и Јаве на калдрми Живота поплочаној светлуцавим свицима звезданог плашта што је Небо огрнуло. Кроз маглине Васељене Живот у том трену зачет крчи себи пут до Пангее да се са њом стопи и формира нова Свитања што их је Прапочетак Зоре наслутио. Од Праискона честица Свемира у мој крвоток се слила. Не дозвољава телу и Души да снове и жеље заборави јер узалуд би био сваки дамар и год Праживота што у мени кола. Са Праскозорјем и Свитањем нове Зоре, са дванаест откуцаја до пуног круга, мој Живот се поново рађа.

Мирјана Даниловић

КЛУБЕ

Не сећа се почетка ни када је почело да се намотава. Док је било малено, било је забавно. Пребацивали су га из руке у руку, играли се са њим, као да су га мазили. Понекад је скакутало бежећи и крију̂ћи се од оних са којима се игра, истраживало, тражило тајновита места где нису могли да га пронађу. Некад би и летело – ако би га нека птица узела у кљун. Био је то леп осећај… Пролазило је време, оно се намотавало, постајало све веће и теже све док једног дана, не сећа се када, није почело да се одмотава. Конац се кретао ношен ветром, закачињао за грање и трње, на моменте био пред кидањем. Често би упадало у блато, не увек својом вољом, па потом дуго пролазећи кроз ледени снег или ређе кроз бистру воду враћало првобитни изглед. Пењало се уз литице ношено олујом а силазило у мирне долине где се спорије кретало и уживало конца уплетеног са мирисним цветовима. Постајући све мање и мање клубе је почело да се пита докле је стигло, има ли још нечега што га чека и шта ће остати од њега кад се потпуно размота.

Искра Дејановић

НОВЧАНИЦЕ

„Не узимамо поцепане новчанице.“

„Која је?“

„Хиљадарка.“

„Сад ћу да раситним.“

„Где је Габријела?“

„Однела пазар од прве смене. Што?“

„Газда долази, а ми се зајебавамо. Гледај у ту пљескавицу, видиш да си је угљенисао.“

„Хало? Марта, Марта – чекај, Перо, хитно је – МАРТА, ево зовем такси, је л’ ту торба, јесте, све имамо, јесам, јесам, спаково сам и пелене...“... Хало, један такси за...“

„...Крв ти јебем, газда. Пети месец ме не плаћаш прековремено. Чиме ћу сад. Крв ти јебем – шта је ово на поду ОПАААА“

„Деветсто.“

„Ево, изволите, заокружите!“

„Пријатан дан.“

„Ај да видимо шта ја то имам данас. Ау, види што се поцепала. У ово могу дуван да мотам. Хало. Да да, Деспота Стефана? Идем, може, кажи седам минута.“

„...Локал *Пљеце Декси* изгорео је под необјашњеним околностима. Полиција је на лицу места, сумња се да је у питању одмазда јер је власник Дејан Панић раније привођен због поседовања великих количина опојних дрога. Сумња се да је пожар изазвала просута нафта, а да га је започео мањи пламен попут шибице или цигарете...“

Невенка Деспот Радић

УСПАВАНО, БАШ КАО И СУНЦЕ

Успавано баш као и Сунце пред залазак одлазим у сену до следећег дана. Као по обичају устаћу и потрудити се да за сијам оним најјачим сјајем као што то урадим и свако јутро. Али ово предвече и јутро ће ипак бити другачије од сваког до сада. Да ли сте се икада запитали зашто Сунце највише воли јутро и предвече, зашто баш тада сија најлепше што може и зашто се баш сви тада њему диве? Зашто Сунце тада жели толико јак утисак да остави и на кога га оставља? Вероватно ни сами не слутите зашто. Тада се сусреће с неким с ким толико уз толико црпљење енергије добија додатну, Месец је тај чији се сусрет чека толико жељно и нестрпљиво. Сунце када види Месец, почиње најлепше да сија јер жели да га очара својом лепотом, добротом и сјајем. Да ли и ви волите као Сунце?

Мирјана Димитријевић

СКРОЛОВАЊЕ

Стално је скроловала. За њу није постојао ниједан други свет осим виртуелног. Ишла је са објаве на објаву као пчелица са цвета на цвет. Била је авантуристички тип, али само када је путовала бесконачним пространствима на интернету.

Очи су је пецкале, кичма јој се кривила и глава ју је болела. Затрпавала је своје тело свим и свачим. Толико јој је оно отежало да више није ни устајала из фотеље. Пила је лекове како би без проблема зурила у телефон.

Низале су разне несреће и смрти у њеном животу. Губила је предмете, послове, драге особе, чак и здравље. Није ни тада престајала да скролује, напротив. Тада је највише скроловала јер је већ одавно изгубила себе.

Још увек скролује, тражећи ко зна кога или ко зна шта. Живот је само пролазио крај ње. Седела је у сопственом мраку, у којем је ништа није дотицало, нити је ишта примећивала.

Осим екрана.

Зоран Додеровић

ГРОБЉЕ РЕЧИ

Сакупљам речи које су умрле. Помоћу речи (лопата, земља) затрпавам их у гроб. Ја, безимени лик у причи, покорно вршим своју дужност. Радим оно што ми је писац поверио (и сам нисам ништа друго до реч).

Сваки пут када писац притисне типку на тастатури, на екрану остају слова. Једно, друго, треће… Рађа се реч.

Мртворођене речи полажем у гроб. Кад неку уклоним, и један мој део је умро. Умирем неприметно, са сваком умрлом речи.

Моја смрт у причи је извесна. Покопао сам много речи да би писац ове приче стигао до каквог-таквог краја.

Радован Дожудић

ШКОЉКАР

Мора да сам чудно изгледао тим Чесима. Младић с перајама, маском и дисалицом, човјек-жаба који отплива далеко од обале, на минуту се изгуби испод површине, изрони, испухне воду из цијевке као кит, и тако неколико пута прије но што се врати на обалу, извади из купаћих гаћа гомилу шкољки и посложи их на камену плочу. Већина Чеха из кампа први пут је видјела море. Сада су ту, тко зна када ће опет. Таква су била времена. Зато су моји излошци, нетом извађени из мора, изазвали праву сензацију. Особито код дјеце. Како и не би. Било је тамо свакојаких чудеса: лакираних шкољки, оних с бодљама, храпавих с пругама, јежевих љуштура, ботичелијевских лепеза на каквима плови Венера… *Maminko, maminko, podivej se…*!, цичали су дјечји гласови, а ја сам им дијелио шкољке. Родитељима је испрва било неугодно, а и необично да нетко бесплатно даје свој драгоцјен улов. Доносили ми пиво и ракију *Бехеровку* да се одуже, друго нису имали, а шкољкару је било на част да га нетко с нестрпљењем чека на обали кад се врати из дубина. Можда нека бака из Бенешова и данас чува шкољку коју је као цурица добила тога љета. А шкољкар вјерује да ће му на ваги његових дијела (једном, кад се буде вагало) на тањурић добрих бити додан бар 0,01 грам сваке шкољке која је некоме донијела радост (да баш други тањурић потпуно не одскочи). И још се нада да ће му прије посљедњег даха бити дарован још један дубоки удах, да зарони у бездан по још који грам туђе среће, а потом издува воду као кит.

Горан Дошен

У ПРОДАВНИЦИ

„Сви ће ми платити“, помислио је и ушао у продавницу. Кретао се полако, опрезно, готово нечујно. Фронцле с капута гланцале су под. Застао је поред рафа са пићем и облизао суве испуцале усне. Наставио је даље.

На полици са алатом видио је чекић. Узео га је у руку и замахнуо њиме по ваздуху испред себе. Затим је угледао сјекиру, једну од оних малих које могу да стану у рукав или у унутрашњи џеп. Прешао је палцем преко сјечива и на уснама му је заиграо осмјех – била је оштра.

На крају пролаза нашао је конопац. Узео га је и снажно цимнуо. Био је то јак конопац.

Упутио се према каси. Угледао је продавца окренутог леђима. Продавац се окренуо и трзнуо од изненађења.

„Иди, бре, Светозаре, уплаши ме! Откуд ти?“, упитао је продавац.

„Вријеме је да се пече ракија и потребно је направити много бурића. Само сам свратио по алат.“

„Светозаре, знаш колико дугујеш?“

„Платиће ми. Сви ће ми платити. А онда долазим да измирим дуг.“

„Ај добро. И овај алат ћу ти ставити на цртy.“

„Жив био. И дај ми једну јабуку. Нисам јео ништа од јутрос.“

„На.“

„Хвала, Стево. Ај у здравље.“

Драгиња Мија Драгишић

МАНАСТИР КРУПА

Након литургије, моја ћеркица трчкара по лађи цркве, зраке сунца се преламају кроз прозоре. У мени помешана осећања: сета, немир, задовољство, испуњеност.

Прилази ми отац Илија: „Богу хвала што вас поново видим, били сте потпуно црни у лицу кад сте били последњи пут... како сам се бојао за вас.“

Тог митровданског јутра, у мразу и првом свитању, слушала сам Оца Саву да говори нека тај луди Миленко не туче матер више. Била сам преплављена страхом, ноге су ме једва држале. Не чекајући крај службе, палим свећу, нечујна жеља из мог напаћеног ума једва трепери на уснама.

Црква је била пуна, људи су прилазили олтару. У мени је било и све и ништа, бол и празнина, али наде није било, сигурна сам. Кренула са да се помолимо пред иконом свете Матроне када ми приђе нека жена и шапну: „Не бој се, и ја сам била болесна.“ Тутнула ми је паре у џеп. Ја сам, и не знајући, била оличење безнађа. Као што срећан човек зрачи на све око себе тако и јад има своје боје. Све што се од народа слило тог дана отац је дао мени, причали смо дуго и тихо, куд ћу и шта ћу. Отићи ћу у манастир у Црну Гору па шта Бог даље да.

Након десет година овде сам, на месту где су ми страх и сузне очи отели ови људи, ове зидине. И док гледам кћерку, знам да Бог увек услишава молитву немоћних.

Давид Дрекић

СВЕТИНАДЗОР

Човек по имену Светозар Стојковић био је ИТ стручњак за иностране фирму и имао пристојан доходак. Али задовољство му није дуго трајало: волео је плату да потроши на разоноду. Његова разонода била је несвакидашња, могло би се рећи манијачка. Кад легне плата, Света седне за компјутер, уђе на сајт Мајстори и сласно протрља дебеле ручице. Тражи следећу жртву. Позове мајстора кући, угости га више него пристојно и пусти да ради. Онда мајстор осети да му неко стоји иза леђа. Света. Окрене се, нема никога. Засрби га уво. Света. Нос. Опет Света. Некад се претвори у малу фигурицу, стане мајстору на главу и само гледа шта ради. Мајстори углавном помисле да су превише попили током посла па ћуте. За њега није постојао добар мајстор, само онај ког још није довољно надгледао, па би сваког месеца смислио нови квар. То га је веселило. Када мајстор заврши, Света је опет ту, мери, пипка, гледа сваки шраф. Научио је то од оца: „Увек гледај на свет, Светинадзоре мој.“ Био је то уводни час из филозофије светоназора. Само је Света био ограничен па је све мало погрешно протумачио.

Маријана Дробњак

СУСРЕТ

Жена је стајала пред рушевином старе куће и непомично гледала у оно што је од ње остало. Није деловала ни тужно ни радознало. Само је стајала, усправна и мирна, као да нешто чека. Не знам зашто, али нисам могла да престанем да је гледам док сам јој се приближавала.

Чим сам прошла поред рушевине, осетила сам хладноћу. Не обичну хладноћу од ветра, већ нагли продор леденог ваздуха кроз одећу. Најежила сам се и убрзала корак. Помислила сам да промаја пролази између порушених зидова. А онда је, једнако нагло као што је дошла, хладноћа нестала.

Касније, док сам пролазила улицом, изненада сам осетила исту хладноћу. Застала сам. Жена је стајала неколико корака испред мене.

Тек тада сам је препознала. Погледи су нам се срели.

Само што овог пута жена није гледала у рушевину.

Гледала је у мене.

Зоран Дубовац

ЛИСТ

Утонула у миран ход по танкој жици живота, стала је на малом парчету папира. Изгубљена у благодетима прошлог дана, почела је да сања. Лист из књиге њеног живота пао је са полице. Нико не зна шта на њему пише. Неразумљиви знакови, разбацани редови, тек понеки обрис мастила на бледом папиру што лелује ка поду. Пре него што падне, неко се сети шта је. Размрљан тежином туробног живота падао је лагано, лагано... Само обрис њеног лица указивао је да је у питању истина – нејасна и недокучива. Све остало је тајна.

Борис Дунђеровић

САША (И МИША)

Шетам напољу са Мишом. Спремамо се да идемо кући. Налетели смо на Чарлија, те кратко проћаскали с њим. Миша је отишао. Чарли је моментално рекао да мора нешто да ми каже. Не знам како, али одмах сам знао да ће ми рећи нешто у вези лаптопа.

Отишли смо до зидића у близини његовог улаза и сели.

„Теби су, беше, украли лаптоп прошле године?“, упитао ме.

„Тако је!“, одговорио сам.

„Знам ко ти је украо!“, изговорио је тоном особе која испуњава грађанску дужност. Благим климањем главе, потврдио сам да чекам одговор.

„ Саша ти је украо“, допунио је, на моје не претерано велико изненађење. Упитао сам га како је сазнао за то. Одговорио је да су, некима у крају, нудили лаптоп на продају.

„Они???“, зачудио сам се.

„Jaooo!“, присетио се нечега ударајући се по челу. „Сада ће и Миша да најебе!“, довршио је реченицу, благо угрожавајући артикулисану мисао честитог грађанина.

„Не мислиш ваљда да је и Миша учествовао у крађи?“, захтевао сам одговор, овога пута изненађен. Насмејао се и одговорио: „Не да мислим, него знам!“

Милош Дурковић

СЛАГАЛИЦА ОД 300 ДЕЛОВА

Пробудио сам се усред ничега. Тачније, све је било ту: зидови боје лаванде, врата са прекаљеним стаклом, пас који топлином греје моје преморене бубреге. Бол је уминуо, остала је само празнина. Зуби неопрани. Отварам уста, уместо речи, гомила тишине. Устајем лагано, штипам надлактицу, немам никакав осећај. Тело не одговара на вапај душе да се освестим и почнем да реагујем на спољне надражаје. Велеиздаја тела, врхунац, алпинистички достигнут као и многи други неуспеси у животу.

Одлучио сам! Од данас нисам више маркетинг специјалиста за тржишта Западног Балкана. Од данас сам писац. Тражим мотивацију по соби. Инспирација се указује у облику једног малог, чупавог петогодишњег створења. Принцеза разбарушене косе стаје испред мене:

„Тата, хоћемо ли да наставимо да слажемо слагалицу? Знаш, она има 300 делова.“

Моја муза.

Одох да пресложим живот, део по део.

Вреди.

Кристијан Ђаковић

ЗАЧИНИ ЖИВОТА

Ходајући улицом, налетио сам на једну трговину необичног назива, „зачини живота“. Знатижеља ме већ увелико гурала унутра, урлајући од нестрпљења. Већ у сљедећем тренутку сам се налазио испред пулта. Гомиле малих бочица и тегли, протезале су се у недоглед. На некима је писало љубав, док су се на другима могле пронаћи ријечи које ни сам нисам разумио. Чинило ми се да су прастарим перзијским језиком исписане. Из мог радозналог разгледања ме прекиде трговац.

– Добар дан господине. Како вам могу помоћи? – упита ме храпавим гласом.

– Занима ме, да ли можда имате „искуство“ или „успјех“ за продати? – упитао сам га нестрпљиво.

– На жалост немам. Искуство је једини животни састојак, који својом мудрошћу или ти га лудошћу сам мораш убрати. Пусти да те твоје неискуство води ка искуству. А успјех, добри господине!? Њега имамо на претек и то у више врста. Али, ако ми допустите, дао бих вам пријатељски савјет. Када стекнете искуство, свакако ћете доћи у посјед свих осталих зачина, што се овдје налазе.

Мирјана Ђапо

ПОСЛЕДЊИ ДАНИ

Када неког волиш више него себе, мислиш да то може потрајати вечно… Ако је у питању твој животни партнер, са којим си дочекао и златну свадбу, не можеш да не осетиш страх од свести да ће једно од вас двоје прво отићи. У мом случају – прво је отишао он. Отишао је као дементно биће које је било на нивоу детета од две године. Гледала сам и доживљавала као моју бившу снагу, некога ко је некада био од мене физички, психички, интелектуално јачи. Био је не само моја друга половина… Били смо једно биће и веровала сам да без нега нећу моћи, умети, живети.

Када је венуо, месецима био сенка човека стене каквог сам волела, љубав је прерасла у страх. Не знам да ли више због њега одлазећег или због мене која остаје и мора сама. Љубав се претворила у бригу, тугу, неспавање… Оплакивала сам га полако чекајући крај и желећи само да буде без патње његове, моје.

Издахнуо је у болници, у коми… Већ више од две године живим удовички живот. Преживела сам тугу, навикла на самоћу и њега у успоменама. Једино чега се плашим је да ли ћу, ако дуго поживим и сама постанем дементна, заборавити ко сам ја, ко ми је био он…

Пламенка Ђого Вулић

СЕЋАЊЕ

Неки прохладан јесењи ветар. Небо гута сунце на заходу. Дан се још држи.

Ковитла се лишће, каткад зајауче кад се у гомили уздигне и у јаком шуштању направи нову хрпицу.

Ана прави споре кораке. Ветар је лечи, а мисли застале у парку једне давне године.

Рука у руци. Ритам срца у срцу говорио је – заувек!

Гужва у мислима, прасак из недокучиве даљине и ништа.

Све је појео трен. И наде, и смех, и радост.

Остао је ветар ниоткуда, а свуда. Својом свирком подсећа, с времена на време буди бол.

Све је у времену, и напред и назад, само сада боли.

Зоран Ђођић

ЈАВИЛА СЕ БОМБОНИЦА

Најљепша у разреду. Звали су је Бомбоница. Сви дјечаци у школи су били заљубљени у њу. Међу њима и Божидар. Једанпут је смогао снаге, пришао јој и позвао је да прошетају поред ријеке. Одбила га је. Божидар је био осредњи ђак из сиромашне породице. Школа се завршила, свако је отишао на своју страну, прошле су године. Божидара је живот бацио далеко, у једну прекоокеанску земљу. Тамо се запослио у фри-шопу једног луксузног хотела. Оженио је колегиницу из Енглеске, добили су ћеркицу. Купили су кућу, кабриолет и малог пса. У слободно вријеме ишли су заједно да пецају шарене тропске рибице. Једнога дана Божидар је дошао накратко у свој родни град да обиђе остарјеле родитеље и сестру. Послије недјељног ручка рекао је сестри да се јавила Бомбоница. Чула да је стигао. Звала га је да изађу и попију пиће.

Весна Ђоновић

ГЛАС ДУШЕ

Зашто ћутиш?
Покушавам да чујем себе.

Јасна Ђуг

КИШОБРАН

На аутобуској станици стајала је дјевојчица без кишобрана. Киша је падала све јаче.

Стајала сам недалеко од ње. Помјерила сам се према њој и са смијешком јој се обратила.

– Прићи, покиснут ћеш.

Дјевојчица се бојажљиво примакну, подозриво ме посматрајући.

– Мама ми не да да причам са непознатим особама.

– Паметна мама, рекох, – тако и треба.

Дјевојчица је из торбе извадила комадић папира и нешто брзо написа на њему а онда га врати у џеп. Нисам гледала јер сам се крај ње осјећала као крај птичице која сваки час може да одлети. Киша је била неумољива и нисам жељела да покисне.

Њен аутобус је коначно стигао и она потрча према њему вадећи из џепа папирић и пружи ми га.

На њему су биле двије фигуре под једним кишобраном.

„Сад више нисте непозната.“

Остала сам дуго гледајући у њега а онда га као неко благо пресавих и ставих у новчаник.

Неке људе познајемо само неколико минута, а ипак нам остану цијелог живота.

Живко Ђуза

НЕСАНИЦА

Мрмљајући себи у браду, деда Миланда се преврће у кревету.

– Боже драги, буди ми на помоћи. Срце ми спава, али сан неће на очи. Неће па неће, ево, сигурно ће већ поноћ, а још нисам ни трепнуо. Ех, када сам био млад, могао сам као коњче спавати стојећи, а сад џаба ти свака постеља. Да легнем у свилу и кадифу, не вриједи.

Тек негдје пред зору сан га је ипак опхрвао, преварио и чича захрка. Међутим, и то је кратко трајало јер негдје у комшилуку продорно запева петао. Миланда се прену, скочи као опарен, сочно опсова, а онда нешто тише настави да звоца.

Иш, аветињо кокошија, сад си нашао да се дереш. Дабогда у лонцу завршио, па ти срце крај мога спавало.

Весна Ђукановић

СОС ОД...

Било је лето.

Седела је за столом. Био је покривен везеним столњаком рађеним руком њене мајке. Крупни цветови су се назирали испод гомиле изгубљених сећања. Зурила је у њихове замршене нити. Распуштене мисли никако нису успевале да ухвате ону која јој је била потребна. Стално су се врпољиле. Трептајима је покушавала да их умири, некако успостави контролу и да настави своје кораке у топлом дану. Кошчате руке су јој дрхтале од немоћи, а неки тињајући бес је постепено нарастао.

Тада је ушао он.

„Добро је да си дошао, како се кува сос од парадајза?“

„Ти се то са мном шалиш, као не знаш! Узмеш лепо мало масти, брашна и куваног парадајза, и за час готово.“ – рекао је и отишао за неким мушким послом.

„Где је отишао? Дабогда се не вратио!“ – бесно је викнула. „ Хтела сам да скувам сос од вишања.“

Седела је и гледала у гомилу. Никако није проналазила нит. Једноставно није знала како.

Маја Ђукановић Османчевић

ФРИЗЕРСКЕ УСЛУГЕ (САТИРИЧНА ПРИЧА)

Решена да косу офарбам и ошишам пре одласка на пут позвала сам фризерку како бих заказала свој термин. Међутим, она ми је рекла да тренутно не ради јер је на одмору и предложила да ми закаже код своје колегинице. Мада невољно, ипак сам пристала. У поређењу са тим ко нас у животу све фарба и шиша, тј. не шиша ни два посто, одлука да своју главу ставим у руке фризеркине колегинице је мачији кашаљ. Чак и да нешто пође по злу, резултати њеног рада се увек могу лако исправити. Док после рада оних других, оних који одлучују о судбини глава целог једног народа, углавном остају трајне последице, ми ипак више бринемо о томе да не погрешимо у избору фризерке.

Маргит Ђурин

МИКРОПРИЧЕ

Прилично сам се изненадила, када сам, пре пар година, у условима књижевног конкурса за кратку причу, видела ограничење „до 13 редова“. Питала сам се, шта се може испричати у 13 редова? Легенда, митска прича? Новела? Сажето приказана епизода из живота? Басна? Анегдота? Неки виц?

Сажете епске творевине нису новине, постојале су и у народним предањима и код познатих књижевника.

Моји први покушаји кратких проза били су успешни, чак су доспели и у неколико зборника. Охрабрена овим успесима, узнапредовала сам, успела сам да створим причу са свега две краће реченице. По свом убеђењу, постала сам „минималиста“, стварајући микро-приче. Мислим, да сам са свега две реченице успела да испричам целу једну причу:

„*Закрпиће радне панталоне, док буде пила кафу. Да не седи за џабе.*“

Ово није само једна цела прича. Нажалост, то нам је и судбина.

Александар Ђурић

КИШОБРАН

КИША. КОПЉА. КИШОБРАН. КРВАРИ. КРИК. КРИЛА.

Живота Ђурић

ЧИТАЛАЦ

У градској библиотеци стајала је књига коју скоро нико није узимао. Тиха, стрпљива, као да чека баш једног читаоца. Једног дана дечак је извукао књигу са полице. Отворио је прву страницу и осетио чудну блискост. Реченице су говориле о страху да се каже истина.

И о храбрости да се она ипак изговори. Читао је полако, као да разговара са неким кога никада није срео.

На последњој страници стајала је кратка мисао:

„Књига живи само ако неко настави њену реч.“ Дечак је дуго гледао у ту реченицу. Затим је затворио књигу, узео свеску и почео да пише. Тог тренутка један читалац је нестао — а родио се писац.

Стрибор Ђурић

НЕЈАСНА ПОЉА МИРА

Док је умирао, срце му је било окренуто ка домовини.

Осетио је хладноћу сечива на врату, и крв како полако излази из ране. Очи су гледале у сунце, руке мирно положене на колена, глава поносно уздигнута, с мирним изразом лица на њој. Знао је да ће једном доћи и овај дан. Чекао га је, прижељкивао. И није било покушаја побуне, у моменту када је пао с коња, када му је лице дотакло хладно блато, када се подигао и извукао сечиво, када је осетио ударац који није видео, када се нашао у овом положају. Покушао је, али, сада када више нема излаза, не буни се. И зашто би!? Сањао је да ће овако умрети, у бици, док чува своју домовину, свога нерођенога сина, од непријатеља. Али ти непријатељи су били надмоћни. Није успео. Није се довољно трудио. Требао их је све спасти. Али није.

И сада је његово време да умре.

Срце окренуто ка домовини, очи гледају у Сунце.

Душа му је мирна.

Сечиво је повучено.

Хладноћа. Белило.

Нејасна пространства мира се простиру пред њим.

Црвена трава, жуто небо, зелено Сунце. Као и у сну. С осмехом на лицу хода кроз високу траву. Не размишља ни о чему. Нема никаквих болова, тело му је без ожиљака зарађених у бескрајним биткама. Нема ничега, сем њега и мира.

Дође до љубичасте реке, и напи се воде. Леже испод наранџастог дрвета, и заспа.

Време протиче. И време не мења. Све је исто. Трава, небо, сунце. Река, дрво, сан без сна. Поново на почетак.

Трава, небо, сунце. Река, дрво, сан без сна.

Трава, небо, сунце. Река, дрво, сан без сна. Досада.

Трава, небо, сунце. Река, дрво, сан без сна. Љутња.

Трава, небо, сунце. Река, дрво, сан без сна. Бес.

Трава, небо, сунце. Река, дрво, сан без сна. Врисак.

Жели да побегне. Зашто би му Бог то урадио? Ставио га у овај свет? Није то заслужио. Борио се, трудио се. Умро је због своје домовине. Умро је у бици! Зар то није довољно да има миран живот после живота? Шта је још требао да уради? Да побије све непријатеље? Али онда би умро као старац, сам, у оронулом кревету, заборављен. Шта је онда остало да уради, да заслужи мир? Жели мир. Ништа друго. Зар је мир толико велика ствар за тражити? Шта је све проживео, кога је све спасао, кога је све убио, само да би дошао... где? У ову пољану, где је све исто, где време не тече, где не постоји мир. Не. Није због тога погинуо. Није се због тога борио. Поново дође до реке, и из ње извади азуран камен. Оштар. Седе, исто као када је умирао. Узе оштри камен, и прислони га вени.

Крв.

Хладноћа.

Белило.

Пред њим се поново појавише нејасна поља мира.

Легао је у траву, и по први пут у животу заплакао.

Када је прва суза потекла из његовог црног ока, све је нестало.

Напокон је осетио мир.

Ана Ђуровић

НУЛА

Кажу да мачке имају девет живота.

Људи само један.

Када је направљен уређај који показује колико си пута умало умро, настали су редови.

На екрану су се смјењивали бројеви.

Младић се насмијао када је угледао број 38.

Ватрогасац је имао 112.

На ред је дошла старица.

Уређај је исписао:

0

По први пут пожељела је да је више гријешила.

Тамара Ђуровић

ЉУДИ ПРЕДРАСУДЕ

Када бисмо људе грлили истом оном снагом којом их осуђујемо.

Али ми смо постали народ пресуда. Довољна нам је једна реченица, један погрешан избор, једно лице ухваћено у погрешном тренутку,

И већ знамо ко је какав човек.

Не питамо шта је носио пре него што је пао.

Не питамо колико је пута ћутао да би сачувао друге.

Не питамо колико је ноћи провео сам са собом, покушавајући да састави оно што се у њему распало.

Видимо грешку а не видимо руке које су дрхтале.

Видимо одлазак а не године током којих је волео.

Видимо тишину и одмах јој дамо име:

Хладноћа, охолост, слабост.

Не помислимо да је то можда само човек коме се десио лош дан, месец, година.

Зато размисли добро пре него осудиш.

Ни ти не знаш какав би постао да си носио туђи живот.

Лако је бити праведан док стојиш са стране, и гледаш у човека који можда није лош.

Можда баш гледаш у човека који се управо распада.

Зато уместо камена пружи руку.

Буди човек у свету пуних људи од предрасуде.

Драгиша Ераковић

ПОЧЕТАК ЗЛА

Док су седели на клупи, младић упита старог монаха, који је у руци држао бројаницу:

– Оче, када почиње зло?

Монах се трже из свог размишљања и тихим гласом му одговори:

– Онда када за нешто кажеш „Ово је само моје“.

Љиљана Живковић

ЛОНДОН

Влага на све стране, улице прљаве, прљавштина која се није дала уклонити, улице, које су биле сведоци свега и свачега, град је пуцао под теретом људи, био је то крај 16. века. Лондон.

Живот као да је био потпуно безвредан, епидемије и куга су увек биле на корак од мучне свакодневице. Сви, па и деца, пили су разблажено пиво како би се спасили заразе. Чувени лондонски мост више је личио на село са својим збијеним кућама него на место за промет.

Одурни мирис Темзе понекад би био развејан ветром, а понекад би притискао сваку душу. На уласку у град биле су скуване, одсечене главе набијене на копља као застрашујућа опомена свим придошлицама.

Помагала је увек у кухињи са својих 12 година. Била је то једина породица коју је имала и коју је познавала. Чула је за лепше делове града, за бољи живот, али се њој то чинило недостижним. Волели су се у тој оскудици, иначе би је давно продали.

Владислав Вук Жикић

БЕЛА РАДА

Посматрао сам цвет у армираној коцки.

– Како се осуђује да пркоси бетону!

– Покосите га!

Наредбу чувши, похитах му журно. Клекнувши преда њ, скинуо сам дугачку белу мајицу на којој је био нацртан Сенгоку. Заклонио сам цвет, учинивши му хлад (и сунце га пржи!). Чудо ли је жив! Раширених руку гласно упутих поглед небу.

Није пала киша.

Легао сам на мајицу, склупчан као мајка, око цвета. Трг је врвео од радозналих погледа. Багери су посегнули да је ишчупају. Прекрстио сам се, зажмурео и прогутао цвет.

Рада ме је толико испунила да сам јој спевао песму!

Бранка Зенг

НИЈАНСЕ

Црно није црно, ако га сами не зацрнимо!

Весна Златановић

ПРЕДАЈА

Када први пут чујеш негде из дубине свога бића питање: зар је то све? Зар је то све од живота? Да ли само то могу да очекујем? Да ли је то све што очекујем од живота док не умрем? Знај да није. Препознај. Душа се буни. Не ућуткуј је. То значи да је напокон чујеш.

Твоју сврху говори. Ослушни. Не затрпавај тај немир. Тај глас. То незадовољство. Јер то је онај тренутак када она каже: до сада си ти водила, сада пусти мене. Пусти да ти покажем.

Пусти да се распевам. Пусти ме да нас водим. Само се препусти. Не отимај се. Не бори се.

Дозволи ми и видећеш да то није све. Да то није крај. Да оно што ћеш осетити и видети краја нема.

Душица Ивановић

КИША

Дани личе један на други, слични су као јаје јајету. И, као што јаје може да има белу или браон љуску, тако су и ови дани на планини некад окупани сунцем, а некад, пак, умотани у сиве облаке. И умивени кишом.

Киша пада већ сатима. Ми ћутимо данима. Заробљени у тесној хотелској соби, без могућности да побегнемо једно од другог, или сами од себе, полако жваћемо и гутамо с муком тескобу коју смо понели од куће у нади да ће се овде, у разређеном ваздуху расточити, да ће је бујица планинске реке однети.

Сваких неколико минута провиримо кроз прозор, или отворимо врата терасе. Проверавамо је ли се ишта променило, да ли се на небу разданило, није ли се земља већ довољно напила кишнице, па да мало одахне. И ми да одахнемо. Да пођемо у шетњу, па макар и ћутећи. Да приметим крај пута цвет линцуре, па да причамо о нечему, рецимо, о њеним лековитим својствима. А онда бисмо се сетили да се у нашем народу верује да је ракија с линцуром лек против свих болести.

Боље је да не проговарамо. Знам да те неће излечити отров због кога смо почели да ћутимо уместо да живимо.

А киша пада већ сатима.

Ђорђе Ивковић

ШУМАДИЈСКИ ШЉИВИК

Великогоспојиначки панађур. Ваздух је густ од дима печењара, оштрог мириса препеченице и прашине. Трубачи дрмају из све снаге, коло се врти и земља подрхтава. Са падина Космаја спушта се лахор и враћа делић свежине. Још је било времена за песму.

После године кадра први пут је на одсуству. Иза њега су остали егзерцир, промукле наредничке команде и заједљиве шале о ремцима.

Није жалио дукат да преотме место коловође, ни да се после потуче са бесним газдиним сином. Банда је још жешће ударила у трубе. Искусни свирачи су знали да се дукат не даје тек тако.

Тамо, под храстом, стајала је она. Црвена марама, бела кошуља, влажне усне. Узела је крупну, тамну шљиву, близнакињу, загризла је полако и сок јој је потекао низ браду, низ врат, до изреза кошуље. Није га обрисала. Само му је кроз срасле гране криомице узвратила поглед.

Када се ухватио мрак, иза шатора, шљивик је подрхтавао од труба и помаме. Док га је љубила, језик јој је био сладак, сочан, грешан.

Још је било времена за песму.

Загризеш шљиву –
И однекуд надођу
Перверзне мисли…

Гордана Илић

КАЛДРМА

Одрасла сам у једној, реткој и за то време, улици поплочаној калдрмом. Имала је своју драж и лепоту тако различита и посебна у односу на остале, налик једна другој. Свака коцка сложена у низ, чини се иста, а опет своја. У њој је најјаче одјекивао ход аутомобила и камиона, најгласнија била музика поклопаца са канти пуних млека, које су зором, на колицима превожене до оних равних, бетонираних па путем даље уз сада тихе звуке. У њој су се зими најлепше клизала деца, таласастим стилом, рекла бих, све док снег не би попунио сваки размак између коцки.

Зуб времена није јој нанео штету, одолевала је. Људи новог времена јесу. Нису добре за њихове четвороточкаше, љубимце, високе потпетице, бучно је, мира немају. А не знају како је тај звук, када га само чујеш, лепа успаванка. У близини садашње зграде, на путу до цркве, пролазим једном сличном. Фотографисала сам је да бар тако сачувам од заборава успомену на њу, ако неко одлучи некада, да јој је време истекло. Фотографију оне детињства немам.

Нису исте јер их није иста рука правила, коцке прате сличну, али не исту линију, али су посебне, јединствене. И она одолева зубу времена. Да ли ће и докле одолевати вољи других, не знам. Нема већ дуго трцкања колица пуних канти са млеком чији поклопци одзвањају, али има још увек оног јединственог звука гума на точковима који се чује док возило по камену пролази.

Живеле оне нама и нашој деци, унуцима, праунуцима, чукунунуцима.

Никола Илић

ТЕЛО ХРИСТОВО

Хор десне певнице, сачињен од шаке добровољаца са више воље него слуха, неуморно је понављао:

Тијело Христово примите, Источника бесмертнаго вкусите! Вкусите и видите јако благ Господ! Алилуја, алилуја, алилуја!

Укус је био киселкасто-сладуњав. Комадић хлеба натопљен црним вином. У том комадићу хлеба натопљеном црним вином, кажу, лежи спасење. Или осуда. У том комадићу хлеба натопљеном црним вином, кажу, јесте тело и крв самога Бога. Обрисао сам усне о убрус који је ђакон придржавао, те се вратио назад, на средину десне стране брода цркве, међу остале мушкарце. Махом старце.

Док је укус ишчезавао, питао сам се да ли са њим ишчезава и присуство Божије. Да ли га је уопште било? Да ли сам учествовао у животу бесмртног Бога или сам само доручковао комадић хлеба натопљен црним вином? Сумња је шапутала, како воли да шапуће. По допуштењу Божијем, ваљда. Можда баш зато Тело и Крв остају хлеб и вино укусом и формом, можда Христос даје слободу неверовања чак и у давању Себе.

Реља Илић

КУЋА

Кућа се продаје. Четири генерације живеле су у њој. Прва се доселила са планине у индустријски град и подигла кућу. Зидали су дању, а увече седели за истим столом. Деца су расла уз рад, ћутање и поштовање старијих. Друга генерација наследила је њихове вредне руке, али не и топлину; кућа је постајала све већа, а разговори све краћи. Трећа је одрасла у највећем изобиљу, али никада није чула: „Волим те. Недостајеш ми. Верујем у тебе.“ Одбила је живот који су јој родитељи наменили и деценијама распродавала машине, земљу и имање, део по део. Четврта се везала за оно што је остало: фотографије предака на зидовима, мирис старих соба, двориште и шуму. Скоро читав век једна породица живела је ту. Кућу продаје жена која у њој никада није живела. Само је једном преспавала и далеко од ње родила дете.

Биљана Јаковљевић

ТОША

Сањала сам да путујем возом. Пробудила сам се а поред мене је фрктао гладан мој мали афрички твор Тодор. „Прво да погледам у сановник, доручак после“, рекла сам му. „Путовање сањати: велика промена у животу, срешћеш далеке пријатеље. Хм, јеси ли чуо Тошо, путујемо одмах.“ Спаковала сам пар ствари у кофер, ставила Тошу у кавез, села у кола и кренули смо.

Стигли смо на Космај. Узела сам собу и изашла са Тошом у шетњу. Тргао ме је неки звук и испустила сам поводац. Тоша нестаде муњевитом брзином. Трчала сам и звала га. Наишао је шумар и рекао: „Обавестићу све службе.“

„Синтија!“ Окренула сам се. Разносач хране на мотору ми се осмехивао. „Чуо сам да је ексцентрична књижевница Синтија на Космају изгубила твора.“ Извадио је Тошу из торбе за транспорт. „Није сам, оженио се“, рекао је. За Тошу се чврсто држала мала, лепа веверица. „Хвала Вам“, скоро сам се расплакала од среће.

„Познајеш ли ме“, питао је. „Не.“ „Ишли смо заједно у средњу школу.“ „Имали смо три дечака: Перу Твора, Ацу Плачљивка и Срђу Слину.“ „Ја сам Срђа Слина. Вратио сам се на село. Имам жену и петоро деце.“

Душан Јанковић

ФУДБАЛ

На изласку из зграде видим кловна. Пимпује фудбал. С ноге на ногу, па пребаци на рамена и главу. Жонглира. Клинци из краја су се окупили око њега. Решавам да им се придружим иако сам у оделу и касним на посао. Пимпујем два-три пута и пребацујем лопту на главу. У том тренутку ми из отворене ташне испада лаптоп и разбија се о бетон. Скупљам делове. У себи већ чујем шефа како виче. Покуњен одлазим брзим ходом у канцеларију. Увече преморен излазим из канцеларије. Кловн ме чека испред зграде. Даје ми фудбал. По њему су исписани његов потпис и потписи клинаца из краја. Смешка се, окреће и одлази.

Братислав Бато Јевтовић

БЛАГОСЛОВЕНА КЛЕМЕНТИЈЕВА СОНАТИНА

Догађај се збио у приличној давнини, на такмичењу нижих музичких школа Народне Републике Србије, а у граду који пије воду из бистре реке Градац. Шездесет пет лета је пролетело од поучног музичког збитија.

Трочлани тим из града Ара наместио се за почетак извођења композиције: Муцио Клементи, *Сонатина у Це-дуру бр. 1, оп. 36*. Делце ведро и разиграно, поскочиво. Али, белај! Младоме виолинисти – а који је леворук – при самом почетку свирке откачи се ручни часовник и улети у жице. Недуго по кретању с нумером испонова, распе се виолинисти трећина струна са гудала. Морало се гудити с туђим *аркетом*. Извођачи су кренули са еланом. Код окретања нотних листова, помоћници свеска слети на клавијатуру. Пијанисткиња, стоп. До трећег покушаја није ни дошло, пошто се оно девојче силно сплело па партитуру на пулт вратило наопачке – бас кључ дȕби с горње стране, виолински с доње. Након правилног постављања нота, започео четврти покушај. Све је пошло без грешке. Глатко ишло до краја сонатине. Епилог: у својој категорији, екипа освојила прво место.

Наук: никада не одустајати.

Дражен Јерговић

ЛАЖНИ ПОТПИСНИК

– Тко ће потписати ове пројекте? Инвеститор само што није стигао! – паничарио је неискусни стројарски техничар.

– Како тко? Па ти! – смиривао га је старији колега грађевинске струке.

– На столу у мојем уреду ти је дванаест дебљих мапа па крени с „печатирањем“ и стављањем аутограма. Не заборави да пројекте треба и увезати. – усмјеравао је надређени приправника.

– Али ја не знам потписати главног пројектанта, и то је протузаконито! – цвилио је бојажљиво несретник.

– Само се смири. Ево ти папир па на њему мало вјежбај његов параф. – бодрио га је искусни фалсификатор. – На поду је неколико мапа које је Зденко потписао па пробај.

– Зна ли директор за ово? – пропиткивао је страшљиви новајлија.

– Он нема ништа против, а и морамо наплатити рад. Дужни смо.

– А зашто главни пројектант не дође сам потписати? Гдје је он уопће? – знатижељан је био младац.

– То нитко не зна, ми га већ годинама тако. – оправдавао се инжењер.

На вратима се појавила избезумљена тајница у друштву инспектора заштите на раду који се обратио старијему:

– Ви сте г. Јаков Гиздић? Пођите са мном.

Ана Јовановић

ДОВОЉНА

Регистрација аутомобила је трајала краће него што сам очекивала.

Док су тражили папире, гледала сам кроз стакло. Летња прашина дизала се са паркинга. Он је прошао иза пулта. Некада ми је био леп на начин који уме да ме узнемири. Чекала сам да ме примети. Није се догодило ништа.

Данас су нам се погледи срели. Нисам задржала поглед, нити скренула. Раније бих од тога направила причу, дописивала је у мислима, додајући му реченице које никада није изговорио. Сада нисам имала шта да допишем.

Леп човек. Љубазан. Недовољно да бих га познавала.

Када су ми вратили документа, изашла сам. У аутомобилу сам неколико тренутака седела без кључа у брави.

Некада сам веровала да је довољно да ми се неко допадне. Лице се памти. Карактер се живи. Занима ме шта остаје када се одузме све што може да се купи.

Упалих мотор. Ништа се тог дана није догодило. И баш зато сам знала да се нешто у мени неповратно променило.

Верица Јовановић

РАЈ

Кад пожелим да се осећам као део свемира, лепо одем ноћу на ливаду.

Легнем на траву и поглед усмерим према звезданом небу.

Тада све нестаје. Нема сећања на прошлост која боле, нема мисли о будућности које плаше.

Ја сам тада ништа, а истовремено део тог бескрајног космоса који је све.

Фантазија. Чаробан осећај у коме постојимо само ја и звезде. Као да сам већ у рају.

А у ствари тако ја путујем кроз време.

Бранко М. Јовановић

СЛОБОДА

Слобода је лепа реч, а суштина јако тешка.
Слобода је у сваком јединственом отиску палца.
Слобода пуна храбрости недри хероје.
Слобода носи снагу сопствене одлуке.
Срби на Косову и Метохији су слободни да оду.

Мали сам да пишем о бесконачној унутрашњој, божанској слободи преосталих Срба на Косову и о снази да остану где су. Слободно су то одлучили. Зато су хероји.

Славица Јовановић

ЗНАМ ЗА ЈАДАЦ

После ломљења јадца, знала сам да ће покушати да ме насамаре, предухитре, надмудре, преваре, наместе ми замку. Ко је добио опкладу вукући јадац на своју страну, неопрезне би знао да превари да им преседне. Али мене није лако преварити. Свашта ми је противник додавао у руке да жељом да ме можда одвуче и у кревет, али увек сам говорила да „знам за јадац“! Али да не знам за батак и за пилетину. Знам за јадац, али не знам ко ће победити на изборима. Одувек је било споља гладац а унутра јадац.

Саша Екс Јовичић

КАКО БИХ РЕКАО

Међу новинарима и њиховим сарадницима, срећом не свим, брзином млинског жрвња се протеже поштапалица *Како Бих Рекао*.

И тако, како бих рекао, узео сам оловку у руке (тастатура је или превелика и претешка или преситна) и почео, како бих рекао, да пишем. Чак и трећи, како бих рекао, и четврти пут. Остали путеви, како бих рекао, нису познати. Отишао сам далеко у позадину. Далеко, како бих рекао, до дневне собе између раскршћа путева јер сам се за радним столом, како бих рекао, учварио. Нешто је недостајало, а недостајало је, како бих рекао, неко освежење. Освежење које ће, како бих рекао, да замени једну глупост другом па да онда може мирне савести да се напише било шта осим, како бих рекао, како бих рекао.

Перица Јокић

ШАЛТЕР

Улазим у зграду Пореског, пет корака низ ходник, па на прва врата десно. За пултом, уз компјутер, сједи госпођа средњих година, пије кафу и зијева од досаде.

– Добар дан.

– Добар дан.

– Извините, гдје се врши превод аута?

– Овдје, код мене.

– Лијепо. Шта је потребно од докумената?

– Купопродајни уговор, копија личне карте, копија саобраћајне дозволе…

– Имам све. Личну карту и саобраћајну чак у оригиналу.

– Требају фотокопије.

– Рачунао сам да се то овдје може урадити.

– Не, то је ваша обавеза. И двије уплате, на уплатницама које ми попуњавамо.

– Значи, овдје се плаћа?

– Не. С тим идете у пошту или банку.

– А шта се онда овдје ради?

– Предају се папири.

– И узима новац?

– Тако је.

– Могао бих га оставити било коме на улици.

– Онда нећете регистровати ауто.

– Нијесам ни намјеравао. Не мислите ваљда да сам толико блесав да имам ауто.

– Зашто сте онда долазили?

– Нечија документа су испала.

– Дајте то овамо.

– Не бих.

– Мораћете.

– Не морам.

– Онда ћу позвати обезбјеђење.

– Слободно. Само нека донесу фотокопије.

Тања Јоцић Стаматовић

МОБИЛНИ

„Хало“

„Хааало...“ клик клик... Виде се босе ноге, ходалица и тепих. Слика је крива, јер у руци држи и телефон и ручку шеталице. Кроз врата терасе пролеће улази у собу.

„Хало, Тања, Тањице...“ Мамин глас је стрпљив, иако се мучи да нађе право дугме.

723 случаја короне, каже спикер.

„Нешто сам погрешила и не могу да добијем Тању“... клик... клик...

„Не чујем ништа“, татин глас из фотеље. „Овај прича. ти причаш...“

Моји родитељи имају заједно 175 година.

„Извините, не могу да добијем ћерку, хоћете, молим Вас...“ каже мама неговатељици која улази у кадар. „Добро сам је запамтила, иако је била само три дана. Три дана превише.“

„Дај ми тај телефон, каква ћерка!“

„Али, погрешила сам, можете ли...“

Рука граби телефон, тренутак пре него што се прекине веза, изгуби тон, нестане слика.

Ништа ниси погрешила, мама. Ни ја не могу тебе да добијем. Поново пуштам снимак.

Ненад Јошић

БИЛИ Б. ХЕНКОК

Пас Били Б. Хенкок извео је 1912. године, на улицама Филаделфије, експеримент састављен од секвенци лајања према систему преузетом из таблица случајних бројева. Експеримент је потрајао пет дана и пет ноћи, а завршен је тек када је Хенкок погођен старом, изношеном гуменом чизмом. Резултате је објавио у реномираном часопису „Пас и теорија вероватноће“, побравши ласкаве критике научног естаблишмента.

Касније је и сам Били Б. Хенкок посумњао у своју теорију. Поновио је експеримент без таблице случајних бројева. Резултат је била друга чизма из истог пара.

Драган Калејски

ЧЕЖЊА

Већ данима не могу да дођем к себи. Покушавам на све начине да не мислим на њега, али не успевам. А прошло је тек неколико дана од његовог одласка. Иако знам да ће сигурно поново доћи – досад је увек долазио – ипак је тешко издржати без њега све ове сате, дане, а нарочито ноћи.

Тражим га у сваком делу стана – видим га како стоји у кухињи, како седи у фотељи или пуши на тераси, чујем му глас. Сваки покушај да мисли преусмерим ка нечем другом, осуђен је на пропаст. И што се више трудим, то бивам све више очајна. Сад видиш како је то кад неко изгуби разум због љубави и страсти, кажем себи.

Стан ми постаје све мањи и мањи, премештам се из једне просторије у другу, али нигде не налазим мир. Спавам у дневној соби већ неколико ноћи.

Једино у спаваћу собу не улазим. Не усуђујем се јер знам да цела соба још увек на њега мирише.

Татјана Кањевац

КАБЛОВИ

Немушта бића. Не траже пажњу, стално их склањамо, завлачимо по ћошковима, пакујемо у некакве кутијице, кесице, намотавамо, гужвамо а они све трпе јер су свесни своје важне неопходности. Ипак, стално сметају. Скупљају прашину и прашиницу. Безлични. Ружни. Неуклопиви у ентеријер.

Бесполни али са више полова, ма како то бесмислено звучало, размножавају се асексуално, потајно, одлагањем и докупљивањем, али свакако непредвидивом брзином. Наслеђују некомпатибилност уколико их не користите.

Брутални су у настојању да вас омету сакривањем кад су најпотребнији. Такође, њихова уплетеност и међусобна везаност доводи вас до разумног беса када неки треба издвојити. Замршени као живот понекад.

Онда, кад им посветите пажњу, кад треба да се неки уређај допуни, повеже, прикључи, употреби, показују непослушност и генеришу нервозу. Чудо од људи дато. Хаос! Сви су наизглед исти!

Сваки треба засебно пробати. Али, гле муке, као по правилу, неприлагођени су са тренутном потребом. Решење; Купује се нов, код „Кинеза“.

Јасна Капелан

СОКО

Гледала сам како горе три свеће на гробу и како се брзо гасе, као што живот мућевито ишчезне. А недуго затим, слушала сам цвркут два сокола која су слободно летела изнад твог гроба.

Дан после твоје сахране, на наш прозор слетела је породица соколова. Знала сам да су све то знаци да нас чуваш и да се живот насгавља, да треба да се борим и да живим и после тебе, Али, онда су ми моја деца рекла: „Мама, нешто страшно се десило. Један соко је преминуо.“ Подигла сам поглед и сва у сузама рекла: „Знам, као деда.“ Тих дана нада је долазила и дизала нас у нормалу, па се опет враћала у свој тихи бескрај из ког је и потекла. А ја сам једино схватила да ништа без тебе нема смисла и да, колико год да се неко труди или жели, мени не може бити оно што си ми био ти – пун љубави, разумевања, пажње и племенитости, моја вечна подршка са посебним сјајем. У мојим речима, у сваком слову, а и у зарезу, живиш само ти.

И други су ту, али као ти, нико није, и никада неће ни бити! И други су ту, али, само ти си соко, онај шести члан породице, који је дошао на наш прозор, и ког су моја деца гледала, као ја тебе, како умире...

Јарослав Киш

ЛЕТО

Седео сам сам на клупици у парку и хранио голубове.

Посматрао сам њихову лепршавост и глад, њихову слободу

Да буду толико привржени људима.

Сунце је сијало толико јако да сам добио црвенило на лицу,

Нисам ни приметио колико дуго седим на клупици.

Онда је прошла она поред мене, мирисала је на лето.

Није јој могло сунце ништа, ни топлина плочника којим је ходала

Нисам јој могао ја ништа, прошла је као сенка и остала слика у мојој свести.

Горан Кљајић

НАСЛАГЕ…

Била је у средњим тридесетим.

Висока, снажна, мало пунија, изгледна.

Удата, деца, двоје, имала је неки факултет, вероватно право или економија, запослена.

Хиљаду деветсто деведесет пете, рат ју је истерао из њеног омањег босанског градића.

Сада, становала је у згради, ту су купили стан.

Неки старији сусед, поздрављали су се, понекад причали о њеном малом јоркширском теријеру.

Једном јој је он рекао: „Госпођо.“

„Јао, што то мени, то госпођо...“, одмах је узвратила.

Разговор се прекинуо.

Више никад није разговарала са њим.

Дајана Кнежевић

ЦВИЈЕЋЕ

Прво је увенуло цвијеће. Стајало је између нас на столу, мртво данима. Ниси га примијетио. Сваки пут кад бих прошла поред њега, помислила бих да га треба бацити. Али нисам. Понекад бих му прилазила ноћу. Прстом бих покупила отпалу латицу са стола и гледала је у длану. Некад је била лијепа. То ми је било најгоре. Једног дана си питао шта толико смрди. Погледала сам у цвијеће. Жељела сам да ти кажем. Али ти си већ отворио прозор.

Даница Кнежевић

РУКАВИ

Срела сам комшију Марка, некадашњег професора. Некад углађен, данас ме пресече туга.

Јавио се први. Док смо размењивали пар реченица, приметих како скрива рукаве сакоа. Без дугмади, излизани, као да носи само тај један. На тканини трагови који се не перу лако — самоћа, године.

А некада… људи око њега, услуге, поклони. Он исти — миран, достојанствен.

На тренутак пожелех да нисам видела.

Насмеших му се топло.

У оку му затрепери нешто налик сузи, али је задржа.

Поздрависмо се.

Оде усправно.

За њим остаде само тишина.

Александар М. Ковачевић

АЛАТ

Отац је сину дао бушилицу. „Пази, сине, ово је мушки посао!“ Мајка је ћерки дала усисивач. „Пази, кћери, ово је женски посао!“ Дјеца су ћутала. Сјутрадан су родитељи видјели да су дјеца замијенила алат.

Маја Ковачевић Савић

САМО НЕБО ЈЕ ГРАНИЦА

„Ах, када би ове даске могле да говоре, ах!“, узвик уз истовремено ударање ногом о под. Зна да чекају да изађе и да знак, ипак, не одолева пориву да зада још који ударац немоћном поду.

Одјекују ударци, преливају се кроз отворене прозоре и одливају низ уске пролазе са обе стране кућице.

До улице не стижу јер их на прилазу сачекују упаљени багери, два комада, у случају да приземна кућа, стиснута између стаклених вишеспратница, одлучи да се не да, пружи отпор, можда нека пуна печена цигла откинута од срушеног зида реши да заглави кашику багера која сада попут стиснуте песнице стоји у ваздуху и прети. Времена нема, инструкције су биле прецизне; неколико сати да се делује до изласка инспекције, а онда ће констатовати да кућа више не постоји, коцкица која се уклапа у члан 61 Закона о културном наслеђу „Културно добро које је уништено или нестало... брише се из регистра културних добара...“.

Стефан Ковљанин

ИГРА

У горњем паркићу, одавно урушеном и најчешће пустом, поплочана овална стаза око онога што је некада била клацкалица обрасла је травом. Пролазећи ка послу једног јутра угледао сам познатог бескућника на штакама како полако устаје са клупе и стаје на једну од плоча, затим се успрaвља колико може, а онда дубоко наклања у правцу почивше клацкалице, опет, колико може. На плочи тачно наспрам његове у том тренутку створила се сврака.

Гледали су једно у друго нетремице неких пар секунди; бескућник се затим померио за две плоче улево, потом и сврака. Онда се померио три удесно, а сврака се само окренула око своје осе. Он се, након тога, несвојствено једном тешком инвалиду, у трену померио за четири плоче и дошао на само три од свраке. Сврака је истог тренутка ишчезла.

Тог поподнева сам у вестима прочитао да је интергалактичко такмичење у друштвеним играма отказано због техничких проблема.

Здравко Кокановић

ИГРА ПРИРОДЕ

Врућина. Жедан сам.

Остављам рад и одлазим по воду. Долазим до бунара, хватам кову и полако вучем дну. Чује се пјесма. Послушам одакле глас долази. Из бунара, чини ми се. Нагнем се, погледам. На дну бунара пјевају и играју у колу прекрасне дјевојке, какве свој живи дан нисам видио. Дуге косе лепршају, као вјетром ношене. Сам себи не вјерујем, све више се нагињући. Негдје иза леђа чујем вику и крике. Не обраћам пажње. Вуче ме дубина великом брзином. Тонем све дубље и дубље у центру оркана, окружен сањским љепотицама, слушајући бајну пјесму у завијању вјетра. Оркански лијевак се губи, разлива се у свјетлости. Изненада сам на непрегледној ливади, трчим за дјевојкама у бијелим, лепршавим, разиграним на вјетру, хаљинама. Како лаке и хитре су, дах ми застаје. Сустижемо до гробља. Пред капијом стоје лијево и десно по један стражар. Чаробне љепотице лакотно улазе у гробље препуно насмијаних образа. Негдје у дубини масе пјевају и таласају се у колу. Долазим пред капију, али стражари ме грубо заустављају, не дозвољавају ми улазак.

Хоћу, желим, гледам има ли неко познат да ме позове.

Шта чекаш? Бјежи одатле, речено ти је, да не можеш унутра и одлази већ једном, познанство ту не помаже. Слабовољно одлазим, обазирући се, упијајући неодољиве, чаробне звуке.

Хајде пожури... још увијек чујем, чекају те... брзо, пожури, пожури...

Отварам очи... непознати људи обучени у бијело, забринуто ме гледају. Не знам гдје сам.

„У реду, добро је, ти сестро остани ту...“

Црноока дјевојка љубазно ме погледа с вилинским погледом на лијепом лицу, препуном божанске љубави. Вратим осмјех, збуњен, не схватајући ко се са ким игра, нити смисао игре, игре природе, luzus naturae...

Александра Кокић Арсић

ДЕСЕТ

Мајка ми је славодобитно саопштила: „Дуца је дипломирала. Са највишом оценом. Десет.“

„Немогуће“, рекла сам. „Када сам је последњи пут видела, пала је другу годину.“

„Не буди љубоморна“, уздахнула је мајка. „Вредна деца дају две године за једну. Дете са села зна шта је мука.“

„Добро, мама“, рекла сам. „Пала сам годину, нисам убила човека.“

„Није исто“, наставила је. „Дуца кад дође кући, не одмара. Среди стан, испече колаче. Сутра идемо на част.“

Ја сам, за то време, радила како се и очекује. Студије. Удаја. Прво дете.

После порођаја, уносе ме у собу. У кревету поред – Дуца. Треће дете. Устаје, шета ходником. Ја лежим непомично и бројим болове.

Три дана касније, сестра узима податке. Име, датум, занимање.

„Економски техничар“, каже Дуца.

Посежем за телефоном да позовем мајку.

Одустајем.

Дејан Коларевић

САВЕТ

Ноћ је. Таман оно доба када се у народним причама појављују утваре и када је „пред зору најмрачније“, како то пише у многим књигама. Пијем чај од макових чаура и индијске конопље, читам упоредно Сартра и Бодријара, враћам шољицу на сто и кроз главу ми пролази флешбек реченица покојне бабе: „Ти никако да се оставиш будала“.

Јелена Колунџић

ЧИКЕ У ЧУДНИМ ОДЕЛИМА РЕТКО ПЛАЧУ

Човек у белој униформи, затворен од главе до пете, седи насред нечег што наликује пошти. Све више личи на филмску кулису претеклу од прошлог века. Из плавог металног сандучета вире писма. Отвара коверту без поштанског жига и чита:

Драга Снежо, стигло ми је још једно твоје писмо и силно ме обрадовало. Знаш ли да је већ година како се дописујемо преко Клуба пријатељства. Правопис ти је све бољи, а знам да руски није лак. Похвалила сам се у разреду да ћу овог лета на Јадранско море и да ћу те упознати. Не знам кад ће то бити, зависи од татиног посла. Он је инжењер и због неког пожара од прошле ноћи је на дежурству. Мора да буде тамо док све опет не буде у реду.

Иначе, пролеће је дивно! Јуче сам цео дан напољу брала цвеће за хербаријум.

Следећи пут ћу писати више, а сад морам да завршим јер је мама нервозна и пожурује ме. Каже да одмах крећемо на неки колективни излет. Иде цела школа. Толика је журба да је од ручка направила сендвиче. Можда останемо чак три дана. Срећом, пошта ми је успут – само ћу убацити писмо.

љуби те и маше твоја другарица Катја Акимова,

27. април 1986. Припјат, СССР

Јарослав Комбиљ

ТВ РЕВОЛУЦИЈА

Телевизијски програм у Америци је као тостер:
притиснеш дугме и сваки пут испадне скоро исто…
Алфред Хичкок

Америка… Име магично… Још док сам био клинац, радознало сам прислушкивао старије Врбашане, док су седели на ручно склепаним багремовим клупама, прислоњеним уз дудове испред паорских кућа, како у поверењу изговарају име: Америка. Мислио сам да је то име неког села, тамо негде иза Турије или Надаља, можда чак поред самог Бечеја, у коме се вероватно одржава неки вашар, са печеним прасићима, пуно ладног Апатинског пива и певаљком испод шатора.

Тек касније, учећи географију, сконтао сам да се ради о читавом континенту, а много касније схватио сам да и тамо живе људи, са својим проблемима и својим бригама, само што су њихове бриге другачије и, по нашем уверењу, неупоредиво мање. На пример, док се нас стотинак тискало у Задружном дому да гледамо пренос неке утакмице, они су имали телевизор у сваком стану…

Данас и ми имамо телевизор скоро у свакој соби, преноси утакмица готово свакодневни, филмова од јутра до сутра, ТВ-канала толико да им се ни броја не зна…

Међутим, из неког разлога, ја се због тога не осећам ни боље, ни сретније…

Весна Кораћ-Милошевић

УКРАДЕНО НЕБО

У малом војвођанском селу у оквиру окућнице две куће. Стара и нова. Уздужан плац подељен на два истоветна дела, свака кућа на својој половини, између њих по средини неомеђена граница.

У старој, жена већ зашла у треће животно доба, инвалид у колицима, али самостална у кућним условима. Има породичну пензију.

У новој, брат, снаја, њихов син са женом и дететом.

Брат особе у колицима је повремено обилази и снабдева дневним потрепштинама, лековима... Остали... ретко. Повремено улети братовљев унук да се напије воде, попије сок, поједе неки кекс или колач, поигра се на мобилном телефону, или пишки... Осталима не пада на памет да уђу, попричају, попију кафу... Не зато што је она досадна, неинтересантна... већ немају времена, не пада им на памет шта би за њу значила „чашица разговора“, нека учињена ситница...

Добро је познајем. Знам са каквим когнитивним потенцијалом је рођена. Особа добре нарави, лепа споља и изнутра. Животне околности су јој давале мале шансе за лични раст и развој.

Ретко је излазила из куће. Време је углавном проводила у трпезарији испред ТВ екрана, монитора рачунара или гледајући кроз прозор у парче неба.

И то парче неба је једном... нестало. Заклонила га је монтирана надстрешница између кућа, која је штитила братовљевог сина од кише и снега, кад је на огромним камионима изводио механичарске радове. Уместо у небо, сад је кроз прозор гледала у надстрешницу.

Да ли је неко питао да ли може, да ли ће да јој смета да се прошири по њеној површини, заклони тај симбол слободе у који је гледала, који је осећала? Није.

Да ли су били свесни шта су јој узели? Наравно да нису.

Ђуро Косановић

„КОРАК У ВРЕМЕНУ“

Откад је дошла на свет, поразила је свако ћутање својим гласом. Лековит је био тај глас, јак и звучан, као звоно прастаре цркве. И док је лепршала по свету као војвоткиња, ратница или чергарка, увек је сијала пркосом. Веровала је у снагу свог корака. Еутерпа ју је даривала одмах по рођењу, а нису је ни друге музе заобишле. Расла је из камена, а постала је неуништива хајдучка снага и чаробни дух. А волела је да мења имена, али да остане иста. Касније је била чак и степска вучица. А многи су хтели да јој зауставе корак, јер нису разумели зашто је волела да лута за караванима и да пева осиромашеним песницима. Ти исти људи су је прогонили као вештицу, а била је вила. Али нису успели да је спале на ломачи! Рушила је зло, а стварала добро. И ништа није могло да утиче на њен корак, истовремено и сељачки и аристократски. На обичну реч је додавала магију, а од наслаганих звукова је ткала космичку песму. А онда је решила да оде, али ако погледате у источно небо, видећете да нас и даље гледа са осмехом.

Николина Косовац

НОВИНСКИ ЧЛАНАК

Осећала је да јој глас подрхтава док је читала свој састав. Била је толико узбуђена што је баш тај текст победио на конкурсу школског листа.

Сутра ће бити у новинама.

Осећала је како јој срце удара док је позирала као изабрана лепотица. Све новинске куће њеног града су ту да испрате тај догађај.

Сутра ће бити у новинама.

Осећала је како јој се мрачи пред очима док се бори за дах. Јуче су сви писали о томе како је љубав дивна, а сад никог нема да јој помогне да склони његове руке са њеног врата.

Сутра ће бити у новинама.

Радивој Костадиновић

ВЕРА

Сваки следећи корак ка средини моста био је све тежи. Кад је стигао, чврсто се ухвати за ограду моста и на тренутак зажмури. Најзад проговори – Боже!

– Да?

Видно изненађен – Ти си Боже?

– Звао си ме, зар не? Шта је сад?

И даље збуњен, мало се одмакну од ограде – Не знам како бих рекао. Видиш, мој посао…

– Стани мало. Какав посао, мислиш ли да је твој задатак на Земљи тамо неки посао?

Човеку као да се уклони неки терет са леђа. Пустио је ограду и мало охрабреније рече – Па да, посао није мој живот. Ипак нисам сигуран куда даље.

– То је зато што не видиш ширу слику. Ево ти сад прилике.

Сад већ са неком мешавином усхићења и сумње, човек рече – Хоћу, хоћу, искористићу прилику, али не знам како.

– Никоме нисам цртао којим путем треба да иде, па нећу ни теби. То није идеја слободног живота. Иди и сам пронађи свој пут.

Најзад, без икакве сумње у себе. Ослобођен стега које су га довеле на ивицу моста, човек рече – Мој пут. Тако је, хвала ти Боже! – Човек се окрете и крену назад, али овај пут лаганог корака, не видевши испод себе на потконструкцији моста пецароша који је лагано припремао мамац.

Ангела Котева

ЦИПЕЛЕ

Сваке недеље сам гланцала своје ципеле пре школе.

„О човеку се много тога може закључити на основу његових ципела”, говорила је мама.

Једног дана их нисам угланцала.

Током великог одмора, једна девојчица ми се насмејала. „Погледај своје ципеле!”

Погледала сам их. Изгребане, старе и премале.

Тог поподнева рекла сам мами да желим нове. Остала је нема.

Затим је изула своје ципеле. Биле су подједнако изгребане. Само што су биле много веће.

Тада сам схватила зашто су моје увек биле „нове“.

Не зато што смо могли да приуштимо куповину нових за мене.

Већ зато што је мама увек носила оне старе.

Дијана Коцић

ГЛАСОВНА ПОРУКА

Прву поруку послала је седам дана после сахране.

„Мама, добила сам посао као професор. Поново уживам у томе.“

Обрисала ју је. Било ју је срамота, мада није знала пред ким.

Другу је ипак оставила.

„Данас сам правила твоју питу. Није успела. Тата каже да му се допала. Мислим да лаже.“

После су поруке долазиле саме. Причала јој је о послу, тати, ситницама које би јој некада првој испричала. Само не о болници. Никада о последњој ноћи.

Месецима касније испод једне од тих порука писало је: *Преслушано*.

До јутра је себе убедила да је грешка. Али и следећа порука била је преслушана.

„Ко сте ви?“

Нико није одговорио.

Данима је ћутала. А онда је изговорила оно што није могла никоме:

„Мама, јеси ли се плашила? Јеси ли знала да нећу стићи?“

Ујутру ју је чекала гласовна порука са мајчиног броја.

„Опростите. Овај број је сада мој. После ваше последње поруке схватила сам чији је ово био број.“

„Медицинска сам сестра. Те ноћи била сам уз вашу мајку. Није се плашила. И није била сама.“

Дуго је држала телефон у руци. У соби је било тихо. Први пут, та тишина јој није сметала.

Олгица Крављача Вељовић

ВУНА

Овце вас на ливади гледају немо, безизражајно, неко би рекао и нежно. Плашљиво свакако, чак и када их навикнете на храну. Некад су и незаинтересоване, истрајне у паши као животном позиву. Кријӯћи се у опису јединки са менталитетом стада и не наговештавају благо које носе и дарују људима, тајну да су оне покретни чувари нечијих будућих успомена.

Увек је као омађијана гледала како бели облачић на бабиној преслици обртајима само једног точка постаје нит од које се плету џемпери, капе, чарапе које после санкања угрејају ноге. Помагала је да се та нит намота у клупко, потом пратила како пролази кроз куцкање врха маминих игала које изнедре мрежу уздужних и попречних поља, потом дужи, широки прслук.

Облачио га је преко униформе, пред полазак. Док је уз благи осмех махао њима које остају, у стрепњи коју као ни он не показују, та вунена белина чинила се као штит, који не чува само од хладноће, већ упија његова размишљања, дуге ноћи, зебњу, наду да се врати.

Ујутру, на столици, испружен као да се одмори, био је весник његовог повратка, опредмећена захвалност за још један дан.

Дејан Крецуљ

ПОЗДРАВ

Пре више година ишао сам тихом ковинском улицом. Између две куће стајале су комшије Јожи и Лајош. Разговарали су тихо, као људи који се познају читавог живота.

Када сам им пришао, поздравио сам:

– Jó napot! Добар дан!

Обојица су се окренула и готово углас одговорила:

– Jó napot, professzor úr! Добар дан, господине професоре!

Насмејао сам се:

– Iskolába megyek… Идем у школу, али још мало па у пензију!

Насмејали смо се сви. Затим је свако кренуо својим путем. Остао је поздрав – онај стари банатски обичај да се човеку обратиш језиком који му је близак. Мали знак поштовања који је говорио више од речи.

Томислав Н. Крстевски – Крстић

БУДИЛНИК

Отац мој никада није засадио дрво, али се зато досетио да засади фабрички димњак.

Када су комунисти дошли на власт, ухапсили су оца и срушили димњак.

На крају, они су се доселили и одузели му и сат будилник.

Зато се сутрадан није ни пробудио.

Младен Кузмановић

ЈУТРО… АДА… САДА…

Приближавали су се језеру држећи се за руке. Средовечан пар. Седе косе, лица пуна стаза којима су путовали, његов изражени стомак, њена коса сређена у пунђу... њихов спори ход.

Прво је он закорачио у језеро. Она за њим. Када су стигли до дубине колена, прснула га је. Да се прилагоди. Узвратио јој је истом мером. Безгласно су се чули њихови осмеси. Да ли стварно нечије очи могу бити тако широм отворене, тако срећне? Он је и даље био испред ње. Стајали су тако још неко време, довољно дуго да се припреме за следећи корак.

Загрлила га је снажно с леђа, лице приљубивши уз њега. Трен, пар секунди, још једна вечност у мноштву њихових тренутака. Пружио јој је руку. Приближила му се са његове десне стране. У истом трену су, једно уз друго, запливали. Он је загњурио, а она запливала прсно. Следећег трена су били на површини, загрљени. Одмеравали су циљ, докле ће пливати. Пољубила га је. Запливали су даље, једно уз друго.

Дуго сам пратио њихов траг. Хоризонт зна бити леп.

Јелена Кујунџић

ХРОНОЛОГИЈА ТРАГЕДИЈЕ

Све се одвијало споро, скоро безазлено. Реч по реч, (не)дело по (не)дело и створила се прегрејана ситуација. А где је таква ситуација, зна се, ту су и усијане главе. За сукоб су довољне и две, али их је овога пута било много више.

Уследила је несносна бука. Устремио се бес на бес. И, варница по варница, дође и до експлозије!

За дивно чудо, прашина се брзо слегла. Изостали су коментатори и аналитичари у студију.

Анализу догађаја извршиће археолози кад нас, кроз ко зна колико векова, пронађу испод наслага нових слојева еволуције човечанства.

Александар Кукулев

МРТАВ ХЛЕБ

Један дан Петров рече: „Данас морам да купим хлеба.“

Изађе из куће, али га на степеницама пресрете Иванов и мирно му саопшти:

„Петрове, ти си мртав.“

Петров застаде за тренутак, почеша се по бради и одговори:

„У реду је, али ипак идем по хлеб.“

Крену улицом. На углу је стајао човек без ногу и продавао чарапе. Петров му даде новац, а овај му пружи само једну чарапу. Петров је стави на главу и настави даље.

На пијаци продавац хлеба га погледа и рече:

„Хлеба немам, али имам једну мртву врану.“

Петров купи врану, стави је под мишку и врати се кући.

Код куће га је чекао Иванов.

„Петрове,“ рече Иванов, „ти си још увек мртав.“

Петров седе за сто, извади врану и поче да је једе сирову.

„Можда јесам,“ промрмља са пуним устима, „али хлеб ми је у глави.“

Тада обојица несташе. Остала је само чарапа на поду, која се тихо, скоро нечујно смејала.

Вера Куртић

ВЕЋЕ ШАНСЕ

Дошла сам овде из малог града. У потрази за срећом. Завршила сам факултет, рекла сам свима да идем да тражим посао. У Београду је лакше. Казала сам, тај град нуди веће шансе. Онда су сви разумели. Ипак, моја мајка још увек прати огласе у нашем граду за мене, верује да бих радо дошла кући.

Траже економисту у општини. Сталан радни однос.

Ја упорно одбијам да се јављам на те њене огласе, сваком налазим ману. Иако радим на пумпи већ дуже време, убеђујем је да је прави посао близу.

Могла си и овде да точиш бензин, каже.

Побегла сам из малог града. Право у градску гужву, клубове, огласе, сусрете. У анонимност. Овде сам први пут могла да пољубим жену а да претходно не проверим ко седи за суседним столом. После сам научила да треба да проверавам њу.

Мењам станове, смене и жене, само је пумпа остала иста. Кирија расте поузданије од плате, а љубави су углавном краће од уговора о закупу.

Синоћ сам после смене опет била у клубу. Исте песме, нека нова лица. Једна жена ми се осмехнула. Некада би ми то било довољно да останем. Узвратила сам осмех и отишла кући.

Мама ми је јутрос послала још један оглас.

Плата је добра.

Рекла сам јој да ћу размислити.

Немања Лагунџин

УМАЛО НЕИСПРИЧАНА ПРИЧА

Пет дана након петнаестог маја 2026. године и двесто педесет откуцаја у минути, прелазећи мост, леђима окренут Каменици, тихо сам клизио у свет Живих. Преда мном се ковитлало немилосрдно, наизглед дезоријентисано и бесцильно, сурово Коло бесмисла Града, ужурбано табанајући попут челичног точка, истоветно као и пре мог одласка. Оно једнако дочекује Пристижуће било да су у вертикалном, или у хоризонталном положају. Све је исто. На другој страни, међутим, није било. Предсмртни срчани ритам, сличан оном из давно објављене црнокомедичне приче, пререзбарио је Свест. И иако избушених вена, вратио сам се Нетакнут са још једном Приликом. Хвала ти, Боже.

Дајана Лазаревић

ПЕЈСМЕЈКЕР

Из груди му се повремено чуло узнемирујуће завијање, страшније од шакалског. Правио се да га не чује, стискао вилице и презриво гледао уплашене људе око себе. Било је тренутака када је сагињао главу кријући сузе, уморног изгледа човека који трпи бол. Говорио је да има пејсмејкер, али рад те справице се није могао повезати са језивим урлицима из његових груди. Многи су га се плашили, иако никада никоме није наудио, и већи део свога времена је проводио у својој стакленој башти.

Једнога дана, он нестаде, као да га никада није било. Пао је, међу својим омиљеним биљкама, дрхтавих мишића и без сјаја у очима. Испод кошуље била је машина – зупчаници са ланцем који су покретали механизам налик на срце и плућа, довољно јаки да подрже цело тело. Човек кога су се сви плашили, човек који је највише волео стаклену башту и гајио лековито биље, пустио је свој пејсмејкер да зарђа и угаси га, заувек.

Миодраг Лазаревић

ГОРЕ – ДОЛЕ

Дошао је једне ноћи да ми потанко тихим, уњкавим гласом (да не пробуди остале), исприча како је тамо – доле или горе, далеко или близу.

Лепо је, каже, свуда само требало би бити човек, где год да си доспео; и кад си кад јеси и кад ниси, и кад си тамо – доле или горе, далеко или близу.

И онда је отишао.

Нисам га добро разумео, јер сам то био ја.

Остао је у мојој соби цвркут птице и мирис цвећа.

Вера Лазић

НИСАМ ЈА ТВОЈА БАБА!

Дивим се особама у позним годинама које се не устручавају да покажу осећања. Усне ми се развуку у осмех када видим један такав брачни пар који увек држе руку у руци. Често су толико занесени да не примећују како их било ко посматра.

Искрено, понекад ме је срамота што све њихове разговоре чујем. Копка ме њихова прича и ево реших да Вам је испричам. Назваћу их госпођа Деса и господин Милан. То нису њихова права имена, али можда то није ни важно? Деса и Милан су се упознали на игранци у сеоском Дому културе. Родитељи им нису одобравали таква дружења. Она је имала 19, а он 23 године. Деса је по завршеној гимназији побегла од куће да посети Милана који је после студија отишао на одслужење војног рока на сасвим други крај тадашње државе. Игром смешних околности или судбине обоје су остали да живе у малом градићу на граници. Венчали су се, а пријатељи су им били кумови. Деса је родила два детета и док их је гајила, није имала потребу да ради. Милан је имао добру плату и живели су пристојно. Свако ко их је познавао био је убеђен да имају савршен брак и живе сретно. Руку на срце, то је било тачно, али је Десу годинама нервирало када Милан испрља све судове док скува један оброк за себе и децу. Нервирало је што оставља прљаве чарапе поред кревета и што када год је Деса болесна, њен вољени муж испремешта све ствари по кући. Тако она данима тражи штипаљке, тигањ, шрафцигер или неку ситницу која јој је потребна. Са свим малим, свакодневним трзавицама је некако излазила на крај, јер је волела Милана. Знала је да и он воли њу. Због тога му је и опраштала све оне нове кућне распореде.

Када би Милан у шали погледао Десу и рекао јој: „Ја и моја баба ћемо урадити...“

Деса би увек исто одговорила: „Нисам ја твоја баба! Твоја баба је умрла.“

Милан би је тада загрлио, а она би га одгурнула правећи се да је љута и увређена. Како су године пролазиле, Деса је све смиренije одговарала на 'провокације'.

Све док једног дана није рекла: „Јесам баба, али нисам твоја баба. Баба сам нашим унучићима. Ја тебе никад нисам звала 'мој деда'?“

Милан се замислио и одговорио јој: „Ја тебе годинама изазивам да ми кажеш нешто ружно, а ти не реагујеш онако како реагују супруге мојих пријатеља. До сада сам веровао да са тобом нешто није у реду. Сада знам да ти ниси као друге жене. Због тога те годинама волим.“

Деса је загрлила Милана. Учинило ми се да обоје плачу, али они су се заправо смејали. Сузе радоснице су саме текле низ њихове дубоке боре на смежураним лицима. Насмешила сам се њиховој љубави и чудној старости у којој још увек тиња љубав и жеља за животом.

Јасенко Ласта

ДУШНИ ДАН

Отац је дрхтавом руком палио свијећу на обитељској гробници. Унук је мобителом пројицирао дједов холограм. Сједио је између њих.

„Први смо на љествици сјећања! Имамо преко сто тисућа лајкова!“, усхићено је повикао дјечак.

У том трену низ лице дједова холограма склизну суза и кану на хладни мрамор. С крижа капелице загракта гавран.

Отац уздахну и шапну:

„Угаси то, сине. Пусти га да коначно почива у миру.“

Иван Лисац

РАДОПИЈА

Дању је Радопија био књиговођа, тих и прецизан. Ноћу је, уз неколико чаша вина, постајао велики мислилац. Што је вина било мање, то је његове мудрости било више. У трећој чаши решавао је државне проблеме, у четвртој мирио брачне парове, а у петој на салвети писао нацрт праведнијег света.

„Вино даје глави крила“, говорио је свечано.

„Али ти заборавиш где си везао чамац“, одговарала је конобарица.

Понекад би додао: „Кад би људи пили по једну чашу више, мање би се свађали. Заборавили би због чега су се наљутили.“

Ујутро би нашао салвету пуну нечитких мисли, погледао рачун из кафане и уздахнуо:

„Истина је скупа ствар.“

Затим би додао:

„Најскупље су истине до којих човек дође сам. Оне друге плаћа неко други.“

Али већ следеће вечери поново би наручио вино. Човек без илузија хода по земљи. Радопија је знао да ће пасти, али је, макар на једну чашу, више волео да лети.

Гордана Љубичић

***

Опште је познато да испред готово сваких улазних врата стоји отирач за ципеле. Некада су отирачи били једнообразни, неке мишије сиве или црне боје, гумирани и непривлачни. Али, времена су се променила за њих, као и за многе друге употребне предмете. Сада отирачи не само да врше своју основну функцију, него имају и једну другу, лепшу и ведрију. Праве се тако да гостима дају обавештења о томе да су добродошли, да преносе жеље домаћина. Утркују се који ће бити гостољубивији. На себи имају поруке, додуше скоро увек на енглеском или неком другом страном језику. Можда зато што у Србији не постоји нико ко би направио нешто слично. Читамо тако: "Welcome!", "There`s no place like home!", "Home, sweet home!", "Au revoir" sa jedne и "Bienvenue!" са друге стране, и гледамо насликане веселе кућице, цветиће, маце и куце. Просто да човек пожели да покуца и уђе. Да осети топлину дома. Питање је само да ли је лепо отирати прљаве и каљаве ципеле о тако лепе жеље. Или се треба изути и оставити те исте прљаве ципеле испред врата, не марећи за бонтон. Шта је горе?

Пре неки дан седим са унукама на селу код њихове друге баке. Двориште лепо, велико, шарено од разнобојног цвећа. Моја старија унука тражи нешто по трави и ускоро донесе пуну шаку детелина са четири и више листова. „Види", „каже ми, „ Има их и са шест и више листова". Ја никада нисам чула да детелине могу да имају толико листова, а видела их сигурно нисам. У наше време било је тешко, готово немогуће наћи и ту једну са четири листа која доноси срећу. Међутим Др. Гугл има одговор на све, па ускоро сазнасмо да детелине могу да имају, сад нисам добро запамтила, до рецимо девет листова. Ето, човек сазна нешто ново сваки дан. „Узми те детелине и понеси кући", каже моја

унука. Ја се смејем и кажем:“ Хоћу, али шта ћу са толиком срећом?“

И после неког времена крећем благом низбрдицом према колима остављеним мало испод куће, на нешто равнијем делу пута. На путу је нека ризла, и пошто ни ја а ни моје ципеле нисмо баш прилагођене боравку на селу, ја наравно, незгодно стајем на њу, клизам се, и резултат је повређен чланак на нози. Срећом, не много, и срећом, не сломљен. И док тако лежим на софи и лечим се, имам пуно времена за размишљање. Шта би тек било да нисам у руци држала све те детелине са толико листова? Можда бих сад лежала у болници са сломљеном ногом. Можда су ме, стварно, оне спасиле од веће невоље? Или су можда и детелине са четири листа постале све више, што би млади рекли, фејк, па се човек ни у срећу више не може поуздати. А можда је, ипак, само у питању моја крштеница.

Врућина, врућина, врућина. Атмосфера трепери на 40 степени, асфалт гори, ваздух у собама загушљив и густ као течни лепак. Чини се да и сами удисаји боле и застају у грлу. Претварају се у кнедле које је тешко прогутати. Не помаже ни ледена вода ни сладолед ни охлађено пиво. Можда само тренутно, а онда врелина још јаче узвраћа ударац. И тако данима. Временска прогноза постаје најбитнија вест, питање живота и смрти које може да пружи извесну наду или нас отера у још дубљи очај. Људи не излазе напоље без преке потребе, клима раде без престанка, само деца трчкарају около као да се ништа не догађа, отпорна на живот и његове марифетлуке. Она су једино још у стању да у свему виде добро, да одговоре на сваки изазов, да се супротставе свакој нелагоди. Зато што је не узимају у обзир. И не живе према објавама медија, страховима одраслих и очекивањима других. Они живе свој живот. И уживају и на оваквим данима.

Лидија Максић

НЕДЕЉОМ ПОПОДНЕ

Сад ако устанем, згазићу те, рекла је. Дечак је чучао испод стола. Рекла је то као да ће заиста устати и згазити га.

За тренутак дечаку се учини да је на широком сеоском друму, да се раширених крила, гегајући се и шиштећи, ка њему устремила велика бела гуска.

Он покупи играчке поређане испод стола, провуче се поред столице и усправи.

Главе окренуте према зиду, исплази језик и изађе из собе.

Славица Максић

КРАЈЊЕ ЈЕ ВРЕМЕ

Да је дошао задњи час времена које смо измислили, показује данашњи човек притеран уза зид, ако је на чистацу онда сатеран у земљу, или је пао испод стола или се крије у орману, само није тамо где треба да буде, на бранику слободе, правде и људског достојанства, пошто се та борба увек дешава иза ћошка, брда, реке, мора, а он није у прилици ни да завири тамо, јер у исто време треба да буде на другом месту, где никако не могу без њега нити он без њих, само да заврши још нешто мало, па ће после да се посвети великим стварима и побољша живот себи и свима у свету једном за свагда, ако баш мора, ако нема друге, ако се није нашао неко бржи и јачи ко би то урадио, а боље би било да јесте, јер овај није сасвим сигуран да је то права ствар, да тако треба, да ли је у стању, хоће ли издржати, како се поставити, докле истрајавати, чему све то, шта је најбоље решење, како га открити, зашто мењати, шта ако буде горе…

Јасмина Малешевић

ЛОПЕ

Месец је спустио зраке на површину мора и таласи су се смирили. Видела сам венац направљен од звезданог неба. Мој коњ, Лопе, раширио је крила и овог пута прелетећемо океан.

Због златних искрица које расипам, постала сам морска вила. Од тада припадам занесењацима и душама осуђеним на вечно ширење. Богови се заљубљују у мене и одапињу стреле, али њих не примећујем. Када ме Лопе узнесе преко плаве воде, волим само њега.

Ако нисте знали, живот виле се одвија у процепу између времена и љубави. Јер, песма, плес и Лопе, три су вечна камена.

Славко Мали

РОДА

Данас је такав дан, кад те нико не воли, каже ми дрвени лутак са нацртаном црвеном сузом испод великог плавог ока. То је зато што си нестао, и ако ти се чини да си ту. Прилази ми послужитељ у мојој омиљеној кафе-сластичарни „ПЕЛИВАН“. Зар у сваком граду не постоји по један „ПЕЛИВАН“? Али овде постоје само сто, столица, и конобар с ајнцером у руци. Стоји и ћути. Не гледа у мене. – Извините, имате ли велику чашу која личи на роду, и у њој пуно до врха љубави? То ми данас тако треба! Он те не чује, каже ми лутак – грешком си залутао у паралелни свет, врати се назад док не нестанеш заувек.

Устао сам, померио столицу, и пошао назад. Пред мене слете рода и спусти бебу у завежљају.

Узео сам бебу која плаче у наручје и поново прешао границу. Конобар је стајао на истом месту.

– Имате ли велику чашу у облику роде – питао сам.

– Рекао сам ти да се не враћаш овамо – зачух глас из свог наручја.

У мене је гледало огромно плаво око из којег је исцурела црвена суза.

Жаклина Манчић

СОБА У ПОТКРОВЉУ

У бањи је била ноћ, утишана као да је све престало да дише. Преминуо је од короне неколико недеља раније.

Прошла сам кроз ходник у коме је стајала велика икона Светог Николе, коју је он насликао, са кандилом које је треперило у тишини.

Попела сам се уз степенице. Кућа је била издавана туристима, па је он увек спавао у собици у поткровљу. Тамо је још увек мирисало на боје. На столу су били сто, столица, књиге и разбацани рукописи, као траг да је управо изашао. Ту је био и узани кревет.

У соби је све стајало између присуства и одсуства. На чивилуку је висио велики шешир који је повремено носио.

Легла сам на кревет, не знајући да ли чекам или само не умем да одем. У једном тренутку видела сам га — окренутог леђима. Окренуо се према мени.

Утонули смо једно у друго.

Соња Манџук

ДУША КАО У НЕСЕСЕРУ

Одједном сам постала свесна да стојим неколико метара испред неког тунела, из којег се ни мрак није назирао колико је било сеновит и у тами. Нисам стигла ни да се запитам откуда ја овде и зашто стојим баш ту, када сам угледала лава како из тог тамног тунела излази у сунцем обасјани пејзаж и живахно ми прилази у сусрет као старом познанику. Тако исто сам му се обрадовала.

Грлила сам га, миловала и мазила тепајући му *сунце моје*, *лаву мој*, *моја душо*. И играла се с њим као са кућним љубимцем баш.

И тада сам приметила да су му канџе на шапама, које сам му наводно некада, у неком другом сну, одрезала, поново нарасле.

Узела сам ноктарицу и турпију, који су се појавили у истом трену када су били потребни, у овом, и употребила сам их једноставно и лако, као са својим ноктима баш.

Од тада носим своју питому душу кроз градску бетонску џунглу као у несесеру.

Данко Б. Марин

БОГОМОЉКЕ

Догађај у форми вести неће обићи свет. Богомољка је појела богомољца.

Друга богомољка виђено није пријавила полицији. Насмејала се!

Једини грех био је смех на Велики петак.

У трави манастирске порте богомољка, студенткиња биологије видела је нешто нормално за живот инсеката: богомољки.

Дејан Маринковић

ЧУДАН САН

Његов бунт и опозиционарска борба нису били по вољи власти; слали су га на честе војне вежбе у најудаљеније делове државе. Тамо је и прехладио плућа и често кубурио са прехладама. Очеве везе и познанства спасили су га од затвора више пута, али од војних вежби нису. Мислио је често о две своје највеће животне љубави: једна је умрла, а другу су силом удали за другог јер је о његовој љубави са њом брујала цела чаршија. Љубав са свастиком – сви су га осуђивали, већина пријатеља, породица и средина. Оженио се поново, добио децу, али често се сећао своје две највеће љубави. Сањао је последњих година увек исти сан; он га је прогонио, хтео је да га одсања да би га разумео. После напорног дана и смене на стражи, дође до шатора и заспа у шатору за пар минута како се спусти. Падао је снег, вејао без престанка, он је корачао против сметова и дође до 10 степеника. Пронађе ту метлу и поче да их брише. Зачу се труба; како је обрисао први од степеника, пробуди се. Заборавио је на сан. Живот се вратио у колотечину, али после годину дана, исти сан. Једино је приметио мањи број степеника за један и како збриса снег, пробуди се. И тако сваке године док није остао један степеник и виде још нешто како се назире мермерни споменик. Обрисао је снег и обрисао са споменика, видео је своје име и презиме, датум рођења и датум смрти. Обиђе своје најбоље пријатеље седам дана пред смрт, завршивши све послове, рече им да умире и иде на пут. Они су мислили да се шали; били су скептични, па тек имаш 30 и неку годину. Умро је он када су они умрли, заједно са њима; све после тога је било некако празно. Знао је да је пољуљаног здравља. Оженио се опет, добио децу, знао је да је крхког здравља, желео је да проведе бар са њима неко време у срећи. Степенице и споменик су му били начин да буде са женом и децом и одлаже док се није потпуно спремио и из-

губио снагу да иде код њих, своје друге породице чији губитак у срцу никада није преболео. Последњим удахом виде дебелог мачка у близини фуруне пећи, као у једној својој песми; знао је да је ово знак. Насмеја се, виде испред себе жену и децу, испружи им руке и рече: „Спреман сам, идем са вама,“ и издахну.

Анастасија Марјановић

ЛАВАНДА, ИКОНА И НИКОТИН

Знала је да су јој руке везане, због чега је увек прибегавала људима који су их грубо и несмотрено користили. Могла је да их препозна по грчевитом држању волана, док би икона њихове крсне славе лелујала са ретровизора. Мирис јефтине лаванде и смрад лаки страјка је више него довољно упозорење на то поред кога седа четрнаестогодишња девојчица на сувозачевом месту. Није први пут, није први пут већ пар година уназад, али се увек нада да ће бити последњи. Да ће тај прођелав човек са сликом његове породице у новчанику имати више храбрости од ње и да ће је лишити одговорности и осећања кривице. Да њени родитељи неће морати да проведу остатак живота размишљајући где су погрешили већ проклињући недовољно оштре затворске казне. Још увек није срела насилног човека који је знао шта хоће. Радио станица старих хитова губи сигнал како даље залазе у шуму. Неће му рећи да не иде тим правцем пошто овај то зна. Девојчице у шорцевима не могу много да бирају. Преостаје јој да оголи врат, нада се наслову у црној хроници и по којој сузи родитеља.

Разуменка Марковић

РУКАВ

Данонoћно чекање да засветли екран. Нада да ће мимови и рилсеви постати речи – рониоци у интелектуалним дубинама. Рука је била спремна да прихвати пружену руку.

Али, зашто би чекала када може она бити та која ће својом руком дохватити другу руку?

Охрабрила се. Затекла је празан рукав.

Снежана Марко-Мусинов

ШТА ЋЕ БИТИ?

Ретко је оних који би, да поштено кад ставе на папир победе и поразе, имали више плусева на предњој страни. Скидам им капу. Заслужили су. Пулсеви могу уједначену линију да им нижу.

Код оних где се кантар колеба где ће, могу да сводећи рачун, кажу да су срећни. И њима капа доле. Потпуно заслужено, такође. Надомак аплауза су.

Шта с оном већином губитника? На Бога камење нису бацали, а преостају им питања: „Шта ће бити са мном? Ко ће подвлачити црте, ко повезивати нити, ко нове односе градити, ко...?“

Не зна се поуздано ни сутра шта ће бити. Ко ће нови срећник постати, а ко се у губиташима обрети.

Дарија Мартинов

ГРАНАТА

И ту је била, испред њих. Дијагноза, на парчету папира. Страшна, неочекивана, подмукла. Отац је гледао у њу у неверици. Он се увек понашао као да ће живети вечно, у његовој глави су други старили, али не и он. Други су се разболевали. Заплакао је од немоћи. Ћерки су засузиле очи, а потом је зајецала. Синови су се ћутке промешкољили, не знајући шта да кажу,ураде. Мајка која је до малочас глумила ведрину, сад је ћутала. Ваздух је постао још загушљивији.

Стајали су у тој претрпаној болничкој соби, окружени другим пацијентима са својим мукама. Деловало је као да је ту, на тај кревет у ком лежи тај човек ког једва препознају, који је остарио преко ноћи, пала граната. Они су неми од ужаса и заглушујуће буке, али напољу сија сунце, људи око њих се мешкоље у креветима, јече, мрмљају, сестре пролазе ходницима ужурбано, чује се досадни звук телефонског звона. И једини који су видели пад гранате и разарање које је оставила, једини који су заглушени њеном буком и неми од шока, су баш људи окупљени око тог кревета.

А дијагноза убија, као граната, само спорије и теже.

Милан Мартинов

ДРАГОЦЕНО ПРИЈАТЕЉСТВО

Када је Сијена упознала Џона, била је рана, топла михољска јесен, на неком балу за отмени свет. Већ са врата угледала је момка који је, у свом не тако новом оделу, одударао од масе људи који су весело и гласно причали. Села је крај, помало уплашеног Џона, осетивши неки осећај сличности према овом младићу. Сијена је презирала те „хвалисавце“ који само праве буку на таквим догађајима, а приметила је да ни Џон није део тог света.

Након церемонијалног дела бала Сијена је предложила Џону да се прошетају и изузму од ове гунгуле другачијих људи. Сијена је причала а Џон је помно слушао. Након дуже шетње и ћаскања свако се вратио у град у коме је живео. Иако у различитим градовима, пријатељство их је повезивало.

Прошло је доста времена од њиховог сусрета на балу, када је Сијена, талентована млада пијанисткиња, свог пријатеља Џона, позвала на њен први солистички концерт. Џон је био почаствован, али уједно и помало уплашен, непознатог му осећања. После дужег периода дружења и дописивања, постали су, искрена подршка једно другоме и у лепим, али и у не тако лепим тренуцима.

Џоново осећање страха мењало се из сата у сат, из дана у дан, али једно је било сигурно, Сијенино пријатељство, Џон је схватао као велику драгоценост коју никако не сме прокоцкати.

Слободан Р. Мартиновић

ДУША

Расклиматала ми се душа; клопара, шкрипи, чекеће; и то је почело да ме нервира; и људе око мене; а гаранција јој је одавно истекла – све трошкове око ње морађу сам да сносим; мислим се, трошак није проблем, само да се среди.

Отишао сам са својом расклиматаном душом у овлашћени сервис; мајстор љубазан, пун разумевања; ипак искрен:

„Да, гаранција Вам је одавно истекла; а ово је и стари модел, не знам ни да ли имамо резервних делова; ни да ли се исплати поправљати је; да је погледам, дозволите.“

И он узе моју душу да премеће по рукама; ставио ју је на апарате; прегледао; мерио; загледао... Коначно рече:

„Знате, и да је под гаранцијом, не би Вам вредело; Ви сте своју душу користили супротно намени и упутству за употребу; претеривали сте и она то више није могла да издржи.“

Није ми било пријатно да то чујем; сневеселих се; он то примети; зато рече:

„Ипак, верујте, потрудићемо се; то може да Вас поприлично кошта; мало ко би, у ствари, на тако старомодну душу потрошио много новца; али ако желите, све ћемо учинити да је вратимо у првобитно стање; оставите је код нас, звaћемо вас.“

„Како да је оставим?!“ повиках. „Како кући да се вратим без душе?!“

„Врло лако; да је без тела, било би тешко; како корачати кад немате ноге; али без душе!; верујте, неће то нико ни приметити и стићи ћете безбедно кући; а код куће...“

(Сат зазвони; време за буђење, спремање за школу; морађу да се пресвучем; знојав сам; у паници почех да се препипавам; да ли је моја душа ту или је стварно на поправци; срећан, осетих да се нешто у мени буни, клопара, шкрипи и чекеће; ту је!)

Саша Матешић

САВЕТНИЦА

Ана зна редослед напамет: прво признање, па рањивост, тек онда извињење. Изговара то сваке вечери у микрофон, гласом који не подрхтава.

Мушкарац јој је вечерас питао како да поправи брак. Каже му: цвеће које она воли, не оно које мисли да јој дугује; понос оставити у колима; сто где су се први пут пољубили. Он ћути три секунде, захвали се два пута. Ана угаси микрофон, остави слушалице на месту где стоје свако вече.

*

Лука је чека у колима, као и увек. Букет на задњем седишту — данас им је петнаест година брака. Пита је како је прошла емисија. „Добро," каже. „Један човек је звао за савет око брака."

„Какав савет?"

Она почне да прича, испрва лако, као да препричава рецепт: цвеће које жена воли, понос остављен по страни.

Замуца на следећој реченици. „И сто," каже, „где су се први пут пољубили."

Дуго ћути. Гледа кроз прозор, у семафор, у људе који прелазе на зелено.

„Ми се никад нисмо вратили," каже тихо. „На то место."

Лука гледа право напред. После неколико тренутака: „Кафић је затворен. Пре пет година."

Семафор пребацује на зелено. Он сачека дуже него што треба, па крене.

Иван Мијаиловић

ЂЕДО И ШВАБЕ

Прадеда би по васцели дан седео на отоману. Као и увек носио је зимске војничке гаће, упасане у официрске чизме. На глави шајкача, из чије фалте су вириле давно купљене аутобуске карте. Преко зиме би га баба доводила у град, у наш стан. Остатак године је живео сам, у тешкој планини, у кућерку без струје и воде. Пре ћеш вука да сретнеш него човека. Он је невољно пристајао и свему се чудио. Био је мрк и зајебан. По цео дан би завијао дуван и пушио. Сви смо га се плашили.

Чудио се како ми вршимо нужду „по сред куће“, а он иде што даље у шуму и хвата се за церић кад га потера. Виђао сам га увече са прозора како чучи иза тополе у дворишту. Издавао га је жар цигаре.

Био је рањен на Колубари у главу. „Гађо ме Швабо с оловом“, при том би ми показивао удубљење на глави. Само је мени давао да пипнем ожиљак. Много ме је волео.

Након што сам се населио у Гетинген, шетајући, наишао сам на војничко гробље.

Скинуо сам панталоне, обгрлио ниски споменик и добро се истоварио. Ђеду у славу.

Нити су Аустријанци нити је први светски, али се ваљда и добра воља рачуна. Или сам можда хтео да будем опасан као он.

Душан Мијајловић Адски

НИЈЕ СВАКИ ЛЕТ – ЛАК

Госпођа М. сваке је године морала некуда да оде на годишњи одмор. Жена официра, па да не летује. Мајор П., пешадинац, не воли да летује, он би радије да својој жени *прелетује* мождане вијуге. Зна он, његова супруга не воли летовање због себе саме, она летује да би ми могла комшиницама и пријатељицама да прича о свом летовању. Како је у моди био сеоски туризам, и овог пута је М, самоназвана Ми Ми, била, *ин!*

М. је своје (једро тело), тог преподнева, изложила топлим сунчевим зрацима на душеку недалеко од базена. Пилот Врабац је све чинио да јој се приближи кад би се пешадинац удаљио од своје драге. Једног дана је пешадинац објавио да хитно мора у јединицу а да његова Ми Ми остаје. И, стварно се спаковао. Ми Ми се обратила свом швалеру: Мили, видиш ону високу тополу, попни се на врх ње, и кад видиш оног мог у даљини, силази да коначно урадимо оно што нам је одавно на уму.

Таман кад се Врабац нашао на врх тополе, појавио се мајор с моторном тестером испод тополе. Само што је упалио тестеру, Врабац је слетео низ тополу ломећи гране и цепајући одећу. Испод тополе се нашао го *као од мајке рођен*.

Игор Мијатовић

СИНОНИМИ

У љето 1985. године Тања, седмогодишња дјевојчица, била је прави вјетропир, окретна као зврк. Мајка ју је послала једног дана у продавницу да купи хљеб и млијеко. Пролазећи поред куће комшије Ђорђа, угледала га је у дворишту и културно поздравила. Он ју је некако чудно погледао, као да се у моменту нечега сјетио, тако се то иначе дешава старијим људима, отпоздравио је и упитао:

– *Тања, дијете, идеш ли у задругу? Би ли ми купила жилете?*

– *Не, чико, идем у продавницу по хљеб и млијеко*, одговорила је Тања. Таман је заустио да каже да су задруга и продавница једно те исто и да ће јој дати новац.

Тање више није било на видику.

Одјурила је низ пут.

Драгица Миленковић

РЕКЛАМЕ

Нико не воли рекламе. Посебно оне које нам прекидају омиљене филмове, серије, емисије.

И моја мајка их није волела. Али због једне од срца се смејала и око би јој засузило.

Кад насмејани бебац, напудерисане гузе, рекламира пелене, суза јој из ока крене и полако низ лице клизи. И не знаш, да ли се смеје или плаче, и да ли је то због нерођених унука или због њених рођених, изгубљених синова.

Јадранка Миленковић

КЊИГА

Краљ доноси новац, помаже манастиру. Монаси му дарују Књигу. Носи је у двор. Шаље је у град; сликају је, страницу по страницу. Потом је закључава у сеф.

Убијају краља и краљицу. Књига нестаје.

Сви траже Књигу. Новине пишу о њој.

Почиње Велики рат. Повлачење војске. Књига искрсава у ковчезима новог краља. Носе је преко планина и мора. Из руку владара у руке владара. Све до музеја.

Други рат. Предају Књигу игуману манастира. Закопава је. Долазе војске, траже је. У банци, крију је међу неважним списима. Поново израња након рата.

Троши је вештачко светло. Изложеност. Запостављање. Заборав. Рањена је, давно су јој исекли страну. Корице у којима је нису оне праве. Нико је не чита. Народи се око ње глоћу.

Књига има своју истину, исписану мастилом и златом. Једном је била храм, сада је предмет. Предмет је пронет кроз ратове да би се храм засновао на другом месту, и поново еманирао светлост. Краљеви и ратници, сељаци, жене, деца – пролазе. Али не сасвим, Књига их прима у себе и спроводи кроз своја врата. Ко уђе у књигу, изађе другачији.

Слађана Миленковић

ПЕЦАРОШ

Имала је велику љубав, али се никад нису узели. Зашто, није знала. Сада је упознала Дејана. Путовали су заједно и било им је пријатно. Он је увек знао занимљиве приче о градовима, улицама, споменицима.

– Бити у Паризу, а не прећи Јелисејска поља пешке, просто је недопустиво – говорио је док су се сликали код Тријумфалне капије.

Одједном је одлучно повукла његову руку.

– Хоћу у ону парфимерију о којој си причао.

Али пред радњом их је дочекала дугачка колона девојака. Одустала је. Младе су стрпљиво чекале, жељне фотографија, снимања и тренутка који ће постати објава.

Наставили су даље и угледали необичан призор: човек седи на улици и пеца. На удици му је пластична посуда у коју пролазници убацују новац. Дечак је убацио новчић. Пецарош је затресао штап, „упецао“ посуду, испразнио је у канту и поново забацио.

Гледала га је и насмешила се.

Да ли се и она упецала?

Није знала. Само је помислила: риби је лепше да плива у води. Пецароши нека пецају.

Жељка Миловановић

ОНО МАЛО ДУШЕ

Саветовали су ме често и са пуно бриге. Говорили су ми да је незахвалан. Рекли су ми: ако му дам новац, неће купити храну, него пиво и цигарете.

За гардеробу коју сам му паковала рекли су да све побаца на једну велику гомилу насред собе. То му је кревет. Другог нема. Не пере је. Заправо, он у кући нема ни струје.

Кажу и да зна да вређа.

– Па зар није болестан? – питала сам.

– Незахвалан је. Навадиће се на твоју кућу – говорили су.

Па није куга, помислих.

Са свим осталим ћу некако изаћи на крај.

Спакујем му храну и гардеробу и нешто новца, не питајући на шта ће га потрошити.

Спакујем и тек скуван ручак ако баш тада наврати, онако изнемогао од тешког рада.

А оно мало душе што ми се тада распадне, исто спакујем.

Спакујем и од свег срца пожелим да бар на тренутак буде срећан онолико колико сам ја у том часу.

Срећа постане некако опипљива. Добије боју, укус и мирис. Па пожелим да и њу дарујем.

А замислите…

Није се навадио.

Долази ретко.

Стане пред моју капију. Не тражи. Не вређа.

Само ми каже:

– Здраво, другарице. Нисам те јако дуго видео. Дошао сам само да те поздравим.

Милена Миловановић

ЧЕКАЊЕ

Шепурила се на обали Егејског мора, несвесна погледа који ју је пратио. Уживала је окупана сунцем и капима морске воде које су падале по њој.

Мужјак је кружио око ње, тражећи снагу за један корак.

Туриста је камером ухватио њену лепоту, али не и његову храброст.

Зорица Милосављевић

ИСПУНИЛА ЈЕ СВОЈ САН

Њен сан је био да оде из земље. Да отпутује на неки југ и да тамо бере мандарине.

Испунила је свој сан.

Виделе смо се на југу. Ја – глупи туриста, она – љубазни домаћин. Живи са типом. Тип симпатичан, дете велико, не планирају друго.

Љиљана Милосављевић

КОЦКА ШЕЋЕРА

Љубав. Да је коцка шећера, а није. Личе. Коцку шећера грицкаш по мало да сласт дуже траје. Крај је неизбежан.

Ако се догоди да упадне у чашу воде, сласт се разблажи, вода попије и на крају остане само сладак укус сећања.

Зоран Милошевић

ТАЈНО ЧИТАЊЕ „ПРИЧА“

Један од јунака моје збирке „Прича из војске и живота“ је и Братко, бугарски генерал у пензији, словенофил и чест учесник мојих конференција. Поклонио сам му примерак, а он је књигу ставио у торбу не погледавши је.

Када се конференција завршила, кренем са колегом до хотела и паркинга испод њега, да узмем ауто и превезем га до аутобуске станице, кад тамо Братко стоји поред свог аута, окренут леђима улазу. Ми кренемо ка њему, а он чита „Приче“, ставио наочаре, уозбиљио се, „студира“. Никада није деловао озбиљније.

– Шта радиш, Братко? – загрмех.

Братко се уплаши, поцрвене кад виде ко је и показа књигу:

– Читам „Приче“!

Погледасмо, а оно део о њему.

– Читај, читај! – насмејасмо се и остависмо га на тајном читању.

Никола Милошевић

КАПУТ

Капут је био марке Вартекс, Вараждин. Боје бургундца, са дворедним копчањем и две правоугаоне гајке, за каиш. На етикети, избледелој од прања, писало је Made in Yugoslavia, величина 40. На полеђини етикете, још увек је стајало резервно дугме, округло и крупно. Дугме је са етикетом било спојено црним кончићем, унакрст увезаним, кроз четири рупице.

Мајка се у њему фотографисала када је била у четвртом разреду средње школе. И потом, на очевом испраћају у војску. Наслонила се на оца и пребацила руку преко његовог рамена, док је он озбиљно гледао у објектив камере.

Изнео сам капут из магазе. Унутрашња постава капута била је на неколико места поцепана.

Најавили су ледене дане. Мајка ми је рекла да би чесма у дворишту могла да заледи.

Обмотао сам капут око чесме, и додатно га притегао појасом који је ишао уз њега. Сутрадан је освануо посут, по реверима, белим иглицама мраза.

Лед га је приљубио уз чесму. Чинило се да празним рукавима грли нешто.

Драган Митић

КАД УГЛЕДАШ ГУЈУ

Мој деда Благоје је, као што је био обичај у његовој родној Јелашници односно на каменим обронцима Суве планине поред улаза у кућу накачио неколико рачвастих штапова. Једноставно им је рекао „рачве“ – Сам их је налазио у оближњим шумарцима. Највише је било оних из леске, а мени је припремио рачву од дрена, за првог унука. Како сам само био поносан на све то. И посебно га украсио, тако да је оштрим перорезом извукао разне шаре правећи прецизне резове углавном паралелним линијама – некад под правим углом а некада тако да их је извлачио док је ножић сечивом прислонио на прут и при том га равномерно окретао у правилну спиралу. Ма сам штап је већ био уметничко дело. А тек намена!

У тим крајевима змије често срећеш, а најчешће изненада. Е, те штапове је деда припремио за сваког од нас, да будемо на сусрете са змијама увек спремни. „Нема ту бежања! Имаш да је гледаш директно у очи.“

Делио нам је истину о можда најважнијој ствари у животу: како се спопадати са новим проблемом – опасношћу: „Не сме он тебе првог да затекне, не сме он тебе први да уочи. Не можеш се лагати – немаш ди побећи!“

Синиша Митрић

АЛМА

Поставио сам је у средиште властитог бића, у већ уморно и израњавано срце, из кога је својевремено упућен драматичан апел за драгим бићем, за симпатијом која би живовању давала посебан смисао. Она се ту укотвила, надахнула и почела да се креће крвотоком једне витешке, уметничке приповести. Попут духовне монаде пролазила је запреке, заобилазила кланце и богазе, осветљавала лагуме и проналазила пут до усхићеног лица.

Зацарила се радост и ведрина на једрим образима, заблистала нада у очима, затворио циклус у мислима. Почетни импулс у центру круга, а чинодејство на периферији. Битне коте јединственог правца, бивствене трајекторије.

Није, дакле, свеједно одакле ћемо започети, с ким и како довршити ову кратку причу. Повезати почетак и крај са једном особом, од које полазимо и којој се враћамо. Но, поред те прецизности, можда је још важније шта ћемо с душама. Оне иду за својим жудњама, траже свој одраз у земаљским огледалима и метафизички дом на небесима. Отуда, та заинтересованост за Алму, за наш међусобни дијалог и одвојене разговоре са собом и у себи.

Жељко Н. Митровић

ДО(САДА) – ДО(КОЛИЦА)…

Доколица се стиче радом, а употребљава одлуком (доколичара); досада се стиче нерадом и нема употребну вредност!

Доколица је предуслов рефлексије и сублимације, а досада предуслов апатије и депресије!

Човек ово помисли, па оловку у шаке дохвати! Да доколица не постане досада!

Оливера Митровић

ПРИЈАТЕЉСТВО, ИЗМЕЂУ СТАРОГ И НОВОГ

Пријатељство, искрено и право, најлепши је дар. Често се дешава да неке животне прилике тестирају ово лепо осећање.

Бити и остати прави пријатељ је заиста изазов. Некада, када смо гледали црно-беле телевизоре и слушали музику са радија, нисмо знали да ће постојати, а камоли имати оволику моћ друштвене мреже. Нема више писама, нема разгледница, ни честитки за Нову годину.

Нема ни правих пријатеља, оних старих, баш као и детињство.

Пита мене кћи једног јутра, чујемо се преко Вибера:

– Мама, знаш ли да је твоја пријатељица постала бака, добила је унука!

– Не знам, а како ти знаш? – одговарам питањем.

– Ево, на Фејсбуку њена снаха окачила слике са бебом, случајно сам видела.

Тада ме туга удари у стомак и испумпа сав ваздух из плућа. Не дишем, срце ми на трен стаје. Па схватим да су се и мерила за пријатељство променила, а да сам ја метузалем у свему томе.

У устима остаје горак укус, слике ти прелећу пред очима, а пријатеља све мање. Отуђеност овог света променила је све референце. Затвориш очи, прогуташ изгубљено и идеш даље.

Александра Мишић

ОДАБРАНИ

– Све ово нема никаквог смисла, рече Робин.

– Нема, сложи се Рајт. – Сувише дуго траје и много жртава захтева.

– Па шта ћемо, упита Робин.

– Не знам, ти реци, старији си и паметнији.

– Мислио сам... да поведем Берту и децу у планине. Тамо је мир, а ако овде неће бити хране, купићемо и једну козу и две кокошке.

Рајт се почеша по глави.

– То је изгледа једино решење. Најавили су несташице и глад.

Тог поподнева изнели су на Гортан планину све што могли понети са собом.

Робин је рекао:

– Не тугуј, Велма. Ако све буде у реду, враћамо се у Самору за пар година. Само да прође криза.

Рајт је наложио ватру пред пећином.

Деца су се растрчала по планини јурећи уплашене зечеве.

– Није тако лоше овде, зар не, Магда, упитао је Рајт своју жену.

И таман кад је хтела да му одговори, град, који су гледали као на длану, покри огромна печурка.

Уздрхташе, па се помолише Богу.

– Нема повратка у Самору, рече Робин.

– Нема, потврди Рајт. Ово је пети пут да циљају баш град који смо одабрали. Јесмо ли ми одабрани народ или одабране жртве?

– Дођите, готове су печурке, рече Велма и они уђоше у пећину.

Бранислав Мишић

СВУД ИДЕЈЕ, НИГДЕ ПРИЧЕ НЕМА

Почетна идеја је била да се прича развија за шанком позоришног бифеа, у подруму који мирише на димљено ништа. Али је тај шанк био попут кутије шибица, што је претесно и за најкраћу причу.

Зато се прешло на план да се прича вози као воз. Међутим, тај воз је врло брзо упао у воду.

Наиме, управа градског купалишта „Велико срце и смрдљиве ноге“ муку је мучила с превише хладном водом у базену. Ширили су се гласине да је сезона купања само маска за манифестацију „Дани Сибира“, чак и у време летњих жега.

Кад ни вишемесечни ремонт није дао резултате, појавила се спасоносна идеја да се писцима смешних кратких прича деле бесплатне годишње карте.

Базен се сада од јутра пуни необичним бићима, за која злуради тврде да су жаоке њиховог хумора безопасне попут слатководних медуза. Свеједно, бића се искрено и гласно смеју својим шалама и доскочицама, што доводи до логичних нуспојава.

Како дан одмакне, вода у базену бива све топлија. И сланија, како су неки приметили, али тако је и на мору. А море, иако је популарније, ипак слабије доприноси домаћој књижевној продукцији.

Миленко Мишић

ПУСТИЊА

У празној, тихој соби седео је човек и сликао. На његовом платну расла је моја пустиња. Усред тог песка, дугачке лествe пробијале су хладни, метални свод, а на њима је лебдео кристални позив. Знао сам да нећу кренути туда. Плутао сам без моћи, попут коцке леда у твојој чаши, свестан да никада нећу допрети до твојих усана.

Сликар је радио даље, вођен чистим знањем, без размишљања. Сваки потез четкице будио је додир твојих руку које ми скидају велове са лица, док су дуж обзорја слутиле твоје очи. Али неумољиви чувари твојих снова били су ближе; песак ми је отимао светлост, цурео низ грло и лагано ме прекривао.

Човек на трен застаде, намрштен. Тамо где је насликао коцку леда, сада је тврдоглаво ницао цвет.

„Опет нисам успео“, промрмља сликар разочарано, па умочи четкицу и настави да слика моју пропаст.

Анђела Младеновић

МАГЛА РЕАЛНОСТИ

Мој стриц је увек причао да постоје ванземаљци. Ја му никад нисам веровала. Говорио је да не лаже и да он никад не би лагао. Говорио је да, уколико желиш да их видиш, можеш — само је довољно да заиста желиш.

Сви ми видимо само оно што (не) желимо. Сећам се како седа на столицу и заузима положај за просипање магле, а ја једва чекам да је чујем. Временом сам кренула да му верујем. Сада знам да постоје, јер ми је тата признао да је одувек желео да има брата.

Ана Младеновић

ТРЕНУТАК КАДА СЕ СЕЋАМ

И као да га сад видим, био је у униформи, на коњу, са шлемом на глави. Млад, скоро дете. Сјахао је с коња, извадио цигарету из кутије и припалио, наслоњен на дрво. Испод дрвета је била локва крви и два леша.

– Мама, када се то десило?

– Хиљаду деветсто четрдесет пете. Тачно два дана након ослобођења.

– Али, мама, ти се не сећаш шта је било јуче!

– Да, али овога се сећам као да се дешава сада, у овом тренутку. Тако јасно.

– Мама, пре пола сата ниси знала ко сам ја!

– Стварно?

Никола Момчиловић

ПОСЛЕДЊИ ПОЗДРАВ

Цео дан је тумарао градом. Обилазио је нека места, њему однекуд позната. Градска депресија и фрустрација нису допирали до њега.

Умереним темпом је корачао од места до места, и најзад до свог стана. Полако је ушао. Из собе је чуо тихе гласове и јецаје. Његова породица је седела на столицама, а на столу, на сред собе, био је сандук. Док је прилазио, нико га није приметио. Када је пришао довољно близу, у том сандуку је лежао он. Ту се завршило његово путовање. Његова мајка је спустила усне на његово чело и последњи пут га је загрлила, а онда су затворили сандук. Спокојно је гледао све у просторији, док се његово тело полако крунило у облак ситног праха, који је лебдео и потпуно нестао.

Един Морић Кинкел

ПРОЦЕС

„Процес је мртав“, рекла му је љекарка. Анонимни младић озбиљно је размишљао да ли да пише о тој теми. Сјећао се вјежби из анатомије на којима је раздвајао мишиће, органе и живчане путеве, али то му није била намјера. Била је то нека врста преваре. Није знао да ли су сви сепаратистички покрети били нека врста преваре, али био је склон да тако мисли. Он је овдје био странац и било му је јасно да те људе и њихова искуства никада неће познавати до краја. Можда ће једног дана моћи нешто да напише о томе. „Ти то видиш ружичасто“, говорио је сам себи, и знао је да је, више или мање, имао право.

Драган Недимовић

НЕМОЈ

Није он био мој пријатељ. Ни другар, Тек познаник са којим ми се понекад укрштао пут. И данас смо се срели и посвађали. Није било први пут, али овог пута је било баш жестоко. Никако није могао да разуме да смо различити и на различитим странама. После свакаквих речи и глупости које је изговорио, па и псовки, прекипело ми је.

– Сад ме добро слушај, ово ћу рећи само једном. Немој да ми говориш шта да радим и кога да волим. Ти ниси ја. А тек ја нисам ти. И немој никада да ми претиш оним болесним питањем „Знаш ли ти ко сам ја?“. Да си неко, знао бих.

Сенахид Незировић

БУНАР

Ознојили су гаће да ископају бунар и пију сигурну воду. Све док у њега није упао ћуран беле боје, тражећи спас у смрти од власникове секире...

Рижа, кромпир, шаргарепа и зачини су чекали, но месо тукца нису ставили. Онда је избор пао на зеца. Ручак скухаше у бунарској води...

Лука Несторовић

1941.

Стојећи пред плотуном Вермахтових крвожедника, монах Гаврило није осећао страх, већ стид. Демон несавладивог беса прождирао га је као ала.

Тог октобарског јутра, искушеник манастира Драча, Златко, дечачић са Дауновим синдромом, замишљено певушећи тропаре, убацио је у манастирски бунар женску ципелу коју је пронашао поред каменог ћемера.

Да то није учинио, мили дечачић не би однео кофу хладне воде на трпезу и не би из ње у чашу настојатеља, оца Авакума, усуо дугачки, смеђи прамен женске косе, и не би се, бар не тог јутра, у Гаврилово око уселио сав тај силни јар, као огањ, дубок и жив.

Након трећих часова, сувоњави монах премести дрвени крст са груди на скуфију и поздрави братију страшном сузом. „Ал' тирјанству стати ногом за врат, довести га к познанију права, то је људска дужност најсветлија!" – бодрио се калуђер. Бодрио се, не знајући да ће већ око повечерја самовољно хитати натраг у порту и не помишљајући да ће од тог страдалног дана видети више неголи његова братија, у чијим локвама сада стоји и чека поновни сусрет.

Светлана Нешић

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ПРЕСТАО ДА САЊА

Као у неком филму. Жамор пролазника, куповина ситница, неке непознате особе. Сви некуда журе.

Још само да погледа пар наруквица. Облик га привлачи, баш су лепе. Изненада се сети да и ако их купи, нема коме да их поклони. Хода даље кроз метеж. Река људи нуди насмејана лица. На крају улице га неко чека. Није сигуран ко је то, али зна, познаје то осећање. Каже да ће брзо и журно одлази до новог штанда. Ту су лепезе, сликовнице и плетени каишеви. Очаран је. Све му се допада. Купује каиш и зна да ће дуго остати нераспакован. Неколицина се помера и онда спази пролаз. Калдрма вијуга у недоглед. Креће несигурно. Чује бат корака. Буди се…

Човек који је престао да сања почео је да живи. Ходао је кроз живот. Ослушкивао сопствене кораке, анализирао успехе и превазилазио поразе.

Радојка Никић Милиновић

НЕГДЕ, КРАЈЕМ ЛЕТА

Волим кад почиње да шушти лишће, негде крајем лета. Умиљато сунце трепери и спремају се кише. Голишаве сенке сусрећу се и не маре за покриваче од шара сна. Витке фигуре из прошлости. Мали дарови времена.

Немања Никић

ДРВО КРАЈ ПУТА

Дрво крај пута своје тајне чува, пролазника многих, пољубаца тајних, љубави првих, судбина покиданих тих цветова рано убраних… Разгранатих грана, које крошњу држе, а око које птице нехајно круже, то, баш то, велико дрво што хлад на раскршћу прави је први путоказ овој још живој јави оном који беспућима тумара да нађе својој немој души стана. А он луталица пуста, без пребијене паре у џепу свом, трага, трага, за срећом, трага за смислом живота свог, а њих нема, нема, подно овог светог неба, јер се срећа у срцу крије оног који са собом, знајући, узалудне битке бије, јер корак његов тежак, а сваки наредни само тежи, чини оно што на смирају дана човека чини вечним, јер иако без смрти он није, сунце у његову душу свој зрак тад слије. Али негде крај њега кад човек стане, и види путоказ ка смеру разуму страном, он уплаши се и устукне, бежећи путем одакле је и дошао, док други пак види његове горде гране и помисли да би бар једна могла да издржи ово крхко тело што би на ветру да се вијори хтело. Само ће оно мало преосталих узети да разуму пркоси запративши на раскршћу постављени знак.

Ведрана Николић

БИЛИ ЈЕДНОМ ВЕСНИНИ ВЕСНИЦИ

Били су сигурнији весници пролећа него ласте. Прво је годинама била само она. Како се време за нијансу пролепша, мраз престане да гризе, кошава да ломи кости, дошла би.

Не знам јој име. Знам да јој је мужа убила струја када је нешто поправљао по кући. Од тада она куће нема.

Онда је срела њега па су почели заједно да дочекују пролеће на клупи испред наше зграде. И остајали су све до новембарских киша.

Он ју је спасавао од силеџија. И силоватеља.

Некада су се свађали. Некада јој је масирао стопала отекла у патикама које су јој биле премале.

Увек су радо примали воду, пецива из пекаре, воће, понеки динар.

Ове године нису дошли.

А нисам ни ласте срела. Да ли смо уопште добили пролеће?

Јасминка Јасна Николић

НЕПОЗНАТО ВРЕМЕ ПИСАЊА

Не може се пад са десетог спрата ублажити паучином и не могу холограмске слике стварности која то одавно није, потирати стварност која то сада јесте.

Никада нисам умела да живим у облацима. Можда због тога што никада нисам била довољно храбра да узлетим, а можда и због тога што су звезде у тренутку мог рођења биле распоређене у земљаном знаку.

Одувек ми је чврсто тло под ногама било потребно да бих се осећала сигурном.

А Звезде све чешће падају и умиру у баруштини коју, не знам због чега, називају овим узвишеним именом. И све ствари, догађаји, људи, осећања, све око мене се лагано утапа у смрдљиву прљаву водурину која нас прождире.

Ни камена на који ћеш стати или за који ћеш се ухватити да не потонеш док ноге бесмислено и безуспешно ландарају тражећи ослонац. Нема ничега.

Осим холограмских слика стварности која то одавно није.

Слабо, али утеха.

Утеха, али не и спас.

Спас, али само на тренутке.

Тренуци све краћи.

Трајање све бесмисленије.

Зоран Николић Мали

ЖИВОТ

Ћути и не говори више. Сакриј се иза сукње, мушкарчино. То што ти у глави звони, не смета ти да о свему и свачему размишљаш.

О свом васпитању, о добрим васпитачима, али и о брижним родитељима, али и о својој чувеној фамилији...

Данас то више није битно. Такво неко време дошло. Зна ли се шта је част, поштење, херојство... Шта је то добар живот, шта је љубав, понашање, карактер... Ново је време, али се баш зато сећаш прошлости.

Трпиш и ћутиш, гуташ пљувачку. Неискаљано детињство, лепота неукаљане природе. Знало се ко је старији, ко млађи.

Уживаш у правим радостима детињства, у забрањеним стриповима; Загор, Блек стена, из Загреба нам дошао Алан Форд. Смејасмо се тој Т. Н. Т групи, па послушни капетан Грумпф, Боб Рок, лоповлук сер Оливера, пас Носоња... Данас размишљаш само о себи, деци и стању у друштву. Трпиш и ћутиш. Такво је време, кажу ми колеге и другари.

У сновима бајкасти догађаји. У животу стресови и обећања. Кријеш се иза своје сенке. Нешто те тера да мислиш и размишљаш, не само да слушаш.

Рекао си свима НЕ: жени коју волиш, деци, пријатељима просејаним кроз најгушће сито, политичарима огрнутим својим лажима. Себи си рекао, НЕ, кукавицо једна, усправи се и побољшај овај свет.

Александар Обрадовић

ЈОШ НЕ СВИЋЕ

Одлучио дјед Радомир да умре, па оде управнику градског гробља.

– Којим добром, чича Радомире?

– Ријешио сам, синко, да умрем. Нек имају дјеца гдје кости да ми спусте.

– Није то тако лако. Времена су тешка. Град велики. Има процедура.

– Еее, мој сине! Па ја сам ову земљу од Шваба ослободио. Зар на мени да се штеди?

– Такво је вријеме. Друг Тито да устане морао би да чека. Земља коју си ослобађао није ова, чича. Колико се сјећам, твој син се на референдуму против нас борио.

– Хоћеш ли ме макар научити гдје нестаде та црна земљица коју крвљу натописмо?

– То питај оне „твоје“, а овдје фино предај захтјев и чекај.

– Добро, сине, а шта да радим са умирањем?

– Сачекај.

– У праву си. Сачекаће Радомир. Ничија до зоре није горјела, а ја ћу у инат вама ту зору дочекати. Кад једном сване, спраће вас вријеме као вода што испере сваки глиб. Вама ни гробови неће требати, јер нико неће жељети да вас се сјети.

Оста вилица отворена управнику док је гледао Радомира како поносно одлази, без штапа на који се ослањао кад је долазио.

Од маја 2009. дјед Радомир и даље одбија да умре, јер чека да прво „сване“.

Весна Обрадовић

У ПОСЕТИ БУЛГАКОВУ

Долазим до стана Булгакова и већ се радујем што ћу завирити у приватан простор великог Мајстора. Толико сам понесена ситуацијом да заборављам најбитније. Понедељак. Музеј затворен. Наравно.

Поред врата, из прикрајка, вири једно мачије уво, а онда се појави и око, па њушкица и бркови. Црни мачор ме гледа радознало.

Питам га: – Имаш где да спаваш?

– Каже: – Имам, а ти?

– Ја се збуним: – Да, наравно, имам где да спавам.

Онда седнем на степенице, мачор ми скочи у крило, поделимо мој сендвич и одем. Доћи ћу када буде радио музеј. Или ако не будем имала где да спавам.

Милица Опарница

ДОСТА ЈЕ

Киша је ударала у прозорско окно и сливала се низ њега као и моје сузе које су текле низ моје образе док сам гледала твој одлазак. Нисам само могла да разазнам да ли су то сузе радоснице што сам напокон рекла да је крај или сузе за изгубљеним временом које сам ти поклонила. Сећања су навирала и сваки твој поступак је наговештавао да треба да ставим тачку на везу у којој сам само ја волела, у којој сам само ја патила а ти био пролазник кроз мој живот остављајући сваки пут ожиљке у виду преваре, лажи, самосажаљења. Напокон сам одлучила да је доста – доста је твојих превара, доста је твојих лажи, доста је мог опраштања, доста је свега и ја сам живо биће и нежна жена жељна додира и топлине љубави а не чистачица и куварица која се правила да не види трагове преваре надајући се да ће бити боље и да ме волиш. Доста је, окрећем нови лист и уздигнуте главе гледам у боље сутра. Као што после сваке кише сија сунце тако ћу и ја засијати као што је увек и требало да сијам и нећу дозволити ником да ме понижава па макар и била сам цео живот – бићу поносна и напокон ћу ценити себе и ићи подигнуте главе.

Томислав Османли

ХОРОР

Једне од ових ноћи, оживе програм вештачке интелигенције, те се појави из сајбер простора и, стварајући слику острва Др Мороа, одлете у таму брзином светлости, уђе у сан свог творца и – сликовно га представљајући га као гомилу шпагета – исиса му мозак, вијугу за вијугом. Сада га нико не може зауставити. Тако је са свим вештачким творевинама, од Франкенштајна, преко Мороа, до вештачке интелигенције.

Динко Османчевић

РИЈЕКА

„Тата, а гдје извире ова ријека?“

„Тамо, у планини, испод једне стијене, избија јако врело.“

„А, зашто је она овако бучна и силовита?“

„Зато, срећо, што је још млада и несташна ријека, баш као и ти.“

„Гледала сам је, тата, тамо доле у граду, много је већа и мирнија, како је порасла?“

„Примала је притоке, потоке и мање ријеке, па је порасла, баш као што ти растеш када лијепо ручкаш.“

„Куда даље тече?“

„Иде ка свом ушћу.“

„Хоће ли још порасти?“

„Хоће, срећо, биће све већа, као знање и мудрост старих људи. Али биће и све спорија и тиша.“

„Као бака и дека?“

„Да, баш као наши бака и дека.“

„Тата, а гдје ће на крају наша ријека да стигне?“

„Све ријеке теку од извора ка мору, а мора се никад не препуне. Одакле ријеке теку, онамо иду да опет теку.“

Ивана Павловић

ХАЉИНА КОЈА ЈЕ ЧЕКАЛА

Пронашла сам је сасвим случајно, на дну старог ормара.

Била је пажљиво сложена, као да је неко последњи пут додирнуо тканину са мишљу да ће је ускоро поново обући.

Бака ми никада није причала о тој хаљини.

Питала сам је чија је, а она се само насмешила и рекла:

„Неке ствари чувамо не зато што их још можемо користити, већ зато што нас подсећају ко смо некада били."

Тек касније сам сазнала да ју је носила оног дана када је требало да оде у други град и започне нови живот. Али није отишла. Живот је за њу изабрао неки други пут.

Годинама касније, док сам паковала свој кофер, погледала сам хаљину још једном.

Схватила сам да није чувала успомену на оно што се није догодило.

Чувала је храброст жене која је ипак наставила даље.

Кристина Павловић Рајић

ИЗМЕЂУ ДВЕ ДИЈЕТЕ

Стигавши из куповине, где је по први пут одабрала једноделни купаћи костим уместо бикинија, Тања износи храну из фрижидера, седа за сто и у сузама халапљиво једе.

Она и у седамдесетој иде ко зец. Нема у њој четрдесет кила, помишља Тања на своју стрину Здравку док мислима пребире по разлозима свог дебљања протеклих неколико година.

Спушта ролетне палећи телевизор. *Шта се десило с мојим телом? Менопауза ме је удвостручила. Почела сам да носим стезнике испод уских хаљина које су колико јуче истицале моју згодну грађу.*

Постоје периоди када је Тања истрајна у новом режиму исхране нутриционисте с интернета и у дугим шетњама улицама Шапца. Гладује данима – и опет ништа. Очајава у круг.

Потом уследе хедонистичке вечери, као што је ова, у инат гладним данима. Густирајући пикантни сир грујер сећа се, *окопавале су кукуруз мајка и стрина. Беше време ручку. Ми деца поседасмо с апетитом. Мајка позва стрину за сто.*

– „Не могу“, *рече*. „Појела сам шаргарепу“.

Подиже руку у знак чуђења и узима чашу вина пино ноар док се излежава на канабету гледајући серију на Нетфликсу.

Светлана Папачек

СВАКА КЊИГА – ЈЕДАН ЖИВОТ

Још од рођења једног људског бића, књига почиње сама да се исписује. Са сваким протеклим часом, даном, годином... бели листови се пуне речима од слова. А шта значи испуњен лист хартије ако је живот празан, пуст? Или пак пуне странице значе испуњен живот??? Шта ако си жив, а овде је све мртвило. Свака књига је један живот, нечији и свачији, а читалац ће га упознати. Па шта ако прочита. Тако треба. Свако живи како хоће, воли и мрзи, машта, радује се, тугује. А аутор то нуди јавно, да свако прочита, да размишља.

Загонетка је дочарати написану реч у њеном изворном значењу. Али, ионако ће бити протумачена онако како је читалац доживљава. Све има два лица. Гледамо га онако како нам очи виде и како нам срце осећа.

Владан Пауновић

НЕСТРПЉИВ КАО ЂАВО ЈУРИМ ДРАГОЈ У ЗАГРЉАЈ

Моја драга је далеко, тамо иза планине која крије наш град од свега, а највише нас једно од другога. Јурим, нестрпљив као ђаво, да је опет видим и загрлим. Да се распилавим у њеном мирису и предам се њеним нежним рукама. Да се поново спојимо у једно, у једног задовољног створа. Од када смо се раздвојили, не знам како, још мање зашто, јурцам за њом као суманут. И нестрпљив као сам ђаво да је опет видим и загрлим

А сада сам је нашао. Точкови раздрнданог воза клопарају испод моје задњице док ме возе њој. А као да стоје! Проклето време се успорило, улењило, скоро заспало, само да нас двоје што дуже останемо раздвојени. Али, не бринем, чека ме она, знам, и жели ме исто овако нестрпљиво као и ја њу.

Раздаљина између нас се не смањује, иако овај воз испушта душу јурећи шинама одлучан да ме доведе до ње. Јури, а као да стоји. Али ја знам да ће стићи до ње и бацити ме у њен загрљај. Јер нема силе на овом и свим осталим световима која ће ме зауставити да је опет загрлим.

Нестрпљив сам као ђаво да се опет спојимо у оног једног задовољног створа.

Недељко Нећа Пауновић

КРУШКА

На твом прозору труне крушка, коју сам јесенас убрао из туђег воћњака од неурачунљивог комшије, само за тебе.

Рекла си: „Нека мало сазри“, заборавила на њу.

Баш ти је била небитна...

По мом дворишту кружи твоја сен, која прогања целог мене, свакодневно тако... Јер, остала си битна!

А био сам теби битан!

Сећаш се када смо у пустом вењаку седели скоро до зоре. Отварали шкрипаве, пуне наткасне личних грехова из давнина, наше неславне прошлости? Шта све ми прегрмели... Колико пута рањавани, од оних, од којих најмање очекивали... Болна истина је то!

Још болније, што моја душа попут оне крушке на испуцалом прозору свела.

Твоја рука никад више помиловала!

Ненад М. Перић

СОЛИТЕРИ СКЛОНИ ПАДУ

Возили смо се џипом без јасног циља. Пут је био празан, а поред нас су пролазили далеководи, огромни као костури изумрлих животиња.

На мосту сам угледао град у даљини.

Прво се срушио један солитер. Затим други. Трећи. Четврти је нестао у прашини, а пети се преломио напола.

„Видиш ли?“ питао сам возача.

„Видим.“

Аутомобили су пролазили, људи разговарали, пуштали музику. Нико није гледао град који је нестајао.

„Можда само ми то видимо“, рекао је.

Зауставили смо се крај пута. Посматрали смо како се зграде руше једна за другом. Свет око нас настављао је нормално: неко је заливао воћке, негде је звонио телефон, чуо се смех.

„Зашто нико ништа не предузима?“

„Можда још нису схватили да је њихов ред.“

Наставили смо даље. После неколико километара остао је само сив облак на хоризонту.

Телефон је зазвонио. Са друге стране била је само тишина.

Возач је гледао у ретровизор.

„Немој да се окрећеш.“

„Зашто?“

„Можда иза нас више нема ничега.“

Тада сам први пут приметио да на путу нема ниједног другог аутомобила. Само наш џип и далеководи који су нестајали у даљини.

Христо Петрески

КЕЧЕРИ

С обзиром на моју радозналост, могао сам то да предвидим.

Нисам имао појма шта је то „кеч-кен“, али сам био сасвим близу, и видео све: чак сам начуо како се договарају да један другоме откину уши.

Јак и Мек су били немилосрдни, неустрашиви борци.

Јак је био главатији и аналогно томе – са већом усном.

Појури, рукама притеже Меков врат и одгризе му лево ухо.

А, Мек, који баш није био тако мекан, искористи тренутак непажње и противнику откиде комад носа.

Потекла је силна крв, али нико од нас присутних није томе посветио већу пажњу.

Мек остаде без ува, Јак без носа.

Али, то беше само почетак до тада невиђене борбе.

Убрзо су и Мек и Јак остали без носева, без ушију, без руку, без косе, без очију...

Остадоше само дебели, бели, недохваћени сунцем вратови, и безглави трупови, из којих је вирило месо, пруштала крв и који су били модри као џигерица.

Очигледно, сви су били презадовољни, особито наш пријатељ Сем који је добио опкладу јер је типовао на обојицу.

Иван М. Петровић

АУТОБУС БЕЗ БРОЈА

Од свих станица у граду, само се једна није налазила ни на једној мапи. Појављивала се једном годишње, тачно у поноћ, и на њој је стајао аутобус без броја. Улазили су само они који су изгубили некога кога никада нису престали да воле. Када је Марко закорачио унутра, видео је путнике без сенки и возача чије су очи светлеле као звезде. Аутобус није возио улицама, већ успоменама. На сваком стајалишту силазио је по један бол, по једно кајање, по једна неизговорена реч. На последњем седишту чекала га је мајка, онаква какву је памтио из детињства. Није ништа рекла. Само га је загрлила. Када се пробудио на клупи празне станице, у руци је држао њен стари привезак, изгубљен пре двадесет година. Од тада нико није успео да му докаже да је смрт крај. Јер понекад нас они који су отишли пронађу онда када коначно научимо да их не тражимо.

Божидар Пешев

УСПУТ И НАМЕРА

Сретну се Успут и Намера. Поздраве се и погледају са жељом да се растану.

Али... баш тада учинише све шта се увек догађало при њиховим сусретима. Крену у расправу. Успут је тврдио да се све догађа успут, а Намера да је све у животу намера.

„Ти то намерно радиш“, викну Успут.

„Није истина! Ти све радиш успут“, обруси Намера.

„Ма шта ми рече глупа Намеро“, љутито одговори Успут.

„Глупост је све што се ради успут, јер никад не знаш шта ће то бити. Другим речима глупост је твоја врлина“, одговори кроз смех Намера.

„Ако сам ја глуп, ти си подмукла. Смислиш шта ћеш неком да напакостиш и уживаш у својој злоби. Ти... ти ужасна Намеро“, викну Успут.

„То што кажеш је лаж. Намера у свему постоји. Ни киша не пада успут, већ с намером“, самоуверено обруси Намера.

„Ти само брбљаш да не остане у твојој глави, јер ништа друго и не знаш“, збуњено рече Успут.

„Намера не брбља, кад нешто каже то се и догоди. Намера увек зна шта хоће“, одговори Намера.

У том тренутку паде речник на под и прекиде расправу.

Жана Пешевска

АНА ВАРИЕЛ

Из дубоког сна пробудила је старица у белом.

„Пиши“, рекла је тихо.

„Не желим“.

Старица се само осмехнула. „Једног дана схватићеш да не бираш ти писање. Оно је изабрало тебе“.

Када се пробудила, у соби није било никога. Остале су само речи.

Од тог јутра Ана више никада није престала да пише.

Слободан Пешкир

СТАКЛЕНИ СВЕДОК

Стара башта од полиестера била је Микијева катедрала. Након очеве смрти у њој је садио све: руже, шаргарепу, першун. Не храну, већ успомене.

Најдрагоценији био је Хераклe – неми кактус који му је отац донео са последњег пута, уз речи да је то једина биљка способна да преживи све.

Једног јесењег јутра, док га је заливао, Мики га је случајно закачио. Испод истргнутог корена испао је савијени, избледели папирић са очевим рукописом:

„Знај да свака прича има корен. Овај кактус је моја тајна. У њему је све што нисам стигао да ти кажем.“

Те ноћи, под лампом, Мики је уочио да из једне шупље бодље вири кожна нит. Извучен дрвени медаљон није имао слику. Само урезано слово *Љ*.

Мики га је ставио око врата. Башта више није била тврђава, већ корен који расте.

Горан Пилиповић

УСПОМЕНА

Док унука Лена у цветњаку пркоси сунцу, поверовах – живот је овде и сада. Ружа сећа на младости мило дечје лице. Тражећи играчку закачих кофер успомена из осамдесетих. Једна генерација, судбине неправедно ишчилеле, ах, да – Коштана! Све лепо што је било и што би могло бити. Сваком дану срећа, прва и последња мисао, и туга најтужнија.

Седе власи не чекаше. Прошетах старом стазом понад смарагдне реке која у дубинама чува вечите тајне. Застанем, уберем цвет, венчић направим, поклонио бих га, као некад. На стаблу бора неки нови клинци урезали своја знамења. Опростих, сетивши се наших. Ах, цеваницом закачих оборено оголело стабло окићено тетоважом из седамдесет пете – К. О. Ш. Т. Препрека или улазница за цео живот?!

А на мах – кућерак у снену перивоју подсети на Станковићево старо Врање. Старици снежно беле косе пружих венчић и зажалих што јој се не нађе у коси. Заигра око, зацакли суза у сени руке која маше. Жал за младости лепоту, дамар срца, обалу другу, срећу већу, за сан и наду.

Док све реке теку своме ушћу, да ли недођије, или царски булевари, враћају Путника кући?!

Драган Поп Драган

ТРАГОВИ

Устао је пре сванућа, да би почистио снег са тротоара испред своје куће. Током ноћи улица се претворила у равну, велику, белу површину. Синоћне трагове нови снег је прекрио. Но, неко је пре њега, у свежем снегу, оставио отиске чизама.

Није могао да докучи да ли је у питању мушкарац, или жена. Трагове је оставила обућа без високих потпетица какву зими носе и жене и мушкарци. Ако је остављач трагова мушко, онда је, судећи по величини отиска, у питању тинејџер, а ако је женско, онда власница ципела тог броја може бити одрасла, чак и средовечна жена.

Ослоњен на дршку лопате, загледан у свежи траг, питао се:

– Ко год да је, шта га је нагнало да се у глуво доба ноћи, по оваквој хладноћи из топле собе и удобног кревета запути негде...? Да ли је неко ту особу изненада позвао телефоном јер није могао да сачека јутро да јој јави неку радосну вест, па је она похитала да заједно прославе? Или је, можда, вест била непријатна, тужна? Или се неком није спавало па је изашао-изашла да прошета и остави свој траг у свежој, невиној белини која је прекрила прљаву улицу.

Допало му се, као могуће објашњење, да је неко хтео да остави свој траг, макар краткотрајан, па се запитао, у ствари, више констатовао:

– Зар није то исконска жеља свих људи?

О томе је размишљао и даље наслоњен на дршку лопате и би му жао да почне да чисти снег и уништи нечији траг.

– Добро јутро, комшија. Баш си поранио.

Прену га из размишљања комшија који је, са још неколико ранораниlаца из краја, кренуо на посао, у јутарњу смену. Након што су прошли, њихови трагови у снегу учинише онај први непрепознатљивим.

Попадић Драган

ПЕТКА

Јевтимије и Петка су у тишини ишли за родитељима. Одлазак у цркву био је свакодневна активност којој су се сви у породици радовали. У Епивату су били познати као веома побожни људи који се управљају Ријечју Господњом. Њени родитељи Агатон и Политеја били су имућни и помагали су сиротињи. У њиховој кући није било свађе, грубих ријечи, вике. Живјели су у љубави, слози и хармонији. Петка је била бистра и веома осјећајна дјевојчица. Једном је испред куће нашла птицу којој је повређено крило. Његовала је, хранила и кад је излијечила, пустила је да полети. У оку јој склизну суза:

– *Жао ти је а опет је пушташ* – рече јој Јевтимије.

– *Она није моја. Овдје би била као у заробљеништву. Без обзира и на моју и на твоју љубав. Птице морају бити слободне. Тако је Господ утврдио* – тихо одговори.

– *Као и људи* – додаде Јевтимије, а Петка ћутке климну главом.

У цркви су пажљиво слушали проповјед. Читало се Јеванђеље по Марку. Кад Петка чу *„Ко хоће за мном да иде, нека се одрече себе и узме крст свој, и за мном иде“*, сва се стресла. Ријечи су је пекле као жеравица. У мозгу јој је одзвањало: *„Нека се одрече себе“*. Дуго се молила. Кад изађоше из цркве, прође им просјакиња. Петка скиде своју скупоцјену хаљину, даде је просјакињи, а обуче њене дроњке. Родитељи су је запањено гледали.

– *Мора ли тако?* – упита је отац.

– *Ја не могу другачије. Ти си ме, оче, учио да идем путевима Господњим. А Господ нам је рекао да љубимо ближњег свога. Ово је сестра моја, а разликујемо се само у хаљинама које носимо. Сад нема ни те разлике* – тихо одговори Петка.

Отац и мајка је загрлише:

– *Тако мала а тако паметна* – рече отац.

– *И тако добре душе. Наша мала дјевојчица. Наш понос* – додаде мајка.

Прије Јевтимије и све их загрли. Тако загрљени пођоше кући.

Александар П. Поповић

ДРВО

Није то било прво дрво које су ми посекли. Прво је била дафина испред куће, у делу између дворишта и пута. Затим су била два багрема, права као стрела, са чудним, узвишеним крошњама. Уследио је мирисни јоргован. Стара шљива. За њом још један багрем тик уз кућу. Нежно се наслонио једном граном на кров.

Некако сваки пут када су секли дрвеће мог детињства, нисам био ту.

Тако је било и кад су секли крушку. Заплакао сам. Нисам плакао када сам пао са ње. Када сам проклизао и изгребао се по целом телу. Нисам заплакао када су ми руке биле крваве у покушајима да је савладам.

После тога сам посадио орах у дну дворишта. Далеко од улице, од комшијске тарабе, од свега.

Када сам га садио, рекли су: „Не ваља дете да сади дрво. Кад стабло прерасте његов струк, умире онај ко га је посадио.“

Дивно разгранато дрво.

Сада га секу силе мени неразумне.

Катарина Поповић

ТРЕНУТАК

Све приче су кратке. Као и живот. Не трају дуго да бисмо схватили суштину, драж. Све кратке приче трају само тренутак. Или видиш, или схваташ, или ти је чаробни тренутак промакао.

Летњи је дан, вече пуно мириса, вече пуно цврчака и месечеве светлости. Изнад глава нам свемир, милиони сићушних лампица у необјашњивом бескрају. Лепа музика свира са блутут звучника, ми чекамо да наша звезда падне и оствари нам жељу. На тренутак улазим у кућу, а повик са терасе „Брзо, брзо, дођи да видиш“ моментално ме враћа на њу.

На небу колона звезда које тихо, једна за другом прелазе са једне стране неба на друго. Колона необјашњиво послушних звезда клизи небом. Чудан призор, необјашњив, јединствен, а ипак слутећи по теоријама завере, паклени призор, пролази испред наших очију и нестаје за пар секуни, за пар тренутака.

Као што рекох, или видиш и схватиш, или ти је чаробни тренутак промакао.

Зора Поповић-Паповић

У ЊОЈ ИМА ЈЕДАН ЧОВЕК

Добро смо.

Данас ме је Кики зачудила понашањем које је извела први пут.

Радила сам у кухињи за столом седећи, а она је намирена седела на кревету. Дуго сам ћутала удубљена у посао и заборавила на њу. У таквим тренуцима чујем зујање њеног репа док га она врти, гледа ме и тихо, тихо шапуће.

Сада није то, него она хода, толико тихо, толико смирено, толико уједначено, спретно. Дуго корача из собе у кухињу и по њој дуго, тихо. Гледа ме. Ћути, шуња се, прикрада се. Иде из простора у простор, застане, чека, ћути.

Ја се чудим и помислим да она нешто предосећа, слути, чује што ће се десити, као интуитиван човек. Минутима је она занета ходала кратким кораком, не мењајући се, гледајући ме.

Ћутала сам опчињена, пренераженa.

Сама је из тога мирно изашла. Не знам како, јер је све остало утишано.

Верица Преда Превера

ПОСТ

Богдан је отишао у природу да спроведе радикални пост: без телефона, без телевизора, без људи, без масне хране и цигарета, без сувишних мисли. Скувао је чај од трава, слушао птице после пролећног пљуска и гледао дугу како се, као Божји потпис, спушта на мокру траву.

Дисао је споро. Скоро свето. Онда га пресече мисао: ко ће знати да је у тишини, ако тишину нико не види?

Извадио је телефон, укључио интернет и објавио фотографију.

За два и по сата његов пост видело је две и по хиљаде људи.

Благоје Премовић

УЧИТЕЉ РАЈКО

Основна школа у Глођану. Комбиновано одељење: први, други, трећи и четврти разред. Учитељ је Рајко Кнежевић. Био је висок човек, црне, коврџаве косе и густих обрва. Учитељ је био строг, али правичан. Био је одличан педагог и много смо од њега научили. Рекао нам је да купимо Карту Југославије. Ми смо учили у току одмора. Задавали смо један другом да пронађемо: планине, реке, градове...

Једном нас посети надзорник Паун. Написа на табли задатак за четврти разред. После извесног времена упита: „Ко је решио задатак?“ Сви ћуте. Ја се јавих. Био сам ученик другог разреда. Учитељ је био задивљен. Надзорник, такође.

Учитељ је са нама радио све предмете. Сећам се часа музичког. Певали смо песму „Мали Јова“:

„Мали Јова учи слова,
Исписује редом,
Пише, брише,
Па изнова
На таблици кредом.“

Често смо певали песму, , Завичај“:

„Завичају, родни крају
У ком сам се родио,
Душо моја, слатки рају,
Ко те не би волио?“

Приметио сам да су учитељу кад год би певали ову песму, очи биле сузне. Био је родом из Велике. То је село у Црној Гори, испод планине Чакор. У току Другог светског рата у Велици су припадници злочиначке фашистичке јединице „Принц Еуген“ заједно с бошњачким и албанским зликовцима из балистичке јединице „Скендербег“ направиле покољ убивши преко 500 Срба, међу којима 118 деце, млађе од 12 година.

Заврших четврти разред. Учитељ ме похвали пред родитељима и пружи ми књигу. Обрати се мом оцу: „Стефане, Бањо сад може да прескочи осмолетку и упише гимназију! Гарантујем ти да ће бити одличан!“ Отац је био поносан. Ја, такође.

Одавно нема мог доброг учитеља. Поменух га, да се не заборави.

Анастасија Радак

АВИЈАТИЧАР

Деда ми је причао једну анегдоту:

„Када сам ја био млад, ишао сам у пилотску академију. Како је академија била близу психијатријске болнице, често су нам говорили да не идемо преко тог зида, што их одваја. Наш терен за кошарку био је поприлично близу зида, али тако је просто било. Једном смо играли кошарку и лопта нам је прешла преко зида. Како нисмо имали другу, а хтели смо да завршимо меч, послали су мене, јер сам био посебно витак, да се попнем. Подупрли су ме шакама двојица другара и тако сам се нашао са друге стране. Узео сам лопту и како сам кренуо да се вратим, зауставио ме је човек у белом мантилу и рекао ми је да пођем са њим. Ја сам му одговорио: „али не, не, знате, ја сам пилот," док је он ми рекао: „сви смо ми пилоти, хајмо!"

„Али ти, деда, не знаш да летиш," рекох му.

„Како не знам?" Брк му је негодовао када ми је то рекао. Устао је и раширио руке, па почео да трчи по пољу. Ту му се сваки траг изгубио.

Верица Раденковић Митровић

ЧАРОЛИЈА

Године су ми старе, али живот ми је нов. Певам тужнима да изгоним жалост из груди, занавек. Не желим да се сећам понижења, неправде, лажног стида, нека све иде у неповрат. Ништа не кошта да изљубим све племенито, све што се са слашћу рађа. Лутам са осмехом свуда где ја волим. Са мојим осмехом умире ноћ а роди се дан. Због мене јесен шири гране, борови се поносе, а ја изнова љубим голу грану под кикотом црних врана. Посејаћу мирис благ да све што је старо не плаче више. Срећна сам ако ме из једне тешке зиме туђе дете загрли и протресе.

Ставим руку на срце и кажем себи – младост је прошла. Али, не одустајем да као месец по шумама скачем, смешећи се, тако без везе.

Петар Радованов

ЖРТВА

Јануарски ветар завијао је између оголелих грана лоше осветљеног парка. Враћала се из поподневне смене. Да није толико хладно, не би одабрала пут кроз парк, али тако значајно скраћује пут до стана. Крв јој се ледила у жилама од хладноће и неизвесности. Притегла је капуљачу и храбро кренула у мрак.

Ходала је брзо. Још само стотинак метара и биће на излазу, али нешто јој се изненада окомотало око врата и подигло је од стазе. Напасник је одвлачио дубље у мрак. Скоро је изгубила свест. Ветар је почео да дивља. Кроз магновење је чула прасак и тупи ударац, као диња када падне на бетон. Пала је на земљу, а притисак је попустио. Грцајући се окренула ка нападачу. Лежао је на леђима, кроз једно око вирио је врх тешке поломљене гране која му је пробила лобању. Из велике ране лоптила је крв и појавио се део мозга.

Устала је нагло. Није ни помислила да зове хитну. Почела је да га шута свом снагом уз гласне псовке. Иживљавала се над телом скачући по њему. Када се задовољила, осврнула се око себе и наставила мирно ка својој згради. Само она и њен савезник ветар знаће шта се догодило те ноћи.

Владимир Радовановић

НОЋНО ЈУТРО

Цигарета је скоро изгорела, остављена у гомили опушака. Јутро, није се још увек пробудило иза бронзане планине. Низ прсте ка длановима сливала се крв и он нервозно додирну леву страну лица. Почешкао је браду од неколико дана, уздахнуо је и спустио уморним покретом шаку на сто. Погледао је умрљане линије живота, срца, главе на длану и ништа се није назирало.

Уздахнуо је са олакшањем, извукао још једну цигарету и запалио је. Љут укус дуван изазвао је кашљање, али он настави даље, дим за димом, као да жели... Левим оком погледао је фотографију и прстима поче уклањати, трагове који су скривали лице. Осмехнуо се тужно, можда пожелео је нешто да изговори, али одустао је. Најзад, фотографију окрену на другу страну и више није се видело лице. Уморан испружио се на кревет и заспао је убрзо, а цигарета горела је споро, палећи друге опушке који су димили.

У слепој улици, на трећем спрату зграде, иза белих врата на којима није било имена и презимена, две младе жене писале су записник. Трећа лежала је мртва, с осмехом ароганције.

Радовановић Цвијан Цицо

ДРУГА ЖЕНА

Вид је Лару волио лудо, знали су то њихови пријатељи. Знала је то и Мара. Једна њена пријатељица ју је сажалијевала. Говорила је свом мужу: – Он је јавно опсједнут њоме, чуди ме да Мара све то гледа и ништа не предузима.

И заиста, није имао мјере, она му је непрестано била у мислима било да је сједио за породичним ручком или је био у биоскопу. Блиским пријатељима се повјерио: – Био сам јој први...

Супруга Мара тонула је у тјескобу и депресију. Свака помисао на њено име почела је да изазива грч у њеном желуцу. Више није могла поднијети ту болесну преокупираност своје маште. Једног јутра, знајући одакле се вратио, сав весео и расположен, Мара је експлодирала. Лупила је дланом о сто.

„Доста је више“, рекла је оштро. „Или остајеш без мене или без Ларе. Бирај!“

Био је изненађен, али није се двоумио. Погледао је Мару, схватио шта ризикује и одмах пресјекао. Касније је пријатељима, уз уздах објаснио своју одлуку:

Био сам условљен. Нисам могао имати обје. Волио сам Лару, али за мене без Маре нема живота. Више волим Мару без Ларе, него Лару без Маре. Зато сам продао јахту.

Драган Радованчевић

МУВА

Човек на сахрани примети да му је у ногавицу улетела мува. Није могао ништа да уради. Около су били људи с озбиљним лицима.

Мува је била активна. Човек је стајао мирно.

Свештеник је говорио о вечном животу. Човек је размишљао о нози.

У једном тренутку тргнуо се. Комшија до њега помислио је да га је обузела туга и ставио му руку на раме. Човек је климнуо захвално. Није објашњавао.

После, код раке, мува је изашла сама.

Човек је гледао за њом.

Неко поред њега је рекао: „Тешко је то“. Човек је рекао да јесте. Мислили су на различите ствари.

Кући се вратио с осећајем да је преживео нешто. Није био сигуран шта тачно: сахрану или муве.

Живи се даље, помислио је. И мува и човек.

Марина Раичевић

ДВОЈЕ

Разум је дуго дозивао Душу да застане мало како би попричали. Када га је најзад чула, Душа је слетела, склопила своја снажна крила и замолила га да је више не узнемирава док не научи како да лети заједно са њом.

Јасмина Рајковић

ПУТОВАЊЕ НА МАРС

У неким малим округлим летилицама као капсуле, ми са Земље смо ишли на Марс. По двоје унутра. Само се сећам да сам ушла и села са још неким и одмах следећа сцена, да смо на Марсу, чекамо остале јер су неки каснили.

Онда други пут поново идем. Размишљам како сада да провалим да ли је оно стварно био Марс, јер ми та површина где смо слетели није личила на Марс. Па се сетих да понесем мобилни и да сликам. Када сам улазила, опет у ту капсулу, један човек ми каже да се обучем јер је хладно унутра. Рекох да знам, да сам понела дукс. И ушла сам унутра и села и очекујем Марс.

Онда нешто тресну. Комшије са поткровља, испред мог прозора спуштају помоћу конопца џакове са шутом што су разбијали зидове претходног дана.

И од тада не одох више на Марс.

А комшилук свакодневно разбија зидове и плотове, чука, буши, бруси, шиша траву, пере кола у перионици, усисава, утоварује шут, истоварује дрва, угаљ, песак и цемент, меша бетон, сече и цепа дрва, баца дрва у колица…

Као на градилишту да живим. То је тај Марс.

Мира Ракановић

ЛАРА

Морам нагласити, ма колико невероватно звучало, моја свест као човека у облику кипа у фонтани јавила се веома рано. У дугим данима и још дужим ноћима често сам ишчекивао било какве догађаје, изненађења, вести из далеког света.

Један догађај посебно ми је остао у сећању. Једног дана дошла је девојка са анђеоским лицем. Извадила је новчић, зажелела жељу, пољубила га и бацила у фонтану. Изненађен, посматрао сам како и други почињу да бацају новчиће, испуњавајући дно фонтане. Ја сам пожелео само да се њена жеља оствари и да је поново видим.

И она је заиста почела да долази, испочетка ретко, па све чешће. Звала се Лара. Долазила је раним јутром док сам још пио зоре дах, причала о свом животу, смејала се и прскала ме водом. Али радост није дуго трајала. Последњи пут ми се захвалила што сам био њено раме за плакање, рекла ми да се сели у други град да живот почне испочетка. Изула се, ушла у фонтану, нежно ме пољубила и заувек отишла не осврнувши се.

После тога свако ново јутро је свој празан пехар пустом стазом котрљало, хоризонти су о њеном одласку шапутали а ноћ се увлачила у фонтану опасана са два пиштоља.

Славица Ракчевић

СЕЛО И ГРАД

Мома, ђачић првачић из Београда, допутовао са родитељима за викенд код деде у село. Већ је крај септембра, спремају заједно зимницу и друже се.

У великој шерпи на столу хлади се гомила тек испечених паприка, а на смедеревцу поређана следећа тура. Деда и унук повремено окрећу паприке и весело чаврљају.

– Кажи ти мени, Момо, шта учите у тој вашој школи ових дана, пита деда новопеченог ђака?

– Баш јуче нам је учитељица надугачко причала о разликама између села и града, али пола од тога нисам упамтио, признаде Мома.

– Сада ће деда то теби укратко да објасни: ви у граду имате геј параду, а ми у селу имамо пасуљијаду.

А Мома ће на то као из топа: деда, шта ти је то пасуљијада?!

Драган Ранђић

ТРОЈИЦА

Данас су Тројице, па ме подсетише на једну моју другарицу. Годинама је говорила да се неће удати тек тако. Њен муж мора да буде леп, богат и паметан. Шта је ту много да се тражи? Само три ситнице. Прво је нашла лепог. Био је толико леп да су се жене окретале за њим, а и понеки мушкарци. Забављала се с њим дуго, али је временом приметила да га је Бог, док му је делио лепоту, некако прескочио кад је делио памет. Кад би отворио уста, кварио је утисак. На крају га остави. После је нашла богатог. Тај је имао пара као блата. Путовања, ресторани, поклони, провод за памћење. Са њим јој ништа није фалило, осим једне ситнице. Кад би га погледала преко стола, помислила би: „Боже, ако деца повуку на њега, мораћу много да их волим.“ И њега остави. Онда се запосли и упозна трећег. Паметан, образован, начитан. Са њим је могла да разговара о свему. Већ је помислила да је коначно нашла оно што тражи. Имао је једнуману, волео је своју маму више него што би икада волео њу. Живео је код маме, слушао маму, питао маму за мишљење, а ни пара није имао богзна колико. Па и њега остави. И тако прођоше године. Лепи остаде леп, богати богат, паметни код маме, а моја другарица сама. Кад је данас питају зашто се није удала, она каже да није имала среће да нађе правог човека. А ја мислим да није ни тражила једног човека. Тражила је Тројицу. Хтела је лепоту од првог, богатство од другог и памет од трећег. Само живот није хтео да ту тројицу састави у једног. Зато се ја на празник Тројице увек сетим ње, јер док ми Тројице славимо три дана, она своју Тројицу тражи већ годинама.

Петра Ранаић

КАПУТ ВРЕДНИЈИ ОД МЕНЕ

У мамином ормару виси капут плаве боје. Никад га није обукла, рекла је да је предобар за посао, а нигде другде није излазила. Тражила сам да га ја носим. Није дала. Да га не упропастим.

Наваљивала сам.

„Добро”, рекла је, „твој је, али не смеш да га носиш и висиће у мом ормару.”

Маме више нема.

Капут и даље виси у њеном ормару.

Драган Ј. Ристић

ЗНАК

Случајно окренух главу и спазих звезду падалицу. О, па то је добар знак. Брзо се спремим и кренем у град. И невероватно, натрчим на једну девојку која је кејом шетала сама. Још невероватније, ја јој прилазим. Има лепе очи, примећујем док јој се обраћам. Шетамо удвоје и чаврљамо. Имам срећу, па то је она права!

А шта ако онај знак није прави знак. Онда немам среће. Ништа. Остајем нежења.

Зоран Ристић

ПОСЛЕДЊА СТАНИЦА НА ЛИНИЈИ 65

На окретници Звездара 2, возач градског аутобуса Милан угасио је мотор нешто после поноћи. Хладна киша сливала се низ стакла, а на задњем седишту остао је само дечак с ранцем, заспао с капуљачом навученом преко очију. Милан му је пришао и благо га продрмао за раме.

– Мали, стигли смо. Где треба да изађеш?

Дечак се тргао и збуњено погледао око себе. Промашио је станицу код Машинског факултета, а последњи аутобус у супротном смеру већ је прошао. Телефон му се угасио, новца за такси није имао. Стегао је каишеве ранца и покушао да не заплаче.

Милан је погледао на сат. Иза њега је било осам сати гужве, леђа су га болела, а код куће га је чекала вечера која се већ одавно охладила. Вратио се за волан и поново окренуо кључ.

– Седи напред – рекао је, укључујући грејање. – Вратићу те до Машинског. И чим стигнеш кући, јави се мајци.

На дисплеју је и даље писало ВАН ЛИНИЈЕ. Ипак, аутобус је кроз кишу возио још једног путника.

Предраг Ристић

КОСОВО

Свети Василије ће данас погледом миловати крезубе рушевине косовског храма.

Ухо ће тражити звоно и рука коноп да зањише клатно и обзнани радост православну, да развеје молитву и опоји свеже хумке.

Тражиће узалуд!

Неко је разлио мук као катран и узалуд небо сузама покушава да га спере. Само још више црнилом ране натапа.

Звона су без клатна, без језика, без звоника само сувенири, само неми сведоци патње косовске.

Саша Ристић

ДВА ЧАЈА ОД НАНЕ

У старој сомборској посластичарници, деда Михајло је сваког петка наручивао два чаја од нане и две шампите. Седао би за сто крај прозора, једну шољицу стављао пред себе, а другу преко пута празне столице. Онда би гледао на улицу.

Нова конобарица је неколико петака ћутала, а онда пришла његовом столу.

– Извините, да склоним ову другу шољу? Увек се охлади.

Михајло је спустио длан на хладан порцелан.

– Нека је, кћери. Милица и ја смо овде долазили четрдесет година. Пред крај сам јој обећао да петком неће пити чај сама.

– Али...

– Знам да неће доћи – рекао је и померио тањирић мало ближе празној столици. – Али обећао сам. А обећање се не склања заједно са шољом.

Од следећег петка, друга шоља чекала га је на столу пре него што би ушао.

Санда Ристић Стојановић

ТРАГАЊЕ

Постоји реч истоветна као безакоње, громаде, блокови зграда, снага. Та реч мери оквире постојања, понекад корача као невиђено, шпијунира песникове побуне.

Постоји песник, онакав каквог су га запамтили симболи. Сада тог песника траже разни облици ноћи, престиж дана, безакоње лично Месеца и размена мишљења између Сунца и стваралаштва.

Трагање сада дописује катакомбе песниковог лебдења.

Дајана Сабо

БИОСКОП

Купила сам карту за филм који је тек дошао у биоскопе. Промоција ме је одмах привукла. Прича прати физичара који је због формула изгубио живот. Једина сам дошла на премијеру. Пажљиво сам пратила дешавања, али сам приметила једну необичну ствар. Како минути пролазе, лик све више директно гледа у мене. Не осећам се као да гледам глумца, већ човека који ће сваког момента искочити из платна. Ту нелагоду сам приписала таленту. Ипак, у једном тренутку смо почели да издишемо у исто време. Имам осећај да смо се стопили у целину. Руке ми постају хладније како се приближавамо крају. Филм се завршио, а мени нико није јавио да сам умрла.

Тамара Сарафијановић Шћепановић

ПРОНАШАО ЈУ ЈЕ ИАКО СЕ ОНА НИЈЕ СКРИВАЛА

Срце. Није живо док куца. Него док воли.

Немој ме гледати.

Навлачила је преко главе огромну лила хаљину за улогу Виле. Осећа трнце у леђима како боцкају.

Није се померио. Само насмејао. Онако бркат. У костиму Краљевића.

Погледао ју је као да је препознаје пре него што ју је угледао.

После тридесет две године поново су се срели. Читав један живот мимоилазили су се у пролазу. Никада нису заборавили онај савршени дан. Ни једно друго.

Она би одмах да загрли живот.

Он као да жели да тај тренутак сачува да не пукне од сопствене лепоте.

И Краљевић и Вила су ту, а змај – више није споља него у њима.

Она више не жели да буде Вила.

Тело памти оно што душа још не уме да прихвати: толико среће и толико страха одједном.

Какво путовање… За обоје.

Важно је да у стварности огледало стоји право.

Нећу да чекам.

Бели мермер за чврстим рукама чезне.

Нећу да временом опет потамним.

На супротној обали родила вишња.

Константин Свилокос

ЛУДАК

Оде човек међ’ народ и каже: „Ја хоћу да дишем!”
— „Лудак! Овде се инати!”
Убише га.

Светлана Секулић

ТРАГАЊЕ

У живописно рибарско мјесто стигао је ниоткуда. Са завежљајем у руци и надом у очима. Без имена и презимена. Без коријена.

На барци, под сунцем, уснули рибар. Зраци га милују по лицу. Дуга брада чинила је старијим његово лице налик пуном мјесецу. У коси, прошараној сиједим власима, покоје зрнце соли. Као колијевку, море је љуљало чамац на чијем се дну сјајила риба у мрежи.

Како се јутро ближило подневу, море се узбурка. Дигоше се таласи. Један јачи, удари свом силином и умало не преврну барку. Рибар се пробуди и стаде да весла крупним, снажним замасима. Море га је хранило, тјешило умирујуће. И само је тада био спокојан, јер чим би крочио на суво, био би несигуран. Видио би подозрење у погледима, неповјерење и чуђење... Није знао због чега. Можда због своје запуштене спољашњости или потребе да стално буде у покрету. Као да нешто тражи. Ако су га и звали у своје друштво, да сједне са њима, и попије неку, он је бјежао ... Одмахивао би главом и захваљивао.

– Ено га! Трагач за изгубљеним благом! – узвикну подсмјешљиво дангуба за кафанским столом.

– Да није, коначно, пронашао злато на дну океана? Нешто носи у рукама! Нека и нама да мало... Благо њему, богат је! – зачуди се други глас, пијан и пун ироније.

Грохотан смијех запара му уши. Направи се као да није чуо. Стиже у колибу, сигурну луку, опасану високим дрвећем. Корак тупо одјекну у унутрашњости. Под зашкрипа под ненадним теретом. Тешка тама скри се од налета дневне свјетлости.

Одложи скромни улов на сто. Вечеру поједе на брзину, не уживајући у укусу хране. Тек да превари глад и да што прије оде на починак. Сјутра је нови дан, нова нада да

ће имати више среће у тражењу... да ће његова мрежа бити тежа него претходног јутра...

Ујутро се пробудио у свитање зоре. Равнао се по неком унутрашњем механизму. Узе журно мрежу и крену познатом стазом до привезане барке, скривене у сјенци шумарка.

Приближивши се, спозна ужас какав ни замислити није могао. Оте се крик и вину у небо. Заслијепљен болом, учини му се да је фатаморгана која га искушава. И вреба из прикрајка. Његова барка била је допола потопљена и пуна рупа. Празнина је зјапила из пукотине. Чељусти људске ајкуле јој прождераше срце, подмукло и осветнички.

– Како су је пронашли?! Вјероватно је био послат неко да га уходи... Могуће је да су слиједили мојих стопа... Знали су гдје да ударе!!! У живу рану на души коју је, протеклих година, покушавао залијечити.

Његова одисеја била је окончана! Загази у море. Баци мрежу, далеко, да је изгризу морске немани. Више му није требала! Када напокон, у очајању, запита водену краљицу гдје се крије оно за чим је трагао, зачу тајанствени глас из понора, како одговара:

– Трагаш за *Добротом*? Не тражи је више! *Доброта* је у *Теби*, убоги човјече!!!

Ивана Симић

ОД И ДО ИТАКЕ

На обали није било никога. Осим мора и двојице путника.

Један је стигао са хиљаду олуја. Други са једне једине звезде.

– Јеси ли пронашао своју Итаку? – упита Мали принц.

– Пронашао сам обалу. За Итаку још нисам сасвим сигуран.

– Зар нису исто?

– Нису. До обале се стиже. Од Итаке се поново креће.

Мали принц га погледа.

– Онда си путовао да би научио да се вратиш?

Одисеј зањута.

– Можда. Али вратити се не значи увек вратити се назад.

– Чега си се највише плашио?

– Да се вратим исти.

– Не да се не вратиш?

– То је мањи страх. Плашило ме је да се вратим, а да нигде нисам стигао.

Одисеј затвори очи. Пред њим прођоше Троја, Киклоп, Кирка, Калипсо, сирене, Харибда, Сцила, сви бродоломи и све смрти које нису биле његове. Можда ниједна није била препрека. Можда су све биле његов пут.

– Јеси ли онда нашао оно што си тражио?

– Не. Нашао сам оно што нисам знао да тражим.

– Онда си имао лепо путовање.

– Како знаш?

– Зато што су најлепша путовања она на којима се промени питање. Не одговор. Питање.

– А Итака?

– Можда је само почетак неког новог пута.

Море је наставило разговор уместо њих.

Оливера Синђелић

ЖЕНИДБА

Малопре смо се вратили из Салаша из неуспеле прошевине. Стрица је одбила девојка, сам је крив, пошао је тамо само да удовољи деди и понашао се као каква бедаста бена. Деда је био зачуђен његовим керефекама и верујем да би га пред гостима добро изударао само да се није умешала прија Маца, младина ујна која је као лептир лепршала међу столовима и соколовим оком непогрешиво откривала где треба у ком трену да се створи и смирује ситуацију која је претила да измакне контроли. Стрико је био сретан што је то испало тако како је, мада морам признати да лепшу девојку нигде неће наћи. Баба нас дочека на капији. Деда одведе коње у шталу, а стриц и ја унесмо цегере са даровима у кућу, за нама уђе проводаџика Деса која је и закувала ово у Салашу, да поднесе извештај баби. Њој све смешно, па каже стрицу да се не предаје, ако га неће Боса хоће Роса из Јакова па да у недељу одемо тамо. Деда каза да неће да иде са нама те да стрико позове попа Љубу да му прави друштво јер му само он може помоћи да се ожени. Баба је ћутала и уздисала док је Деса излагала нов план женидбе и набрајала расположиве удаваче.

Радован Синђелић

СЛАВКО

Наши су отишли на њиву да покупе сено. Баба је закључала врата и запретила да из куће не излазим. Седео сам крај колевке и посматрао уснулог брата. Био је миран и тих, ретко је кад плакао. Плашио сам се да ће он као и мати, умрети у сну. Знао сам да ће се моји брзо вратити, Пренов није далеко. Стари мачак је дремао на кревету и мотрио једним оком на мене, другим на прозор. Чим ја крочим по соби, он отворио очи. Небо се наоблачило. Одједном на прозору се створила жена, дозивала ме је тихо и лупкала прстом у окно. Повукох се у угао иза ормара да ме не види. Мачак скочи на сто. Пас није лајао. Видех како се помера квака на вратима. Стегао сам оклагију, ако она уђе да је ударим. Комшијин пас је урлао. Почех да се молим Богородици да је отера. Брат се пробудио. На трему се створи наш петао, нападе несретницу и отера. Дођоше и моји. Деда прекинуо купљење сена, нешто му није било добро. Испричах шта се десило, а он рече баби да она више никуд неће маћи из куће. Отац баци кову у бунар да напоји коње и извуче нашег пса живог. Деда окади кућу и двориште. Паде страшна киша. Заспао сам тек пред јутро.

Белинда Сипкоска Гаштарова

ТЕСТАМЕНТ

На дан када је прочитан тестамент, сви су ћутали. Браћа су добила кућу, земљу и уштеђевину. Њој није припало ништа.

Није заплакала, нити се побунила. Само је спустила поглед јер је знала да се не може изгубити оно што никада ниси имао.

Као девојчица чекала је очев загрљај. Као девојка његову похвалу. Као жена само један поглед пун поноса. Ниједно од тога није дочекала.

Тестамент је само потврдио оно што је осећала целог живота. У неким кућама синови наслеђују имање, а кћери очеву равнодушност.

Мирослав Средановић

СРБИЈА НА ИСТОКУ
ПЕТРОВАЦ И ТО НА МЛАВИ

Основао га Милош. Кнез, Српски. Млава. Хировита. Водоплавна. Петровац јој бедем. Непробојни.

Клисура, Горњачка. За добронамерне проходна. За освајача тескобна. Сачекуша.

Церемошња. Пећина. Накит ледни.

Манастир Горњак. Задужбина Лазарева. Бео. Опрљен. Огњем.

Манастир Витовница. Краљевски. Задужбина Милутинова.

Бабејић. Хајдук. Осветник.

Петар Добрњац. Устаник. Праведник.

Ђура Јакшић. Сликар. Песник. Боем. Убоги. Ни „Централа“, ни икона. Његових.

Каменово. Село. Има и своје грађане. Почасне. Пчеле. Слећу. На људе. Као на цветове.

Кнежица. Село имена господског. Велмошког. Забрђе. Питомина. Мелница. Лазница. Ораовица. Села. Имена женског. Родна. Податна.

Људи дочекни. Памте ко их је походио. У миру.

Народ разигран. На вашарима. Домаћини овенчани. Славом. Крсном. Села имају свој дан. Заветине. Крстоноше.

Језик српски. Народни. Сочан. Енега. „Лечке се упудио.“ Језик влашки. Милозвучан. „Кукуњеште.“ Псовке. Нису претеће. Изражавају жељу. Чежњу. Неоствариву. Према нечијој сестри. И мајци.

Струјања небеска. Руже ветрова. Клима лековита. За болне.

Трава Хајдучка. На ране да се привија. Биље горско. Медоносно.

Виногорје. Тамјаника. Вино од богова. Преостало. За људе.

Јагњетина млечна. Хомољска. Проја испод витлова. Поточара. Дивљач висока. Лисица сребрна. Лов бајковит. Из прича. Ловачких. Рибе младице. Слатководне. Саме се праћакају. Изазовно.

Петровчани расути. У земљама Моцарта, Канта, Игоа. Тамо им се рађају синови. Нови Амадеуси, Имануели, Виктори.

Петровац на Млави има мостове. Древне.

Са светом га повезују мостови живи. Људски.

Милица Средић Ђенић

ОБЕЋАЊЕ

– Тише мало! – запарао је дедин глас мрак у соби трошне планинске куће.

Сестра, баба и ја безуспешно пригушујемо смех под покривачем. Бабин смех је заразан. Што се више инати бригама, то је теже одупрети му се. Под нама се мрешка сламарица.

Сунце нас буди рано. Бабине руке су већ у тесту и мафиши ће ускоро замирисати. Не мрдамо из кревета док се не зацакле из вангле, позивајући скоруп на мегдан.

– Где ли је отиша' раном зором? Е који ме јад нашао! – отме се баби у браду.

Не знам, али знам да држи обећања, а једно само што нам је дао.

Те вечери сунце су на залазак испратиле једне вешто направљене дрвене санке, којима ћемо немилосрдно утабати јулским сунцем сасушене ливаде.

Ивана Срећковић

ЗАБОЛЕ МЕ

Сасвим сам мирна. Глава ми је забачена уназад док на крилу ми лежи књига. Отворила сам је на неколико минута у покушају да читам. Безуспешно. Дечко поред мене игра видео игрице. Делимо наслон руке и када ставим свој лакат поред, полако склања руку љубазно ми се извињавајући. Хтела сам његово место до прозора. Када је дошао, рекао је да је то место већ заузето. Померила сам своје ствари у брзини и одлучила да ми није симпатичан. Можда је мислио да ће седети сам. Баш као и ја. Перон 10, купе 7, седиште 32. Просечна брзина воза 335 км/час. И то ме заболе. Једина паралела коју повлачим је како сигурно постоје црне рупе у свемиру и како је сасвим сигурно када би се земља пробушила и направио тунел спојиле би се две тачке на удаљеним странама планете Земље. А када би се и свемир пробушио, дакле, спојиле би се две тачке универзума! Могли би да путујемо кроз време.

И ја данас путујем кроз време. Добићу један сат више када стигнем кући. Пролећемо кроз Фокстон, последњу тачку на копну и улазимо у тунел који кроз Ламанш спаја две земље.

Одједном је све црно и схватам да смо дубоко испод површине мора. Ма и за то ме брига.

Трудим се да не размишљам о катастрофама, шта би могло да се деси уколико би се направила и најмања напрслина на зидовима тунела. Толико је ствари које не можемо да контролишемо. А хтели би... Замишљам инжењера који је пројектовао тунел. Да ли је осећао одговорност када је представљао пројекат мислећи да ће милиони људи зависити од његове процене о томе да ли ће и колико конструкција држати тоне воде на својим зидовима док возови пролазе испод. Тунел кроз воду, тунел кроз време. А мени тунел кроз сећања која воде у неки паралелни свет.

Док ми глава пада на рамена, тишину прекида прасак. Тунел је пукао и воз срља у амбис бацајући тоне воде која нас гута у секунди? Нисам те среће. Неко позади отвара шампањац, чујем добро познати звук чепа који излази из флаше стварајући вакум и као да могу да намиришем укус пене која се разлива по флаши. Девојке се кикоћу док се пуниja Индијка тетура између седишта носећи кафу за понети. Мирис кафе се шири купеом и меша са мемлом седишта, буке и шампањца. Узимам телефон да погледам да ли ми је стигла нека порука и као по обичају отварам Разговор од пре десет дана, тј параграф који сам послала.

Порука послата у 3:04 у петак ујутру. У припитом стању. Две зелене квачице боду ми очи.

Статус поруке: Seen. Нема одговора значи. Последњи пут на мрежи: Online 5 minutes ago. Види а не одговара. Е…кад је тако треба да ме заболе. Нешто ме стегну испод грла, па гледам у екран као да ће се, ако довољно дуго чекам, појавити нешто што ће поништити све. Не појављује се ништа. Само те две зелене квачице. Стигосмо. Већ је 23 h. И са једним сатом разлике, узалуд чекам. Ма заболе ме…Јел да?

Ани Стајкова Иванова

ПОРЕД ГРОБЉА

Муж и ја увек пешачимо до гробља. Путујемо возом до Карлова, где су ми сахрањени родитељи. Стижемо у подне, када је мало људи у близини. Обично направим двадесет кеса, како бих поделила рођацима и комшијама. Идемо најкраћим путем – стазом преко железничке пруге, иако је званично забрањено.

На повратку сретосмо мршаву и увелу жену, тужних, светлоплавих очију. Извадила сам кесу и пружила је мајци за помен. Жена је извадила два мала ретро десерта „Република“ и рекла: „Дађу и ја вама, само да није без ничега.“ Питала сам је: „А како се звао ваш муж? Које име да поменем?“ Жена је задрхтала и бризнула у плач. Одмах сам схватила да не треба да крене на помен, већ да нешто поједе. Загрлила сам је и рекла: „Госпођо, смирите се. Видим да јако жалите за вашим најмилијима. Ја још плачем за мајком и оцем. Али, молим вас, понесите кесу да се и ви сетите мога оца.“

Рекла сам још неколико речи утехе и кренули смо. Сетила сам се како нам је професорка руске књижевности говорила о роману Достојевског „Јадни људи“. „Направите разлику. Не какви су људи, већ шта их је довело до те тачке?!“ Случај са овом женом је био исти. Можда нас чека слична будућност.

Соња Сте Лазовић

НОВО ВРЕМЕ

„У, како се снаш'о. Свака му част. Види га... Успео је... Способан човек... Људи га мрзе, љубоморни... Жена му је лепотица. Посећује теретану. Јака коса га није напустила. Прошао је тихо у нечујној лимузини. Завиде му... Спреман човек, видра... Нико му ништа не може. Зарађује пуно... Ролекс... поломише се око њега, сви му се удварају... Деца су му добра и паметна, школује их у Америци. И деда му је био такав. Исто тако способан. У прошлом веку робијао је двадесет година.“

Јасмина Стеванчевић

КИША

Март.

Суморно пододне. Хладно, олујно без и једног трага пролећа. Утрчавам под окриље великог маркета док ми ледене капи падају за врат. Ако ништа друго пасје време је реку купаца оставило код куће па куповину завршавам брзо и за трен ока се нађем у реду на јединој каси која ради. Неколико људи је испред мене, отуђених, далеких попут бродова на бесконачном океану. Док тражим новчаник, комешање на крају реда ми одвлачи пажњу. Дечачић не старији од шест година, у превеликој, белој блузи са циклама звездицама, окраћалим панталонама и босоног тражи неки динар. Нико га не примећује, или се прави да га не примећује, па чак и госпођа испред мене која је до малочас чаврљала како је као учитељица извела више од хиљаду ђака на пут склања поглед. Дете одлази певушећи тихо, навикнуто на разочарање и лагано нестаје из наших сећања. Гледам ка затамњеним стаклима излога која не показују ништа сем одраза наших сопствених душа. У данима потом још дуго су ми у мислима дечија боса стопала и студена киша.

И живот који бира миљенике.

Радмила Стојадиновић

ЧУВАР ХРАБРОСТИ

На крају града стајала је мала радња без натписа. У излогу — празна столица и стара вага. Људи су долазили ноћу. Доносили су недосањане љубави, поломљене наде, године које су им исцуреле из руку као вода.

Старац иза пулта није постављао питања. Снове је стављао на вагу као да мери тежину нечијег живота.

— Тешко је — говорио би тихо.

Затим би их пажљиво спустио у велику дрвену кутију.

Зато је град био миран. Свако је веровао да негде постоји место где човек може оставити оно што боли.

А онда је једне ноћи радња нестала.

На њеном месту остао је само ветар који је превртао празну кутију.

Тек тада су људи схватили: старац није чувао њихове снове.

Чувао је њихову последњу храброст — да дишу.

Александар Стојановић

ДЕЦА

Ливаче је све само не обично парче земље. Ту се играју фудбал и жмурке, праве се планови за крађу трешања или за задиркивање девојчица. Ко ступи на ту територију, бива упознат са подмуклим законом дечје части, који тера и на смех и на плач. На Ливачету, кад дође време, једу се зелене шљиве, пеку се кромпири и причају се приче обојене маштом и слутњама. Ту су свој почетак и свршетак имале спортске прогнозе, ратне игре, дечји трачеви, подмукли ударци, безобразан смех и сви други, мање или више уочљиви детаљи одрастања, који се лако дешавају и још лакше заборављају. Све то је сеоској деци, омогућавало ово Ливаче и пролећно вече обасјано ватром и мирисом печених кромпира. Једне такве ноћи, без да је тога била свесна, генерација старих другова је гледала у пуцкетави пламен багремовог дрвета последњи пут. Успомене, ипак, живе. Нарочито у рано пролеће, кад славуји, неколико стотина миља од Ливачета, зазвуче необично слично, и кад се на траву, под ногама неких нових клинаца, проспе иста она наивност и радост коју смо и ми некад имали.

Ђорђе Стојановић

ПОЈАС

Водим три поена. Четрдесет секунди до краја полуфинала.

Вукан дише на уста. Лево раме му пада кад се умори, још од другог меча. То раме знам већ једанаест година.

Крећем. Пропушта контру коју у шали не би пропустио никад. И онда ми се отвори.

Знам да људима живот пролети пред очима у неким тренуцима, али некако док стоји наспрам мене, видим све јасно и лагано: Крај појаса ушиван превише пута. Тета Весна која га бодри са трибина, у његовој јакни из првог средње. Он који ми је држао вреће док сам ја био на припремама у Београду.

Остављам гард спуштен трен дуже него што треба.

Види. Наравно да види.

Нешто му се дешава на лицу, нешто што за ових једанаест година нисам никада видео, и то је прва ствар која ме погађа данас. Пуном снагом, како и треба.

Дижем се. Тридесет секунди.

Прилазим и борим се најбоље што умем. Најбоље што умемо.

Марина Стојановић

БЕСКРАЈНА ЉУБАВ

Волела је плаво. Не због својих очију, већ због неба и воде.

Обишла је све светове из књига, упила све животе, све звукове и тонове, све боје и обрисе. И није била срећна, јер како би једне упила, други би ишчилели из ње. Она је желела да буде свеобухватна. Познавала је све гласне речнике, тихе синониме, мислене бајке, стаклене снове и паучину стварности. Ипак, хтела је више. Небо јој је промицало, није га досезала, иако га је осећала. Дрхтала је при помисли да лети и шири зенице с врха. Но, ни то не би било довољно. Тако не би прожимала свет који посматра. Зато је постала море.

Ујутру би је обасјало сунце и чинило благи полулук светлости по њој, а ноћу би месец светлео танко, најтање, и она би опет имала тај полукруг на површини. Њен осмех имао је мирис спокоја.

Милан Стојковић

ПОСЛЕДЊИ САСКВАЧ

Ужарена лопта на небу дизала се и спуштала неколико пута, од како је напустио своје скровиште. Кретао се дивљином избегавајући Човека Беле Коже. Његов Дом од Плетеног Дрвећа био је уништеним након последњег лова на Јелене. Мириси Човека Беле Коже били су посвуда. Морао је да бежи од ових Злих Бића. Сећао се да је дошао са далеког Севера путујући са породицом дуж обале џиновске воде. Некада их је било тако пуно, када су Велика Стопала живела у хармонији са Човеком Црвене Коже, његовим братом и рођаком. Његови родитељи напустили су овај свет у време Велике Зиме. Сахранио их је у Светој Пећини Предака. Брат и сестра отишли да живе са Великим Стопалима из других племенима. Могуће да је имао рођаке у пространим шумама Велике Земље. Био је сам, већ неколико топлих и хладних сезона. Надао се да ће ускоро срести некога од своје врсте. Ударао је отпалим гранама о дрвеће, имитирао звукове којота и сове, ослушкивао одговоре у тамној ноћи. Одговора на његов позив није било. Ванкуверским острвом ширио се зов последњег Саскваča.

Татјана Сумрах

МИРИШЉИВЕ ДУЊЕ

Спрема се сутон. Сва деца се окупљају око старе дуње. Причају се неке древне приче. Свици светле, а други инсекти своје звуке истичу у други план августовске вечери. Неко од нас рече: Хоћемо ли о бабарогама или дрекавцима? Ја рекох: не, о вампирима и вампирицама. По њима је познат наш крај, овде су оне стварне, а на филму већ нису.

Ја имам бабу авет која у овчијој кожи трчи око наше куће и удара по вратима и прозорима, нас све страх. Ја сам рекла: То ти мислиш да је баба авет, то су караконџуле, а можда једноставно духови. Дуго их нисмо призивали, шта мислите да ли вечерас да прозивамо мртве душе? Палмета, ти си право дериште. Не веруј у те глупости. Још кад би те деда чуо?! – рече моја сестра Исидора.

А Палмета је волела мистерије, тајне, спиритуализам, али исто тако и духовност. Та чежња за оностраним је никада није напуштала. Осећала је више тај други свет и привлачио ју је. Док је није потпуно сурвао у своје чељусти. Црква је била једина нада. Молитве, акатисти, псалтир, вера, љубав, нада, побожност. Требало јој је пуно времена да схвати где је погрешила. А то је управо био тај привлачни оносвет, заводљив, обећавајући, надмен, горд...

Да ли ће се извући?

Милојко Тадић

„ЕЗАН“ И ЗВОНА

Подне у Сарајеву, средина маја. Град врви од живота који је сав узаврео и скоро прокључао на сунцу које је личило на јулско. Прохлађени требевићки ваздух, јурећи ка свом подножју, уносио је потребну свежину мешајући мирисе лоја из ћевапа, печеног бадема и свеже испечене кафе, терајући непца да се добро оквасе.

Са оближње џамије, зачуо се меланхолични пој мујезина. Позива на подневну молитву, преливао се преко кровова и улица, мешајући се са жамором града. Недалеко од исламске богомоље, чула се звоњава звона различитих звукова. Једно је имало реске а друго дубоке тонове. Осим те разлике, за нијансу су се разликовали по времену ударања. У неком тренутку би им се звуци поклопили да би се на такав случај, опет чекало да прође по десетак откуцаја.

Кад би се догодило да се погоде заједно са Езаном, тад су се стапали у један фини акорд што је код мене изазвало велику радозналост јер сам их пажљиво слушао и покушавао да предвидим, кад ће се такав склад поново догодити.

Стефан Теодор

ПРИЧА О БЕЛИ

Не усуђујем се тврдити да је двадесет седме године овог века, можда у октобру или пре, последњем посматрачу живих рељефа људских лица, преостало толико времена да исприча причу о Бели.

На трен ћемо се вратити десетак година и заобићи елементарну пристојност и лепе манире, завирићемо у двориште претрпано претећим сенкама скоројевићке раскоши између којих клизи бели порше, власница излази хитро како би што пре пренела утиске са прве вожње поносном оцу који је чека пред вратима, направи неколико скакутавих корака и застане паралисана страхом, чује са улице крклјање налик самртном ропцу а затим делове реченица које девојка понавља целе ноћи, најпре у мислима затим шапатом, најпосле у зору, у бунилу, згрчена на клупи на шеталишту, врисне грубим гласом оног одрпанца: „Приграбио си све што смо стварали деценијама... купио си балавици ауто од сто хиљада, изаћи ће она на улицу.“

Катарина Илић, млађана студенткиња пејзажне архитектуре, подиже поглед и види да није више сама на шеталишту.

– Ciao bella, могу ли Вам помоћи?

Тог трена је Бела добила надимак и вереника.

Љиљана З. Терентић

ОТАЦ

Пребацио је немарно ногу преко ноге палећи цигарету. Гледао је као омамљен тај мекани смотуљак како лагано догорева између грубих прстију. Мисли су му лутале по прохујалим временима и као да је хтео поново отворити поглавља живота давно затворена која су оставила дубоки траг на души. Схватао је живот као сталну борбу. Говорио би себи да не сме поклекнути због деце и због ње која га је снажила добротом. Изродили су децу, извели их на пут. Не беше лако, сваки изазов је био нова претња.

Кроз живот су ишли руку под руку, заједно су кушали мед и отров. Сада када највише требају једно другом – ње нема, а била је његово друго ја, његов глас разума.

Године су се слагале једна на другу као цигле које су биле давно уграђене у кућу коју су заједно подигли. Отишле су године и деценије у неповрат. Држала је она кључеве свих брава, проналазила путеве и излазе из најтежих ситуација. Како је тихо живела тако је и отишла у нова пространства, отишла да га сачека и да му и тамо буде ослонац и потпора. Та могућа мисао разум му чува и даје наду да ће га последња стаза поново одвести њој у загрљај.

Гордана Тешановић

ТАТИН МОМЧИНА

Није лако имати тринаест година. Као да си одрастао, а ниси. Нико те не схвата озбиљно, али кад заповиједају онда ти помињу одговорности. За маму сам још мали, а за тату „момчина“.

Одлучио сам, бићу „момчина“. Копирао сам оца прво у понашању. „Заузет сам“, „није ми до тога“ – обраћао сам се брату. Викендом сам, лежећи, гледао утакмице и филмове. Нова фаза су били изласци на рекреацију. Ишао сам на фудбал и баскет са рајом. Посљедње је била да се допаднем симпатији. Отац је био „фаца“. Све жене из комшилука су мајци говориле да има дивног мужа. Одлазио је по маму на посао, ишао у набавку, возио брата и мене свуда – и код зубара. Није волио качити завјесе и усисавати, али радио је и то.

Зато сам Сању пратио кући носећи јој тешку торбу. Ишао сам по сендвиче и сок на одмору, препричавао јој лектиру. А онда се једног дана окренула и рекла: „Шоњо!“

Зоран Тодор

КЕСИЦА ШЕЋЕРА

Палата Албанија у Београду врхом сенке сече Кнез Михаилову и покрива је хладом у башти ресторана док се греје незаслађеним чајем.

Хладнија од преостале зиме.

Срели смо погледе тек толико да је отопим својим врелим очима и неискоришћену кесицу шећера проспем голубовима, који га просипају у Саву да заслади Дунав.

Борислав Тривуновић

ЛЕПЉИВ ВАЗДУХ

Мама, па ти си курва!

Није могла да се присети ничег другог сем тог крика. Све остало је био само загушљив и лепљив ваздух у њеним ноздрвама и неки људи који су седели около и слушали је отворених уста.

А она, она је причала лажи, лепо сложене лажи.

Како су се они више подизали са својих столица, запањено слушајући њену причу, то је она више тонула у своју фотељу задовољна. Дечји крик је био једина истина у њеној лажи. Врата су била отворена, школска торба на поду, дечје ципеле на прагу, а загушљив и лепљив ваздух свуда око ње.

Мама, па ти си курва!

Војин Тривуновић

ОДРОН У ВРЕМЕНУ

Одвалили смо од животне стијене повелики камен. Тако себи препријечили пут. Био је то знак да ће нас и усуд времена прегазити. Вријеме није више марило за нас, оставило нас је у невремену и побјегло са лица мјеста, а мислило се да вријеме ради све на вријеме. Не би нам помогла ни прва помоћ, јер нам је живот затворио уста. Током увиђаја надлежни органи су избрисали све трагове несреће. Одрон на путу је скрајнут у страну као крајпуташ, као опомена свима, и онима који долазе, али и онима који одлазе том дионицом. Све нас вријеме дочекује и испраћа.

Медиха Туфекчић

ПРИЧА О ЗАВИЧАЈУ

Ово је моје село и моја родна груда. Одрасла у брдско-планинском подручју са честим станицама у граду.

Град је индустријски па често свратим до фирме да зарадим који динар, по узору на свог старог оца, који име доби Гиго, све због гигантских фирми са малим добитком. Али ја радим на томе да а добитка буде више и да буде појачан.

Моја родна груда гдје езан хучи и ријека вихори. Овдје водопади шаљу природи сигнале.

У мом селу вјетрови пушу са свих страна свијета, мало југо, мало источњак. Моје село љепше од Париза.

У њему даме и господа шећу. А друг и другарица се друже. Љубав цвјета на све стране. Док је села, нема рата, нема зиме.

Владан Ћосић

РЕКА

Мудрац је дуго посматрао реку. Младић крај њега рече:

„Погледај како река пролази.“

Старац се благо осмехну.

„Јеси ли сигуран да пролази река? Можда она само тече, а пролазимо ми.“

Младић се замисли.

„Али вода коју сада гледамо никада се неће вратити.“

„Неће“, одговори старац. „Али ни тренутак у коме је гледамо. Река остаје река, вековима иста по имену. Оно што неповратно пролази није она, већ време које нам је дато.“

Док је сунце тонуло иза обале, река је наставила да тече, равнодушна према људским питањима. Само је време, нечујно, однело још један дан из њихових живота.

Марко М. Ћурчић

ПОВЕРЕЊЕ

Звук зарђале резе на тамничким вратима и бат војничких цокула о камени под. Везан за столицу под непрекидним светлом сијалице размишља о томе колико дуго није видео сунце у овом подруму. Да ли је сада напољу дан или ноћ? Да ли ће га опет уместо сунца грејати врући шамари? Батине и испитивања су се до сада наизменично смењивали механичком прецизношћу. Сада је рачунао на испитивање.

Командант је засео прекопута њега, постављајући исто питање које је постављао сваког пута: „Професоре, да ли верујете у Бога?“

Овог пута је одлучио да му одговори: „Човек може веровати у људе или у Бога и након свега што сте ми приредили не знам како још увек могу да верујем у људе. Хвала Вам што сте ми помогли да поново поверујем у Бога.“

Снежана Ђурчић

ПОБЕДНИК

Под налетима пустињског ветра шаторско крило се подизало, откривајући скромну унутрашњост.

На поду стари, избушен и гарав тепих извучен из неке од оближњих рушевина. Са стране су два згужвана јоргана одавно избледеле боје, чинила импровизовани кревет на коме је лежала млада жена. Неколико старих крпа, пар пластичних кутија и једна мала плинска боца у углу уз канту воде, представљали су кухињски део. Две девојчице, коврџавих коса, старости 3-4 године мувале су се по том скученом простору.

Уплашено су гледале у мајку која се увијала од налета порођајних болова. Шта сад да раде, нису знале како да мајци помогну?

„Не плашите се, биће све добро“, успела је мати да изговори између контракција.

Потмули звуци авиона и удари бомби тресли су земљу око њих. Није било наде да ће се у овом тренутку било ко појавити. Људи су дрхтали збијени уз своје, мајке су својим телима штитиле нејач молећи се да се напад што пре заврши. Безнађе у ком су гладни, жедни, рањени и болесни преживљавали, био је пакао на земљи.

А, опет, живот се није дао. Ево сада, ту у овом подераном шатору огласиће се ускоро, у инат свим злим непријатељима. И док малене чуче збуњено поред мајке, нису ни свесне да присуствују величанственом тренутку победе живота над смрћу. Стискајући зубе, тискајући из све снаге, порођај иде својим током не марећи ни за авионе а ни за бомбе које падају.

У трену када се све утишало, када се више није чула заглушујућа бука смрти, огласио се јасно звук живота. Беба је заплакала, халапљиво удишући ваздух, гласно дајући на знање да је и овде у овом тренутку живот победник.

Илонка Филиповић

ГЛАЗБЕНА ОАЗА

Врло сам танка и мала и слаба и у д-молу тражим повисилицу вјере и оптимизма.

Разбијам карактерне мане елите, без њихова знања, пригушујем звукове лажних штака које у пролазу куцкају пред мојим вратима да ме обавијесте о својим настојањима насуканима на институције.

Дијелим пријатељство к'о крушне мрвице с присјећањем на дане обиља и радосна буђења, бришем прашину, попуњавам празнине па одустајем, јер све то траје и траје, разлијева се преко рубова, док ме све упућује на неко друго мјесто.

Ноћас је земља опет негдје подрхтавала док ме сан држао у чврстом загрљају, али то нигдје није забиљежено.

Ослушкујем „глазбену оазу“ док ходам по стрмој стијени, на прстима.

Јелена Филиповић

ЏОНИ

Дрхтавим рукама размакли су завесе од црног сомота. У ковитлацу прашине и мрака видели су сиво, мочварно тло које је прекрило целу слану долину. Из тешког муља порицања издизала су се три ружичаста зумбула. Хладни јесењи ветар доносио је тихо њихова имена до већ оглувелих ушију.

Само је тихо шапутао: срџба, гнев, бес. Три зумбула, три ружичасте боје. Једна срџба, један гнев, један бес. Учинило им се да певају три Илијаде.

Срџба је певала о несхваћености, о болу за који наивно верује да га само она осећа.

Гнев је постављао питања. Није тражио одговоре. Гневу нису потребни одговори.

Бес је китио промашеност, озлојеђеност и ништавило. Оденуо их је у тако бљештаво рухо, да би га свака утопљена душа одмах пригрлила.

Ношене ветром, речи зумбула посадиле су семе међу залуделом масом. Кажу да од тада свако свој спев одгонетава.

Одгонетава га баш као и јуче, иза црне сомотске завесе.

Хоће ли га икада одгонетнути?

Засигурно, баш као и јуче, иза црне сомотске завесе.

Сретен Филиповић

ЈАРИНГОВА

Вече. Зоран улази у Јарингову улицу. У њој станује његова симпатија. Срце му ужурбано лупа. Испред њене капије стаје као укопан.

– Снежо, изађи напоље.

Девојка љутито излази из куће. У руци држи пластичну чашу.

– Шта хоћеш, досадни човече?!

Зоран се окреће ка уличној светиљки. Била је упаљена.

– Леп дан, вечерас – уз осмех рекао је.

Татјана Филиповић

ДЕЧАК КОЈИ ЈЕ СЛУШАО ТАЛАСЕ

Под овим небеским висом, таласи некада досежу висину и до 30 метара. Ноа је имао десет година и још ниједан такав талас није видео. Сваког дана седео је на ивици литице крај своје куће, високо изнад океана.

Поред њега седео је Анастасијас, човек који је знао да чита море. Учио је Ноу сурфовању, али и томе како да разуме океан.

После много неуспеха, Ноа је почео да мисли да никада неће надвладати таласе. А онда се наредног јутра пробудио уз хук океана. Море је било другачије. Дубље. Немирније.

„Данас је тај дан," помислио је и отрчао до обале.

Ушао је у воду, али су га таласи убрзо почели носити даље. Снага га је напуштала. Тада је Анастасијас допливао до њега и уз тешку муку извукао на обалу.

– Погрешио сам, Анастасијасе.

Старац се благо насмешио.

– Ниси. Нисам те учио да укротиш таласе. Учио сам те да их слушаш.

Ноа га је збуњено погледао.

Тог дана први пут није покушао да победи море. Затворио је очи и ослушнуо његов ритам. И онда је схватио тек: море се не побеђује. Оно се разуме.

Светислав Хаднађев

ПОШТАРУ НЕМА КО ДА ПИШЕ

Поштар Миле је седео на хоклици. Истој оној коју је пре педесет година изнео на улицу и први пут дочекао да му пензију донесе нови поштар.

Улица је била прашњава. После кише су комшијска деца правила бомбе од блата. Након пар година добила је и први слој асфалта.

Пратио је Миле погледом туђу децу како иду у школу. Мусаву децу би заустављао и олизаним палцем умивао. Убрзо су се досетила и прелазила на сунчану страну улице.

Ђаци су постајали радници, домаћице, маме, тате...

Миле је и даље седео на улици и чекао писмо. Стрпљиво, годину за годином. Демантовао је лекаре који су говорили да је кретање кључ дуговечности. Упорно је чекао да му сад већ неки други поштар донесе писмо.

На крају је заборавио од кога чека, али није одустајао.

Једног јесењег јутра осванула је широм отворена капија. Хоклица је остала са друге стране.

Тамара Хаднађев

ИЛИЈА

Илија је седео у јарку. Било му је једанаест и мама га је управо отерала од куће. Комшиница Савка, у чијем јарку је туговао, га је видела кроз прозор своје куће и изашла, забринута, да види шта није у реду.

„Мама ми је рекла да се не враћам.“ Плачно јој је објаснио Илија.

Савка се згрозила. Тек се доселила у ту улицу, па није добро знала његову мама, али та жена јој се чинила добра и поштена кад су се упознале. Савка је и сама имала двоје мале деце, и овакво нешто јој је било непојмљиво.

„Не брините, комшинице“, довикао јој је први сусед, са капије, „мали мангуп је то. Не дајте се преварити.“

„Не лажем!“ Викнуо је уврећено Илија, „Стварно ми је рекла да се не враћам!“

„*Док гости не оду*, битанго једна“, Декнула је његова мама, журећи ка њима, „Зар опет причаш по селу да сам те отерала од куће?!“

Савка је у неверици гледала у њу, а затим је бацила поглед и на малог Илију. Он јој се враголасто искезио, све оне сузе нестале без трага, и побегао пре него што га је мама стигла.

Елвир Халиловић

ПРИЧА О РУЖИ И ЗМИЈИ

Испричаћу вам причу о једној ружи.

Није то она ружа из „Малог принца“.

Ово је прича о једној другој ружи. И она је имала предивно цвијеће и мирис.

То је такођер прича о једном човјеку.

Очаран њеном љепотом и он је пожелио да се брине о ружи, да придржи и подигне њене гране како се не би поломиле. Како би ружа била још љепша.

Знате да руже имају трње. Ова је имала још нешто – скривену змију отровницу међу својим лишћем.

Човјек, очаран ружом, није је видио.

И она га је угризла.

Змија, не ружа.

Било је ето баш тако.

ОНАЈ којег је угризла је преживио. ОНА која је угризла – није...

На властитим грешкама се најтеже учи, али те лекције најбоље памтимо!

Руже су и даље лијепе, али човјек из ове приче није више „луд за њима“.

Без обзира на њихов мирис и љепоту, сада се добро загледа у дубину њиховог грма. У оно што је скривено на први поглед.

Јер кога змија уједе, и гуштера се плаши.

Нису све руже отровне, али као што видите – неке и јесу.

Него, рекох ли ја вама већ да је ова прича истинита?

Младен Хинић

МИРИС КАЈМАКА НА ВРЕЛОМ ХЛЕБУ

Летња јутра су несносна у граду. Забљешти дан одједном, као на прекидач. Ни домаћа ракија, ни страни лик у огледалу не могу ме пренути тако напрасно као јутро у граду... Па онда мравињам по стану тражећи начин да му одузмем право да постоји. Не налазим га. Никад.

Уморан од тражења, пливам узводно кроз простор међу казаљкама, не знајући да је ту негде вир који ће ме једном прогутати.

Све кривине, промене и пошасти које је живот просипао преда ме научиле су ме да је по живот најопасније живети.

Никад није како ја хоћу. Проклете немани – јутра, дани, ноћи, живот! Тераш се да заборавиш. А ја нећу. Не могу. Не смем... Не умем, џаба...

Није она за заборав. Она је да знам да постоји боја јоргована, мирис кајмака на врелом хлебу, укус одласка... Она је да стучем флашу ракије, заплачем и празним очима погледам небо.

Нећу да заборавим.

Јер ако њу заборавим, како ћу знати да сам икада живео?

Амина Хрнчић

ДЕВЕТИ ЖИВОТ

Цицка се уселила у нашу зграду као већ одрасла, разведена и трудна. Читаво сам љето бринула због њених погрешних одлука, њеног пропалог брака, агресивног бившег и седморо јадне незбринуте дјеце. Много ми се допала улога мачјег социјалног радника. Заборавила сам на све своје проблеме. Ако икада помислиш да је живот туп, празан и бесмислен – пронађи негдје бар шесторо мачића, загрли их све у исто вријеме па живи испочетка свој девети живот.

Јелена Цајнер

КЉУЧ

Обавијен страхом, дао ми је себе.

Свакодневно стрепећи и чекајући да и ја погрешим. Као и све оне пре мене.

Јер само би тако добио потврду да све што је волео на крају га је и повредило

Тек тада би могао да се препусти свом личном суноврату, уверен да је љубав још једном доказала оно у шта је одавно веровао.

Не схватајући да проблем никада нису били спољни фактори. Већ она унутрашња празнина која га је, попут сенке, пратила.

Дао ми је кључ од куће, као да та четири зида, иза истрошене фасаде, представљају његово срце. Као да је љубав значила живети у том простору. Прилагођавати се његовим зидовима. Умањивати себе из дана у дан, само да бих коначно стала у њега. Дао ми је много лепих речи.

Али љубав између нас није зависила од онога што осећам, већ од тога да ли ћу погодити реченицу коју је тог дана желео да чује. Као да је моја љубав вредела само онда када је умела да умири његове страхове. Волео је мој осмех. А ја сам полако заборављала због чега се смејем. Волео је моје очи. А у њима се из дана у дан пролевала нова туга.

Волео је моје речи. А ја сам, покушавајући да изговорим оне праве, остајала без гласа. На крају... Није волео жену која је стајала испред њега. Волео је успомену на њу.

А она је одавно престала да постоји. Не зато што је љубав нестала. Већ зато што сам, покушавајући да сачувам његов свет, полако напустила свој.

Јелена Цветковић

БЕЗ ЖУРБЕ

На избледелом, готово неприметном пешачком прелазу, излежавао се жути олињали пас. Колона возила која се ниоткуд створила нестрпљиво је чекала да се он помери како би наставила своју уобичајену јурњаву по граду. Пас је и даље лежао, превртући се са стране на страну, док су му све време кратке ноге биле у ваздуху. Стајала сам крај тог призора, благо осмехнута, слушајући разјарене возаче како вичу на то весело створење.

Ни псу ни мени никуд се није журило.

Тина Цветковић Христина

ЗНАМ ТВОЈЕ ЛИЦЕ

Сањала сам да ме ниси препознао. Био је то застрашујући сан. И сада ми, док путујем ка теби, ствара језу, а јул је.

Прошле су две године од поздрава на железничкој станици, у твом селу. Стајао си ослоњен на зид, давно заборављене билетарнице, и гледао ме, нетремице, крупним очима. Ова иста језа, прострујала ми је телом и није ме више напуштала.

Чега сам се бојала? Престаћеш да чекаш? Заволећеш другу? Лагаћеш ме и варати, као што су лажни душебрижници говорили? Не. Није то…

Одговор ми је дошапнуо синоћњи сан. Тако једноставан, очигледан... Плаших се бора и резова на души, наталих у времену без тебе. Свих нових доживљаја, искустава и сазнања, стечених одвојено.

Шта ако сам ти непрепознатљива сада?

Воз је стао. Силазила сам последња, погнуте главе. Чула сам ти глас. Дозивао си ме… Подигох поглед и сретох ти очи.

Смешећи се, прошапутао си познату фразу, из нашег омиљеног филма:

– Знам твоје лице.

Све бриге ишчезнуше, као балончићи од сапунице.

Весна Цвјетићанин

ПРИЧА СА КЛУПЕ У ПАРКУ

Знам да ме ниси ни питала, али, ето, ту смо се задесиле... нисам ја увек овде живела. Четрдесет година у Швајцарској. Била сам сама са сином, радила, чак и пензију зарадила. Имам што ми треба. А што ми и треба са осамдесет и којом годином?

Ево ме седим и гледам ову децу што трче наоколо... а ја сам била још и пола дете када ме је почео прогањати. Шеснаест година, тек почела живети. А он за мном, прати и каже *Ил' моја ил' ничија*. А ја цура, шта знам о животу? Он око мене, све вешто... био је десет година старији. И угледан.

Једно ме вече дочекао када сам сама ишла... јоооој, није ни питао... увек о томе мислим. Зграбио ме, подигао ми сукњу, а ја шта ћу, био и већи и јачи од мене. *Ил' моја ил' ничија.*

Родила сам сина после тога. Отац ме није хтео натраг у кућу, таква су била времена... а његови ни да чују ни за мене ни за дете.

И ја онда узех малог ми, па за Швајцарску. Сама под небом. А онај нит' ме тражио нит' хтео свога сина ни да види ни да има. Али нека... изборила сам се ја. Изградила нам живот. Син је тамо остао... а ја ево ме дођох у свој крај. Да ту и завршим. Ту сам се родила, нека ту и умрем.

Зоран Шолаја

ГЛАСНО ЋУ ЗАЋУТАТИ

Наслушам се глупости у свакој ситуацији... од људи „који знају све“... не желим да им кварим просек, што би рекао мој покојни отац... гласно ћу заћутати

Снежана Шолкотовић

КОСАЧИЦА

Радио је вредно четрдесет година у фирми. Бринуо се да буде тачан, одговоран и савесно ради свој посао.

Никоме се није жалио када му је било тешко и да га мучи понека прехлада или болест. Свима се трудио да буде на услузи и ускакао је да помогне када је затребало. Ни временски услови га нису могли зауставити…

Године су за Љубишу брзо прошле. Стигао је до пензије. Неколико особа с којима је радио на терену су га испратиле скромно, али срдачно. Очекивало се да ће његово залагање наградити и фирма у којој је радио. Говорило се да ће му купити косачицу. Он се радовао томе као дете и ишчекивао да ће га позвати и уручити му поклон који је и заслужио након толико година рада. Пролазили су месеци, година, друга… од поклона није било ни трага… Љубиша је ипак чекао, надао се. Ти људи су често свраћали код њега и приватно, знао их је често почастити у својој кући, био је увек за њих ту. Чим је добио решење за пензију, они га више нису звали, нису га посећивали, као да су једним потезом избрисали све те године гумицом, заборавили су га.

Обећање да ће му фирма купити косачицу остала је само мртво слово на папиру. Новац који је био прикупљен за ту сврху потрошен је на нешто друго. О косачици више није било ни речи… Заборавили су на обећање као и на Љубишу.

Чедомир Шопкић

ВИДОВДАНСКА БУКТИЊА

Под сводом где сунце претвара жито у злато, лежао је дечак. Није знао за речи химни, ни тежину празника. Знао је само да бака тада не меси хлеб, већ пали воштаницу и гледа далеко. Шаптала је: Ово није смрт. Ово је семе бачено у бразду. Дечак би заћутао, осетивши разговор између њеног даха и пламена. Питао је шта значи Видовдан. Бака га поведе на гумно, показа мравињак и рече: Видиш како носе зрна тежа од себе? Тако народ носи мртве. Не да падне, већ да зна куда иде. Схватио је да празник није рана, већ мост од корена што спаја обале предака и потомака. Кад би га живот притискао, сетио би се мравињака. Човек не побеђује кад обори противника, већ кад оборен устане и настави да носи зрно. Тај инат и тиху радост бака је звала видовитошћу срца. Док у нечијим грудима тиња тај жижак, ниједна жртва није узалудна. Косово постаје унутрашњи предео сваког ко воли. Посматрао је сина како пали свећу. Знао је да су корени пробудили нову клицу. Светлост се не гаси. Само мења фитиљ. И живеће предака светле части, не у камену, већ у трептају дечје руке која још не зна за страх.

Јелена Штетић

ХАЈДЕ ДА ОД ОВИХ ЗАКРПА НАПРАВИМО БАРЕМ ПИЏАМУ

Нађосмо се на кафи, после процепа од двадесет година. У тај амбис побацасмо лудачки добре планове, неколико бурми и вереничких прстенова, један заједнички стан у коме више нико не живи, смрти ближњих, неке аутомобиле, један мотор, један капут од кашмира, мало офуцан, као што се и ми офуцасмо ко мачор сокак-швалер... И како се амбис напуни до врха, он постаде стаза преко које пођосмо у сусрет једно другом. Нисмо ни тако лоши, утешисмо се трапаво. Пар познатих осмеха избриса ситне боре, и трагове умора и разочарења. Били смо две особе које су се разумела и дозволиле да се погубе по раскршћима. Ноћне виле нам својим козијим ногама заметоше трагове, те постаде немогуће следити их.

И шта ћемо сад са овим закрпама живота? Питам ја, песимиста наше микро дружине. Шта нам друго преостаје, каже умерени песимиста, него да од њих направимо макар пиџаму.

Па и то је нешто...

Милорад Шуковић

ИМЕ НАШЕ ВАРОШИ

Почетком осамнаестог века, док се звала Црна Греда, дошао је један гроф.

Имао је новац и здравље те није имао због чега да буде лош; и пријатељских веза, па се није бринуо о правди.

Тражио је неку жену, овдашњу. Ма које од четири вере, али црну и лепу!

Јер је лепота обећање среће!

Одмах се разиђоше трагајући од Бечкерека до Сегедина, од Тисе на западу до Темишвара на истоку.

Пронађоше и доведоше три црне лепотице од три црна народа са ове црне банатске земље.

Гроф је стајао задивљен не верујући да је лепота као цвет који процвета и брзо увене.

Није могао да одабере па рече да се свуку!

Лепота је најбоље одевена када је најмање одевена.

Једна беше риђа па је одмах отераше.

Још би стајао гледајући да му не рекоше:

– Хајде, господару, одабери! Обе су црне!

– Јесу! – рече, али је ова српска црња.

Одмах су отишли.

Само је име остало.

И ова прича коју Црњани нерадо причају.

Не знам због чега јер лепа села, наше је одувек лепо било, по лепоти су име добила.

Можда зато што знају да оно што је било црно, потом црње, буде, у неком веку:

Најцрње!

Српско. Лепо.

Као девојачки цвет!

АУТОРИ

Аврамовић Немања (1987, Крагујевац), софтверски инжењер; пише поезију и прозу.

Агић Славица (1958, Бачка Паланка), пише поезију, прозу, афоризме, сатиру и песме и приче за децу; објавила је збирку поезије „Башта живота“; сарађује са часописима; заступљена у антологијама и зборницима; вишеструко похваљивана и награђивана за поезију, приче и афоризме; живи у Бачкој Паланци.

Ајтић Тања (1964, Београд), слободни уметник; пише кратке приче и песме; објавила књигу поезије „Обриси љубави“ (2018); сарађује са часописима; заступљена у преко седамдесет зборника (штампаних и електронских); живи у Канади.

Алексић Златомир (1958, Шабац), пише приче; награђиван; збирка прича „Неке моје приче“; живи у Шапцу

Алексић Снежана (Београд), магистар драмских уметности; пише кратке приче; објавила је краћи роман „Одлазак 5.“ и збирке прича „Поглед из другог угла“ и „Мека прича у прашини“; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Антонијевић Милица (1987, Ниш), мастер филолог (енглески језик и књижевност); пише приче; живи у Нишу.

Арсенијевић М. Александар, књижевник и преводилац, објавио књиге: „Мишљење љубави“ (1991), „Јеванђеље за децу“ (2010), „Свети краљ Владислав“ (2016), „Свети краљ Драгутин“ (2016), „Сунчаност, смртност“ (2020); „Вртови“ (2020); „Похвале свему“ (2021), „Фосфоресценције“ (2022), „Огњени божури“ (2025); вишеструко награђиван за прозу и поезију у Србији, Црној Гори и Републици Српској; заступљен у више антологија, као и у многобројним зборницима савремене српске поезије и прозе; песме, приче и приповетке објављује у књижевној периодици, на порталима за књижевност; превођен на руски, француски, енгле-

ски и румунски језик; превео седамдесетак књига (са руског и енглеског језика); живи у Београду.

Арсић Д. Русомир (1949, Извор, код Сврљига), пише кратке приче, поезију и прозу, за децу и одрасле; објавио је двадесетак књига поезије и прозе; заступљен је у многим антологијама и уџбеницима за предшколце и млађе основце; вишеструко награђиван; живи у Нишу и Извору.

Арсић Смиља (1958, Горње Романовце); правник; пише поезију, кратке приче и хаику; објавила књиге поезије „Земљо“ (2010), „Боје ветра“ (2011), „Незаборав“ (2011), „Небесно ткање“ (2012) и „Прегршт сунца“ (2012); пише на српском и енглеском; превођена на италијански, румунски и јапански; заступљена у преко осамдесет зборника и антологија у Србији, Италији, Румунији, Хрватској, Канади и Јапану; награђивана и похваљивана у нашој земљи и иностранству; живи у Београду.

Арсов Ванчо (1961, Штип), пише песме, приче и афоризме; заступљен у зборницима прича; живи у Кочанима (Северна Македонија).

Арсовић Данијела (1984, Ужице), економски техничар; пише поезију и прозу; заступљена у око четрдесет књижевних зборника; вишеструко награђивана.

Бајовић Лидија (1981, Београд), дипломирани филолог (енглески језик и књижевност); пише прозу и књижевну критику; објавила роман „Њих“ (2026); сарађује са часописима и дневним листовима; живи у Београду.

Бајрић Ана (1989, Београд), суфлерка; пише прозу; живи у Београду.

Бандука Јововић Милојка (1951, Сарајево), педагог; пише афоризме, песме, епиграме, хаику поезију, приче и дечију поезију; објавила књиге поезије: „За и против“ (2007), „Запали свијећу“ (2009), „Колијевка гавранова“ (2015), „Шавови душе“ (2018); књиге афоризама и епиграма: „Скривено звоно“ (2011), „Меку душу сви мијесе“ (2013), „Варнице“ (2019); књиге хаику песама: „У ходу“ (2010), „Свјетлост и тама“ (2016) и књигу дечије поезије „Звуци дјетињства“ (2018); сарађује са бројним часописима; заступљена у више зборника и антологија у Србији, Републици Српској и Црној Гори; награђивана; живи у Подгорици.

Банић Никица, пише афоризме, поезију и прозу; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Инђији.

Баретић Миленковић Бранка (1961, Београд), пише сценарија, монодраме, кратке приче, романе; објавила је сценарио серијала „Бонтоновићи“, текст за драмски концерт „Мисија музика“, монодраму „Станија Тасић“, збирку кратких прича „Ток“ , роман „Адамово ребро“**,** романе за децу „Две зиме“ и „Сузе су због лука“; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Београду.

Баришић Габријел (1975, Славонски Брод), дипломирани биолог и хемичар; објављене књиге: „Први глас наше нове опсјене“ (поезија, 2006), „Надомјестак за невиност“ (2011, поезија), „Zaumni Canto“ (2019, роман) и „Хермесов трик“ (поезија, 2022); награђиван; живи у Славонском Броду.

Батан Жуњић Дарко (1967, Подгорица), новинар; пише афоризме, поезију, хаику поезију и грегерије; објавио збирке песама „Нит“ (1995), „Чаролија недостатка“ (1996) и „Лепршаве латице“ (2005) и збирке афоризама „Све по закону“ (2005) и „Рингишпил маски“ (2017); приредио антологију „Латински шпијун: велика антологија хумористично-сатиричних прича“ (2024); заступљен у зборницима и антологијама; превођен на енглески, јапански, чешки и македонски језик; вишеструко награђиван; живи у Подгорици.

Батин Борислав (1954, Београд), инжењер машинства; пише поезију и прозу; објавио књиге: „Зборник свесновидости” (збирка поезије, есеја и кратких прича, 2001), „Три дана новембра” (роман, 2004), „Логонаути” (роман, 2004, преведен у дигиталном издању на енглески језик); песмама и причама заступљен у разним зборницима, књижевним часописима као и на интернету; живи у Београду.

Башановић Марковић Жељка (1973, Београд), грађевински инжењер; пише кратке приче и афоризме; књига „Приче с карактером и карактер без приче“ (2023); причама и афоризмима заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Бибић Шаботић Мирсада (1966, Пећ), дипломирани филолог; пише поезију, прозу, драмске текстове, књижевну критику и стручне радове; објавила више романа, збирки песама и прича, драмских текстова, књига књижевне критике и стручних књига,

међу којима су „Мајко, зашто?“, „Жад“, „Драме“, „Немири“, „Ајшина суза“, „Нетакнуте заборавом“, „Откривање критичких равни“, „Буковичке искре“ и „Рухо“; ауторка је двадесет осам позоришних представа; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; превођена на турски, албански, италијански и енглески језик; вишеструко награђивана; живи у Рожајама.

Билић Ана (1980, Шибеник), дипломирана новинарка; завршила последипломске специјалистичке студије драмске педагогије; пише прозу, поезију и књижевност за децу; објавила књиге „Тајна бакина тавана“ (2008), „Витезови рата“ (2010), „Чувар блага“ (2011), „Вилинске приче“ (2015), „На крају свијета“ (2016), „Обећање капетана Страшнога“ (2018), „Приче за Винка“ (2021), „Како је Ћушо спасио Трибуњ“ (2021), „Бјарки – чудесна прича о малом меди“ (2021), „Мом диду“ (2022), „Заборављене мисли“ (2024) и „Теутино благо“ (2025); заступљена у зборницима.

Блажевски Тоде Ристо (1948, Скопље), дипломирани правник; карикатуриста, хумориста, есејиста и аниматор; пише хумористичне приче, кратке приче, афоризме, есеје; објављене књиге: „Нула Вавилонска“ (карикатуре, 1995), „Хомо балканикус ептен занесеникус“ (карикатуре, 1999), „Јас сум виновен за сё“ (збирка хумористички и афоризама, 2008, објављена је и на француском језику под насловом „Mea culpa“, 2014), „Аспекти на карикатурата“ (2014), „Воинственото перце“ (карикатуре, 2015), „Јас не сум виновен за ништо“ (збирка хумористичких прича, афоризма и карикатура, 2018, објављена је и на руском језику под насловом „Я ни в чем не виноват“, 2019); сарађује са бројним штампаним и електронским часописима; превођен на енглески, бугарски, српски, турски, француски и руски језик; живи у Скопљу.

Богојевић Дејан (1971, Ваљево), књижевник и ликовни уметник; објавио преко сто ауторских књига, алманаха, антологија (поезија, проза, хаику, драма, есеј); награђиван у земљи и иностранству; превођен на двадесет језика; ауторске књиге су му објављене у Словенији, Бугарској, Естонији, Тајланду...; председник „АРТ групе АКТ“ и Хаику друштва Србије; оснивач Тријенала визуелне и експерименталне поезије; уредник часописа „АКТ“ и „ТЕНСО“; живи у Ваљеву.

Божичковић Радуловић Данијела (1968, Вршац), дипломирани педагог и учитељ; пише кратке приче и прозу; објавила је

девет прозних дела и три збирке поезије: „Звездана приче” (у два издања, збирка кратких прича, 2009), „Имате ли чудне снове” (роман, 2010), „Сочно и Опоро -–– : -–– П. С. Поверљиво” (збирка прича, 2013), „Под кожа” (на македонском језику, 2014), „У страху је велики страх” (роман за децу, 2014), „Чипка и чоколада“ (по којој је направљена позоришна представа „Чипка и чоколада – Балкански секс и град, 2015), „Буди безобразно лепа“ (2016), „Чипка од чоколаде“ (2018), „Странац у сопственој кожи“ (роман, 2019) „Картица или кеш“ (збирка песама, 2022), „Буран живот једне библиотекарке – Шта је на страни 68“ (2022, роман), „Српкиња“ (збирка песама, 2023); од 2021. главни и одговорни уредник часописа „Стиг“; заступљена у преко четрдесет зборника; сарађује са часописима; превођена на македонски, ромски, енглески и италијански; вишеструко награђивана у земљи и иностранству; живи у Петровцу на Млави.

Бојовић Ивана (1972, Зајечар), професор српског језика и књижевности; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Земуну.

Борета Милена (1982, Котор), мастер професор немачког језика и књижевности; пише приче; живи у Будви.

Бранковић Иво (1994), пише приче; живи у Бару.

Бренчич Јоже (1950, Страхињ – Крањ, Словенија), правник; пише поезију и прозу; објавио збирке песама „Okruški optimizma / Крхотине оптимизма“ (2015, двојезична, словеначко-српска), „The Shards of Optimism“ (2019), „Meglice iluzije“ (2024), „Sledi senc“ (2024), „Misli in besede v času“ (2024), „Osvetljeni mostovi / Осветљени мостови“ (2025, двојезична, словеначко-српска), „Vse, kar nosim s seboj“ (2026) и „Še je čas“ (2026); сарађује са часописима; заступљен у преко сто зборника, заједничких збирки и антологија; живи у Врхници (Словенија).

Бркић Пајо (1963), професор разредне наставе; пише поезију и прозу; објавио збирку песама „Живот је шареница“ и монографију „Наших 20“; заступљен у зборницима; превођен на руски, македонски и немачки језик; вишеструко награђиван; живи у Пелагићеву (Босна и Херцеговина).

Бујак Предраг (1964, Зеница), занатлија; пише кратку прозу и књижевне минијатуре; живи у Панчеву.

Букара Младен (2006, Бањалука), студент; пише приче; живи у Бањалуци.

Букарић Енсар (1968, Бугојно), дипломирани инжењер машинства; пише кратке приче, песме; објавио збирку поезије „Поетизирање свемира“ (2018, у коауторству са Вернесом Манов и Нијазом Рујанцем); сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Горњем Вакуфу.

Букоња Живко (1940, Метовница код Бора), пише песме, афоризме, приче и хаику поезију; објављене књиге: „Коњаник таме и светле песме“ (2017) и „Капије бола“ (2019); заступљен у зборницима; живи у Бору.

Бурџовић Дино (1968, Бијело Поље, Црна Гора), студирао књижевност у Београду и Никшићу; пише поезију, прозу, драме и публицистику; објавио књиге „Хроника непознатог“ (1990), „Концерт за 1001 бајонет“ (1992), „На трагу баладе“ (1993), „Пластична операција сна“ (1994), „Алкохоличар и ћелава дјевојка“ (1996), „Мисија“ (1996), „Лирика из тетрапака“ (1998), „Сонет о скоку са зграде“ (1999), „Immigrant’s Song“ (2000), „Konstablerwache“ (2001), „Снијег пада на Offenbach“ (2001), „Трагом мухаџира“ (2001), „Архивски снимци“ (2002), „Франкфуртске и друге приче“ (2002), „Дјевојка са кокошијим грудима“ (2003), „Берлин ноћас мора пасти“ (2004), „Меланхолична биографија“ (2005), „Брус Ли је умро у Бијелом Пољу“ (2005), „Путописи слијепог путника“ (2007), „Konstablerwache и друге приповијетке“ (2009), „Након пада зида“ (2010), „Hessen via Montenegro“ (2012), „Повратак у Schwarzerberg“ (2013), „Разговори са неистомишљеницима“ (2016), „Антологија Montenegrina“ (2016), „Рифат“ (2020), „Досије Бурџовић“ (2021), „Мемоари Бесима Јусуфовића“ (2023), „Ел Фатиха за легитимни војни циљ“ (2024) и „Осмијех Јасмине Ахметспахић“ (2026); заступљен у преко педесет антологија, заједничких збирки и зборника; превођен на албански, мађарски, пољски, бугарски, македонски, словеначки, турски, француски, руски и немачки језик; вишеструко награђиван; живи у Офенбаху (Немачка).

Валчић Вук (1973, Београд), дипломирани правник; пише романе, приповетке, кратке приче и драме; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Васић Момир (1958, Тузла), дипломирани економиста; пише поезију, приче, поезију за децу, афоризме, сатиричне приче и сатиричне песме; објавио књигу сатире „Добили смо лажну дојаву да ће нам бити боље“ (2025); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; живи у Зворнику (Босна и Херцеговина).

Везмар Божица (1983, Косовска Митровица), професор разредне наставе; пише поезију за децу и одрасле и прозу; објавила књиге „Стихом кроз време“ (2021), „Пут до душе“ (2023), „Чаробни свет“ (2024), „The Magical World (Чаробни свет)“ (2025) и „Недодир додира“ (2026); сарађује са часописима; заступљена у зборницима и антологијама; превођена на руски, мађарски, кинески и енглески језик; вишеструко награђивана; живи у Зубином Потоку.

Веле Фарук (1983, Батуша код Горњег Вакуфа-Ускопља, Босна и Херцеговина), новинар и уредник; пише прозу, књижевне цртице, есеје и публицистику; објавио књиге „Свједоци зла“, „Фрањевци – чувари Босне“, „Како сачувати Босну“ и „Монографија Трнова“; објављује у домаћим и регионалним медијима; живи у Сарајеву.

Вељић Вероника (1942, Љубљана), пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Смедеревској Паланци.

Вељковић Оливер (1972, Ниш), Пише приче и романе; објављене књиге: На чету“ (роман, 2015), „Приче“ (2018) и „Вештак“ (роман, 2019), „Колекционар“ (2022) и „Театар Велибора Коха“ (2026).

Вехабовић Афан (2008, Горажде), ученик средње школе; пише прозу; учесник многих конкурса; награђиван; живи у Горажду.

Виденовић Милош (1989, Ниш), пројектни менаџер у информационим технологијама; пише приче; живи у Нишу.

Вилотијевић Ана (1985, Чачак), мастер инжењер архитектуре; пише поезију и прозу; објавила прву књигу под псеудонимом (2024); заступљена у зборницима; вишеструко награђивана; живи у Чачку.

Владисављев Жељко архитекта; пише прозу и поезију; објавио збирку кратких прича „Границе“ (2024); заступљен у зборницима; награђиван; живи у Панчеву.

Влајић Б. Милосав (Ковачевац), просветни радник и новинар; пише поезију и кратке приче; објавио четири књиге; сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; превођен на стране језике; награђиван; живи у Младеновцу.

Влајковић Ангелина, социјални радник у пензији; пише кратке приче и песме; заступљена у зборницима; живи у Параћину.

Влајковић Милан (1949, Појате – Ћићевац), социјални радник у пензији; пише кратке приче и монодраме; објавио књиге: „Балкански вигвам“ (сатиричне приче), „Не, зовем се Павле“ (аутобиографске приче), „Пас“ (монодрама), „Избори у балканском вигваму“ (сатирични игроказ), „Време поздера“ (аутобиографске приче); заступљен у зборницима кратких прича; живи у Параћину.

Водопивец Сара (1990, Ново Место, Словенија), бави се маркетингом; пише поезију и прозу; објавила збирку песама „Šudr“; живи у Смолењој Васи (Словенија).

Војимировић Наталија (1971, Београд), новинарка; пише поезију и прозу; објавила збирке песама „Град“ (2016) и „Сенке на зиду“ (2017), збирку кратких прича „Сава Мала и друге приче“ (2018) и роман „Тајна златног ланчића“ (2020); сарађује са порталима; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Врљеш Чедомир, пише приче; живи у Новом Саду.

Вујиновић Мирјана (1972, Београд), дипломирани веб-дизајнер; пише приче; објавила књигу кратких прича „Ко нам је украо Пилоте“ (2026); живи у Минхену.

Вујновац Дамир (1970, Вараждин, Хрватска), путописац, књижевник, фотограф и предавач; пише књижевност за децу и младе, путописе и прозу; објавио књиге „Дјеца Сахаре“ (2017), „Дјеца Курдистана“ (2019), „Дјеца Јордана“ (2023) и „Под истим небом“ (2024); сарађује са часописима и порталима; живи у Вараждину (Хрватска).

Вуковић Јован (1937, Черкез Садовина, Косово и Метохија), новинар у пензији; пише приче и чланке; објавио књиге „Партизанске загонетке“ (1983), „РК Железничар Инђија“ (1988), „Ли-

терате енигмате“ (1991), „Лексикон српских енигмата“ (2007), „Атлетика у Инђији“ (2009), „Енигма 1–200“ (2011), „Укрштене речи у српској енигматици“ (2014), „Чудесни енигматски свет Бошка Петровића“ (2019), „Нова Нова Пазова“ (2020), „Шах у Новој Пазови“ (2020), „ЉУ БАН“ (2020), „70 година ЕНИГМЕ“ (2023), „Историја српске загонетке“ (2025) и „50 година ШК Омладинац Нови Бановци“ (2026); сарађује са листовима и часописима; награђиван; живи у Новој Пазови.

Вуксановић Никола (1995, Пале), информатичар, пише прозу; објавио је романе „Подмукла тишина“ (2018), „Крвави амбис“ (2019) и „Операција *Puff adder“* (2025), књиге кратких прича „Клетва остављених“ (2018), „Једно по једно“ (2019) и „Мртва уста говоре“ (2025); живи на Палама.

Вучевски Стефан (1991, Вршац), пише поезију и прозу; објавио књиге „Вучевсковање“ (2020), „Плава се слаже са црвеном“ (2020), „Распадање“ (2022), „Пресудан викенд“ (2022), „Забавна слова“ (2022), „Најзабавнији универзум“ (2024), „Сломљени негативци“ (2025); сарађује са часописима и дневним листовима; заступљен у зборницима; живи у Вршцу.

Гавран Љубинка (1960, Вел. Зденци, Хрватска), дипломирани филолог (општа књижевност са теоријом књижевности) и дипломирани библиотекар; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; збирка кратких, сатиричних прича „Моји универзитети“ (2022) и збирка поезије „Одговор Сунцу“ (2025); живи у Београду.

Гавриловић Зорана (1967, Лесковац), дипломирани правник; пише приче; објавила књиге „Кестенова фуга“ (2009), „Бадњи дан“ (2013), „Дипломци“ (2013), „Судбине двојице Јована“ (2014) и „Стабло“ (2015); заступљена у зборницима; сарађује са интернет порталима; живи у Лесковцу.

Гаврић Гордана, пише приче; живи у Новом Саду.

Гаћа Лука (1995, Нови Сад), ИТ инжењер; пише прозу; објавио два романа и збирку кратких прича; живи у Новом Саду.

Гашић Зорана (1950, Прекаја код Дрвара, Босна и Херцеговина), учитељица у пензији; пише приче; живи у Приједору (Босна и Херцеговина).

Гверић Коркут Инес (1970, Бањалука), психијатар и психотерапеут; пише кратке приче, есеје и стручне радове; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Загребу.

Гекић Ријад (1978, Травник, Босна и Херцеговина), дипломирани правник; пише приче, поезију и романе; живи у Доњем Вакуфу (Босна и Херцеговина).

Гиљевић Денис (1971, Загреб), инжењер биологије; сарађује са часописима; заступљен у зборницима.

Гргић Бошко (1960, Александровац код Лакташа, Босна и Херцеговина), новинар; пише сатиру, поезију и прозу; објавио књиге сатире „Први пар опанака“ (2022) и „Све је подмазано“ (2024); вишеструко награђиван; живи у Бок Јанковцу код Градишке (Босна и Херцеговина).

Дамјановић Радивоје Рале (1960), пише поезију, хаику поезију, афоризме, епиграме, приче, скечеве, есеје, књижевну и ликовну критику; објавио књиге „Стидак“ (1996), „Триптих о повратку“ (1999), „Ружа на Титанику“ (2002), „Месец ме држи будним / THE MOON KEEPS ME AWAKE“ (2003, двојезична, српско-енглеска), „Јахање на тигру“ (2010) и „Облачар / A CLOUD WIZARD“ (2012, двојезична, српско-енглеска); сарађује са листовима и часописима; заступљен у зборницима и антологијама; вишеструко награђиван; живи у Смедереву.

Дамњановић Д. Саша Славица (1952, Стапар), пише поезију и прозу; објавила збирку поезије „Кроз трепавице Неба“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима и антологијама; вишеструко награђивана; живи у Бачкој Тополи.

Даниловић Мирјана (1953, Велика Плана), лекар, специјалиста пнеумофтизиологије; пише поезију, прозу и књижевност за децу; објавила збирке поезије „Сан о птици“ и „Сневач“, збирке поезије за децу „Баш нећу“ и „Дрво сања путовања“, роман „Јоргован за Чајковског“ и роман за децу „Авантуре девојчице Свемирке“; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Дејановић Искра (2004), студент српске књижевности; пише поезију и прозу; објавила је роман „Бунтовница“ (2019); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Деспот Радић Невенка, архитекта; пише приче; живи у Старој Пазови.

Димитријевић Мирјана (1992, Ћуприја), мастер професор српског језика и књижевности; пише афоризме, епиграме и кратке приче; сарађује са часописима и листовима; заступљена у зборницима; живи у Нишу.

Додеровић Зоран (1960, Нови Сад), пише кратке приче, афоризме и хаику; књига хаикуа „Заструпљена река" (2000), „Слепи колосек" (2018, афоризми), „Изабране приче" (2018); коаутор је књига „Раскршће ветрова" (2003) и „ПреЗЕНт анегдоте" (2006); уређивао часопис „Хаику момент"; заступљен у бројним часописима, зборницима и антологијама; награђиван; живи у Новом Саду.

Дожудић Радован (1956, Загреб), адвокат; пише кратке приче, романе и есеје; објавио збирке кратких прича „Кратак за причу" (2002), „Жене и поздрави" (2009), „Затурена писма" (2021) и „Деминутиви" (2024), роман „Опловити земљу магије" (2013) и књигу есеја „Записи из Вретаније" (2017); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Бјеловару (Хрватска).

Дошен Горан (1981, Сарајево), пише прозу; објавио књиге „Дневник једне јесени" (2020), „Вратиће се вукови" (2021) и „Ветар и прашина" (2025); сарађује са часописима и порталима; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Драгишић Драгиња (Сисак), дипломирани технолог и туризмолог; пише кратке приче и романе; објавила је роман „Хроника њене младости"; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; превођена на шведски; награђивана; живи у Бањалуци и Београду.

Дрекић Давид (2006, Нови Сад), студент компаративне књижевности; пише приче; живи у Руменки.

Дробњак Маријана (2003, Краљево), студенткиња; пише приче; заступљена у зборницима; живи у Тавнику.

Дубовац Зоран (1993, Александровац), књижевник; пише поезију и прозу; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван.

Дунђеровић Борис (1984, Загреб), дипломирани правник; пише поезију и прозу; објавио збирку песама „Рођендан кубанског сунца“; живи у Београду.

Дурковић Милош (Смедерево), инжењер саобраћаја; пише поезију и прозу; заступљен у зборницима и часописима; награђиван; живи и ради на релацији Београд – Оман.

Ђаковић Кристијан (1988, Тузла), пише приче; објавио књигу „Писмо душе“ (2007); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Горњем Бистарцу код Лукавца (Босна и Херцеговина).

Ђапо Мирјана (1950, Смедерево), дипломирани филолог (српскохрватски језик и књижевност); пише поезију, прозу, драме, афоризме, есеје и књижевност за децу; објавила двадесет једну књигу, међу којима је роман „Elysion“; заступљена у преко двеста зборника; превођена на више од десет језика; награђивана; живи у Брчком (Босна и Херцеговина).

Ђого Вулић Пламенка (1954, Мостар), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); пише поезију и прозу; објавила седам књига, шест збирки поезије и једну књигу прича, међу којима је збирка песама „Из тишине“; вишеструко награђивана; живи у Београду.

Ђођић Зоран (1961, Брчко, Босна и Херцеговина), дипломирани правник; пише приче; објавио књигу „Шницла од диносауруса“ (2026); живи у Новом Саду.

Ђоновић Весна (1970, Подгорица), дипломирани филолог (енглески језик и књижевност); пише поезију и кратке приче; објавила збирку песама „Одувијек смо били ту“ (1998); заступљена у зборницима; живи у Подгорици.

Ђуг Јасна (1956, Лукавац), пише кратке приче и поезију; објавила три збирке поезије: „Ријечи иза шутње“, „Небо изнад облака“ и „Између јаве и сна“; заступљена са песмама и причама, за децу и одрасле, у преко четрдесет међународних збирки; сарађује са часописима; живи у Тузли.

Ђуза Живко (1954, Подрашница код Мркоњић Града), пише кратке приче, прозу и афоризме; објавио збирке афоризама: „Прогнозе из воде“ (2008), „Истрага је у току“ (2010), „Буква ливадарка“ (2011), „Шта су писцу хтјели да кажу“ (2012), „Ово и

оно“ (2015), „Писање у вјетар“ (2019) као и књигу прозних текстова „Мркоњић Град на узбрдицама и низбрдицама“ (2017); сарађује са бројним часописима; заступљен у више антологија хумора и сатире; живи у Подрашници.

Ђукановић Весна, учитељица; пише поезију и прозу; објавила две књиге кратких прича: „Радост жуте лубенице“ (2016) и „Одсјај свилених нити“ (2018); заступљена у зборницима; награђивана; живи у Кикинди.

Ђукановић Османчевић Маја (1977, Чачак), дипломирани правник; пише афоризме, сатиричне песме, поезију, хаику, кратку прозу; објавила је збирке поезије „Са покошених ливада“ (2000) и „Кроз прозор вагона“ (2025); заступљена је у зборницима, антологијским збиркама, књижевним новинама, дневним листовима и часописима у Србији и региону, као и на интернет порталима; награђивана; живи на релацији Бањалука – Чачак.

Ђурин Маргит (1949), дипломирани инжењер електротехнике; пише кратке приче, песме, приповетке, романе, есеје, путописе; објавила: „Време чуђења“ (1994), „Минијатуре“ (песме, 1999), „Стереотипи и маске“ (2000), „Копиле и друге приче“ (аутобиографски роман у виду збирке кратких прича, 2002); вишеструко награђивана; живи у Зрењанину.

Ђурић Александар (1985, Пожаревац), професор разредне наставе; пише прозу, поезију, есеје и књижевну критику; објавио збирку прича „У шине“ (2021), романе „Трансилванијски Алфа-Бет“ (2022) и „Светиљке (О мраку)“ (2025) и збирке песама „Смрт пса, крлетка и мајмунске коже“ (2023) и „Између одбројавања мрака и тумарања“ (2025); сарађује са часописима; живи у Драговцу.

Ђурић Живота (1950, Загорје, Вучитрн), пензионер; пише кратке приче, прозу, поезију, есеје; објавио једанаест књига; заступљен у многим зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Ђурић Стрибор (2006), студент; пише поезију и приче; објавио збирку песама „Изгубљене песме“ (2025); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Дворовима код Бијељине (Босна и Херцеговина).

Ђуровић Ана (1987, Подгорица), дипломирани правник (међународно право), библиотекарка; пише поезију, прозу и ко-

лумне; објавила романе за тинејџере „Ако постоји сутра“ и „Ја се не враћам кући“, збирку љубавне поезије „Она није ту“ и едукативну бојанку „Погоди ко сам“; сарађује са листовима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Подгорици.

Ђуровић Тамара (1988, Ужице), прехрамбени технолог и туризмолог; пише поезију и прозу; заступљена у зборницима; живи у Ужицу.

Ераковић Драгиша (1951, Ниш), пише кратке приче, песме и афоризме; објавио је књиге песама: „Задужбине”, „Перивој љувезни (Врт љубави)“, „Пијана времена”, „Азбучник православних манастира на тлу Србије”, заједничку књигу „Дружење са вековима” (заједно са Ј. Ђурић и М. Митковић), „Азбучник српских православних манастира ван Србије”, „Графити живота“, „Душа светлости“, „Записи“; заступљен у више од сто педесет зборника поезије и кратке приче и неколико антологија; радови су му објављени у Србији и иностранству; превођен; живи у Нишу.

Живковић Љиљана (1978, Грац), магистар немачког језика; пише приче, песме и романе на српском и немачком језику; објавила је романе „Артемије тврди да...” (2009) и „Ако је веровати Артемију” (2011); заступљена у више од седамдесет зборника на немачком и српском језику; награђивана у Србији и у Немачкој; живи у Београду.

Жикић Владислав Вук (1998, Београд), докторанд српске књижевности; пише приче и стручне радове; сарађује са часописима; живи у Земуну.

Зенг Бранка (1955, Панчево), кројачки радник; пише поезију и прозу; објавила три збирке поезије: „Сунцокрет” (2010), „Михољско лето” (2011) и „Још искри у оку” (2014); сарађује с књижевним часописима; заступљена у зборницима поезије, прозе и прича; награђивана; живи у Панчеву.

Златановић Весна (1969, Суботица), учитељица, завршила и медицинску школу на немачком језику; пише поезију и прозу; живи на Палићу.

Ивановић Душица (1960, Лозница), пише поезију, прозу, књижевне рецензије и приказе; преводи поезију са енглеског језика; објавила 18 књига поезије, романа и кратке прозе, међу којима је роман „Зовем се Астикја (Учење душе)“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима и антологијама; превођена на ен-

глески, турски, грузијски, италијански, бугарски, хебрејски и руски језик; вишеструко награђивана; живи у Панчеву.

Ивковић Ђорђе, пише приче; живи у Сиригу.

Илић Гордана (1966, Београд), учитељица; пише поезију и прозу; објавила романе „Помоћна кућа“, „Коров“, „Запис“, „Круг“ и „Туђа кућа“; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Илић Никола (1996, Крушевац), мастер теолог; пише поезију, приче и академске радове; објавио збирке песама „Васкрсни нас, Блага Речи“ (2020) и „Расинске песме“ (2022), као и књиге „Црквена политика српског кнеза Лазара (1371–1389)“ (2023), „Црквена политика српског кнеза и деспота Стефана Лазаревића“ (2024) и „Црквена политика српског деспота Ђурђа Смедеревца“ (2025); заступљен у зборницима; живи у Доњем Степошу код Крушевца.

Илић Реља (1999, Смедерево), студент филозофије; пише приче; заступљен у зборницима; живи у Смедереву.

Јаковљевић Биљана (1973, Београд), професор историје; пише кратке приче; објављена прозна књига „Мица Мафија” (2017); живи у Београду.

Јанковић Душан (1977, Београд), економиста у ИТ сектору; пише поезију, поезију у прози и кратку прозу; сарађује са часописима; живи у Бечу (Аустрија).

Јевтовић Братислав Бато (1947, Чачак), инжењер електронике и телекомуникација и дипломирани политиколог; пише поезију, прозу и есеје; објавио збирке песама „И шпански и португалски“ (1995), „Наусикаја“ (2001), „Придевски песмовник“ (2003), „Ласте из Луксора“ (2003), „Селебрити“ (2012), „Мангупски каприччо“ (2014), „Summa офрље“ (2015), „Мајске и друге песме“ (2016), „Осам седмица“ (2020) и „Охоло копиле април“ (2023), књигу театролошких есеја „Невестинска одора госпође Тајрон“ (2008) и романе „Јагуари из Ара“ (2019) и „Рапсодија у нептунплавој“ (2024); приредио зборник „Беседе под Вујном“ (1995); заступљен у зборницима и антологијама; вишеструко награђиван; живи у Чачку.

Јерговић Дражен (1980, Загреб), инжењер електротехнике; пише кратке приче, сатире, афоризме, епиграме, хумореске,

анегдоте, есеје, пјесме, хаику; објавио је две књиге хумора, сатире и афоризама те шаљиви дневник за младе; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Загребу.

Јовановић Ана (1984, Крушевац), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); пише кратке приче и поезију; објавила романе „Минина љубав“ и „У Ларином срцу“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Крушевцу.

Јовановић Верица (Тимок), пише прозу; живи у Доњој Белој Реци.

Јовановић М. Бранко (1960, Нови Сад), дипломирани инжењер електронике; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

Јовановић Славица (1969, Шабац), новинар; објављене књиге: „Алилуја“, „Албатрос“, „И уби дрво човека“, „Небом лете Церски саморасти“, „Косовски црни косови“, „Подсмевач“, „Златовез муња“, „Не клечи пред злотвором“; награђивана; живи у Прњавору Мачванском.

Јовичић Саша Екс (1969, Осијек, Хрватска), професор енглеског језика; пише афоризме и приче; објавио књиге афоризама „Ништа није добро“ (1995) и „Мисли из заветрине“ (1997); сарађује са листовима и порталима; заступљен у зборницима, лексиконима и антологијама; превођен на енглески, немачки, македонски, румунски и руски језик; награђиван; живи у Ирској.

Јокић Перица (1962, Витина), дипломирани професор књижевности; пише кратке приче, сатиричне приче, афоризме, драме, романе; објавио четрнаест књига: „Паметнији попушта“ (афоризми, 1996), „Ти си мој геније“ (роман у балади, 1996), „Доручак за Ему“ (драма, 1997), „Тачно у подне“ (антологија радио афоризма, 1998), „Лифт“ (драма, 1999), „Причам ти причу“ (сатиричне приче, 2013), „Искуства Роберта Ниманија“ (сатиричне приче, 2014), „Огледи Роберта Ниманија“ (сатиричне приче, 2015), „Свемирски дневник“ (роман, 2015), „Строго за јавност : афоризми и закони“ (2016), „Изразито добре приче“ (сатиричне приче, 2017, 2018) и „Сазнања Роберта Ниманија : Баш добре приче“ (2018), „Приче : избор“ (2018), „Периграми“ (2019); сарађује са часописима; заступљен у бројним зборницима и антологијама; награђиван; превођен на руски, енглески, француски, македонски и словеначки језик; живи у Беранама.

Јоцић Стаматовић Тања (1965), дипломирани грађевински инжењер; пише кратке приче и поезију; објавила збирку прича „Ловци на тритоне“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; вишеструко награђивана; живи у Београду.

Јошић Ненад (1971, Пожаревац), дипломирани инжењер организационих наука (менаџмент); пише кратке приче и поезију; живи у Костолцу.

Калејски Драган (1950, Нови Сад), инжењер технологије; пише приче; живи у Зрењанину.

Кањевац Татјана, специјалиста дечје и превентивне стоматологије, доктор медицинских наука; пише поезију и прозу; објавила збирку поезије „Између редова“ и роман „Излаз“; награђивана; живи у Крагујевцу.

Капелан Јасна (1982, Бачка Паланка), мастер филолог (англистика), доктор филолошких наука; пише поезију, прозу и научне радове; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Бачкој Паланци.

Киш Јарослав (1974, Земун), пише поезију и приче; објавио збирке песама „Изван сваког зла“, „Глас урбаног бунтовника“ и „У пролазу“; сарађује са часописима; заступљен у антологијама; песме су му превођене на немачки, енглески и словачки језик; живи у Старој Пазови.

Кљајић Горан (1955, Чапљина), пише афоризме и кратке приче; оснивач сатиричника „Носорог“; објавио око четрдесет и пет књига; приредио више зборника сатире; заступљен у зборницима; живи у Бањалуци.

Кнежевић Дајана (2005, Бијељина, Босна и Херцеговина), студенткиња медија и комуникација; пише приче; заступљена у зборницима; живи у Бијељини (Босна и Херцеговина).

Кнежевић Даница (1969, Београд), менаџер људских ресурса; пише поезију и кратку прозу; објавила збирку поезије „Кроз прозор душе“ (2026); заступљена у зборницима; живи у Београду.

Ковачевић М. Александар (1962, Пријепоље), доктор електротехничких наука; пише поезију, афоризме и кратке приче; објавио књиге афоризама „А Стаљин роди Тита и браћу његову“ (2004) и „Што се смијеш, о теби се говори“ (2021) и збирке поези-

је „Црни јахачи“ (2000), „Аранжери“ (2003) и „Кратки резови“ (2016); сарађује са листовима и часописима; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Ковачевић Савић Маја (1972, Београд), дипломирана правница; пише кратке приче и романе; објавила роман „Можда си то била ти, Ангелина“ (2017); заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Ковљанин Стефан (1988, Београд), мастер професор језика и књижевности; пише приче; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Кокановић Здравко (1959, Горње Црњелово код Бијељине, Босна и Херцеговина), професор ликовног васпитања; пише поезију и приче; објавио 26 збирки песама и размишљања; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Марибору (Словенија).

Кокић Арсић Александра (1968, Крагујевац), професор машинства; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Крагујевцу.

Коларевић Дејан (1993, Ивањица), пише поезију и кратке приче; објавио књиге „Конфузија идентитета“ (2020), „Класична песна“ (2022) и „Божидар Легенда“ (2023); сарађује са часописима; живи у Ивањици.

Колунџић Јелена **(**1976), аналитичар у друштвеним и психолошким истраживањима; пише приче и песме; заступљена у часописима и зборницима; живи у Београду.

Комбиљ Јарослав (1944, Стара Дубрава, Босна и Херцеговина), пише поезију и кратке приче; објавио збирку кратких прича на украјинском језику; преводи са украјинског и руског на српски и са српског и русинског на украјински језик; сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; живи у Врбасу.

Кораћ-Милошевић Весна (1954, Нови Сад), лекар, специјалиста физикалне медицине и рехабилитације, супспецијалиста реуматологије; пише приче; објавила приручнике „Бол у крстима“ и „Све што би желели да знате о вратној и грудној кичми“ и аутобиографску књигу „Зид или пут“; живи у Београду.

Косановић Ђуро (1978, Београд), пише приче; објавио књиге „Неоустројство“ (2019), „Приче са гумна“ (2021) и „Албер-

тов плес у Венецији“ (2023); сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; живи у Обреновцу.

Косовац Николина, пише приче; живи у Новом Саду.

Костадиновић Радивој (1970, Шабац), професор хемије; пише приче, драме и романе; један драмски текст извођен му је на професионалној сцени; награђиван; живи у Шапцу.

Котева Ангела, ученица седмог разреда основне школе; пише приче; живи у Струмици (Македонија).

Коцић Дијана (1987, Зрењанин), мастер професор хемије; пише кратке приче; живи у Зрењанину.

Крављача Вељовић Олгица (1985, Високо, Босна и Херцеговина), мастер филолог (српска књижевност и језик са општом књижевношћу); пише кратку прозу; објавила збирку кратке прозе „Пламен ивањданске свеће“ (2026); живи у Београду.

Крецуљ Дејан (1959, Панчево), професор физике и групе ИТ предмета; пише кратке приче, поезију, приче за децу, басне; сарађује са већим бројем штампаних и електронских медија; заступљен у више зборника и антологија кратке приче и поезије; живи у Београду.

Крстевски-Крстић Н. Томислав (1939, Куманово, Македонија), дипломирани правник; пише поезију и афоризме; сарађује са листовима и часописима; живи у Скопљу.

Кузмановић Младен (1965, Београд), пише поезију и приче; заступљен у зборницима и антологијама; живи у Београду.

Кујунџић Јелена (1958, Бастав код Осечине), економиста; пише прозу, поезију и афоризме; објавила књиге „Кроз сузе смех“, „Крпеж и трпеж“, „Невиделица“, „Азбука мог детињства“, „Песников врт“, „Нити Загоркиног предива“ и „Сто чудеса са небеса“; сарађује са часописима; заступљена у више од педесет зборника и у антологијама; вишеструко награђивана.

Кукулев Александар (1971, Велес, Македонија), новинар; пише поезију, прозу, драмске текстове и филмске сценарије; објавио романе „Путовање Петра Келемена“, „Како смо изабрали америчког председника“, „Водена прича“ и „Трешња“; роман „Путовање Петра Келемена“ преведен је на четири језика; вишеструко награђиван.

Куртић Вера (1972, Ниш), истраживачица и активисткиња за људска права; пише кратку прозу; објавила више кратких прича.

Лагуџин Немања (1987, Кикинда), дипломирани правник; пише кратке приче и поезију; објавио збирку поезије „Вешала сунцокрета" (поезија, 2007); заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Лазаревић Дајана (1993, Шабац), мастер професор језика и књижевности, преводилац; пише кратке приче, поезију, прозу и романе; објавила је четири збирке песама, роман и једну духовну биографију; њена дела и преводи су објављивана у бројним часописима и зборницима литерарних радова; превела са белоруског, руског и енглеског језика укупно четрдесет књига, од тога су капитална дела: збирка поезије „Венац" белоруског класика Максима Богдановича, „У сусрет духу – антологија белоруске хришћанске поезије" (2019), „Златна птица – белоруске народне бајке" (2020), „Наслеђе" Јанка Купале (2020); вишеструко награђивана у земљи и иностранству; превођена на енглески, француски, мађарски, руски, белоруски и малајски језик.

Лазаревић Миодраг (1954, Пожаревац), дипломирани агроекономиста; пише приче, романе, поезију, хумореске и афоризме; објавио више од двадесет књига, међу којима су „Биће боље и друге приче" (1996), „Приче из торбе од скаја" (2006), „Бунцање" (2015), „Намерне грешке" (2021), „Ветар свира баладу" (2023), „Отворена рана света" (2024) и „У даху" (2025); сарађује са листовима и часописима; заступљен у зборницима и антологијама; вишеструко награђиван; живи у Пожаревцу.

Лазић Вера (1973, Београд), пише приповетке, поезију и бајке; објавила збирку приповедака „Приче о Маленој" (2019), као и више књига у електронском облику; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Међулужју код Младеновца.

Ласта Јасенко (1955, Мостар, Босна и Херцеговина), дипломирани инжењер електротехнике; пише афоризме и кратке приче, укључујући спекулативну фикцију, хорор и магични реализам; објавио књигу „Пакао у граду М."; сарађује са часописима; награђиван; живи у Мостару.

Лисац Иван (1946), пише поезију и приче; објавио збирке песама *Sanje o belih nočeh* (2023), *Leta grejo* (2023), *Stari ata me je pravo* (2023), *Pod gradon son hodo* (2024), *Pero in čopič* (2025), *Se*

po kostevsko (2026) и *Bodice z barja* (2026); заступљен у зборницима; живи у Љубљани.

Љубичић Гордана (1956, Ужице), магистар филолошких наука (енглески језик), објавила је више књига за децу и збирку путописа „Шака пуна бисера“ (2021); живи у Ужицу.

Максић Лидија (1970, Скопље, Македонија), психолог; пише приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима.

Максић Славица (1957, Бујановац), доктор психологије; пише приче, поезију и афоризме; објавила збирке афоризама и кратких прича „Од лука до стреле“ (2020), „Моја прича“ (2022) и „(Х)уморан свет“ (2024); сарађује са листовима и часописима; заступљена у зборницима и антологијама; живи у Београду.

Малешевић Јасмина (1962, Београд), доктор ветеринарске медицине; пише поезију и прозу; објавила књиге „Скарабег“ (1992), „Јади младог анђела“ (2010), „Дневник урбане сирене“ (2013), „Чарна шума“ (2014), „Мачкасте приче“ (2015), „Легенда о мајци“ (2019), „Исусове сандале“ (2021), „Несташна Маркиза“ (2023) и „Плешем као морски коњиц“ (2026); заступљена у преко 250 зборника, алманаха и антологија; сарађује са часописима; вишеструко награђивана; живи у Београду.

Мали Славко, илустратор; пише поезију и кратке приче, бави се и стрипом; објавио збирку кратких прича „Нијечовјек“ (2019) и збирку поезије „Музичка кутија“; сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; вишеструко награђиван; живи у Прокупљу.

Манчић Жаклина, доктор електротехничких наука; пише поезију и кратке приче; објавила збирку песама и роман „Лабуковски“; сарађује са часописима и порталима; вишеструко награђивана.

Манџук Соња (1966, Скопље, Македонија), новинарка; пише поезију и прозу; објавила збирку поезије „Воопшто без“ (1989), „Земљовање“ (1991), новелу „Деан Кингер: Сместен во смешна куќа“ (1993), збирку прича „Стилски вежби / сето тоа можело да се случи и поинаку“ (2013) и роман „Насон почитана книга“ (2019); сарађује са порталима; заступљена у антологијама; награђивана; живи у Скопљу.

Марин Б. Данко (1965, Сремска Митровица), пише кратке приче, поезију, сатиру, хаику, афоризме, политичке текстове и пратеће хаибуне; објавио три књиге: „Модрило неба" (хаику збирка), „Тело ми је борбена машина" (поетски триптих) и „Песме, пјесма и кафански зен" (триптих песме и приче); заступљен у зборницима; сарађује са часописима; превођен (хаику и песме); живи у Новом Саду и Мартинцима.

Маринковић Дејан (1989, Ужице), пише поезију, прозу и есеје; објавио књигу митских и фантастичних прича „Соколица" (2025) и аутобиографску књигу „Кроз Олују" (2026); сарађује са часописима; заступљен у око 60 зборника; вишеструко награђиван; живи у Никојевићима код Ужица.

Марјановић Анастасија (1999, Крагујевац), пише приче; живи у Крагујевцу.

Марковић Разуменка (1966), економиста; пише поезију и прозу; објавила је збирку поезије „Осмех са којим кестенови зру"; заступљена у зборницима и часописима.

Марко-Мусинов Снежана (1958, Падина), студирала енглески језик и књижевност, административни техничар – компјутерски оператор; пише кратке приче, песме за децу и одрасле, афоризме, хаику, есеје, критичке осврте; објавила збирке песама „Заустављен ток" (2018) и „Чар различитости" (2024); заступљена у бројним антологијама и у преко шездесет зборника; сарађује са бројним часописима (штампаним и електронским); превођена на енглески, арапски, словачки, македонски, руски и кинески; вишеструко награђивана; живи у Земуну.

Мартинов Дарија (1987), доцент; пише приче, есеје и колумне; сарађује са часописима; награђивана; живи у Новом Саду.

Мартинов Милан, пише приче; живи у Панчеву.

Мартиновић Р. Слободан (1965, Лазаревац), дипломирани правник и дефектолог, доктор правних наука; пише поезију, афоризме, хумореске, кратке приче и драмске текстове; објавио збирке песама „Једноставне песме" (2004), „Јасне ствари" (2016), „Записи о ВВ" (2017), „Грозница" (2018) и „Мали опис љубави" (2021) и збирку прича „Најкраће и кратке приче о жени" (2022); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; живи у Лазаревцу.

Матешић Саша (1965, Сремска Митровица), учитељ; пише приче; вишеструко награђиван; живи у Врднику.

Мијаиловић Иван (1973), преводилац; пише приче; живи у Гетингену (Немачка).

Мијајловић Адски Душан (1953, Суви До код Блаца), пише прозу, поезију, књижевност за децу, хаику, сатиру, књижевне приказе и новинске текстове; објавио збирке песама „Несаницом до истине“, „Једино признајем своје распеће“, „ОЧИгледНО“ и „Не о(гуглати)“, више збирки прича и приповедака, роман „Братогубље“, збирке хаикуа и танки и књигу афоризама „Неко твори неко тавори“; заступљен у антологијама; вишеструко награђиван; живи у Нишу.

Мијатовић Игор (1975, Бања Лука, Босна и Херцеговина), дипломирани теолог, магистар разредне наставе, свештеник; пише приче, поезију за децу и стручне радове; објавио приручник „Интерактивно учење у настави православне вјеронауке“ (2007), уџбеник „Православна вјеронаука за шести разред основне школе“ (2016), студију „Блумова таксономија у православној вјеронауци“ (2018), збирку песама за децу „Пера пуж“ (2022) и збирку „Први снијег и друге пјесме“ (2025); награђиван; живи у Бањој Луци.

Миленковић Драгица (Књажевац), лекар; пише приче, песме и афоризме; објавила књиге песама „Шапутања душе” (2002) и „Завет“ (2018), књиге прича „Домишљарци“ (на дијалекту, 2018), „Читанка“ (2020), „Корона“ (2021), „Ако ти кажу“ (2023) и „Загрљај бола“ (2025) и приредила позоришни комад „На прелу се вода замутила“ Светислава В. Илића (2019); заступљена у многим зборницима прозе и поезије (електронским и штампаним); сарађује са часописима; вишеструко награђивана; живи у Минићеву.

Миленковић Јадранка (1969, Пула, Хрватска), пише поезију, прозу и есеје; објавила романе „Хетерос“ (2019), „Соба 427“ (2019), „Шеста песма за Ингу“ (2021), „Оливера учи немачки“ (2022) и „Ис“ (2025), збирке прича „Кроз затворена врата“ (2022) и „Лице господина са кишобраном“ (2023), као и више књига поезије и есеја; сарађује са часописима; превођена на енглески, пољски, мађарски и македонски језик; вишеструко награђивана; живи у Нишу.

Миленковић Слађана (1973, Сремска Митровица), доктор филолошких наука (српска књижевност и језик); пише поезију, прозу, научне студије, есеје и књижевну критику; објавила више збирки песама, међу којима су „Јутро заспале срне“ (1994), „Гоничи снова“ (1995), „Другим речима“ (2014), „Кроз трепавице сипам тугу“ (2022) и „Испричај себи“ (2025), књигу интервјуа „Жива реч“ (2013), књигу критика „Читање и промишљање“ (2024) и збирку прича „У звезданој смоли“ (2025); сарађује са часописима; превођена на више језика; вишеструко награђивана; живи у Сремској Митровици.

Миловановић Жељка (1973, Сомбор), трговац; пише кратке приче и поезију; живи у Кљајићеву.

Миловановић Милена, професор; пише поезију и кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бијељини.

Милосављевић Зорица (1970, Чачак), финансијски администратор; пише прозу; објавила роман „Наталија“ (2006); живи у Београду.

Милосављевић Љиљана (1952, Београд), архитектонски техничар; пише кратке приче и поезију; објавила књиге љубавне поезије „Постојбина срца“ (2007) и „Небо у реци“ (2013) и књигу прозе „Окрени се где сунце греје“ (2020); сарађује са часописима у земљи и иностранству; заступљена у зборницима и антологијама, како домаћим тако и страним; превођена на енглески, француски, немачки, бугарски и пољски; вишеструко награђивана; живи у Смедеревској Паланци.

Милошевић Зоран (1959, Богатић), официр, доктор политичких наука; пише прозу и преводи, објавио је збирку: „Приче из војске и живота” (2025); живи у Београду.

Милошевић Никола (1978, Смедерево), пише приче; живи у Малој Крсни.

Митић Драган, пише поезију и прозу; објавио збирке „Моје песме“ и „Моје приче“ (2024); сарађује са часописима; заступљен у више од триста књига, зборника и антологија; превођен на словеначки, македонски, бугарски, руски, енглески и немачки језик; вишеструко награђиван; живи у Нишу.

Митрић Синиша (1969, Сарајево, Босна и Херцеговина), професор филозофије; пише поезију и прозу; објавио више поетских и прозних дела; сарађује са стручним, књижевним и образовним часописима; живи у Београду.

Митровић Н. Жељко (1970, Београд), мастер економиста; пише кратке приче, афоризме и есеје; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; живи у Умци.

Митровић Оливера (1960, Лесковац), дипломирани инжењер хемијске технологије; пише поезију, кратке приче и јапанску поезију; објавила књиге „Од корака до стиха“ (2021), „Жена са сновима“ (2021), „Разиграна машта“ (2022), „Кад стихови певају“ (2026) и „Мириси душе“ (2026); сарађује са часописима; живи у Лесковцу.

Мишић Александра (1970, Чачак), дипломирани филолог (југословенска књижевност са српском књижевношћу); пише поезију и прозу; објавила је осам књига: збирке поезије – „Моје тишине“, „Сумраци и зоре“ и „Срцевидац“, романе – „Новчићи за Харона“ и „Шаптачи села Липова“, збирку приповедака – „Тајна замка Солотник и друге приче“, књигу есеја и критика – „О речима“, роман за тинејџере – „Шарена“; заступљена у стручним часописима и многим зборницима поезије и прозе у земљи и иностранству; награђивана у земљи и иностранству; живи у Чачку.

Мишић Бранислав (1968, Београд), инжењер; пише приче; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Мишић Миленко (1968, Меленци), инжењер; пише хаику поезију и сценарије за стрипове; објавио више књига хаику поезије; живи у Београду.

Младеновић Анђела (1999, Земун), архитекта; пише поезију и кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Земуну.

Младеновић Ана (1961, Крагујевац), дипломирала на Факултету примењених уметности; пише приче на српском и повремено на енглеском језику; живи у Београду.

Момчиловић Никола (1994, Лесковац), пише поезију и прозу; објавио је збирке хорор прича „Обичан дан“ и „Дневник кошмара“, као и збирку поезије „После поноћи“; заступљен у домаћим и регионалним часописима, зборницима и порталима; награђиван; живи у Власотинцу.

Морић Кинкел Един (1967, Чапљина), лекар; пише приче и песме (на српском и шпанском језику); објавио књиге поезије „Приче о сјенама“ (2015) и „Марија“ (2023); заступљен у зборницима песама и прича; живи у Шпанији.

Недимовић Драган (1950, Београд), атлетичар; пише кратке приче и поезију; објавио књигу ангажоване поезије „Ако желиш бити жив, не смеш бити мртав“ (2020); песмама и причама заступљен у преко сто зборника; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Незировић Сенахид (1963, Тузла, Босна и Херцеговина), новинар и преводилац; пише поезију, прозу и књижевну критику; објавио збирку песама „Церемонијал“ (1985), збирку кратких прича „Таксират“ (1998) и романе „Класићи“ (2011) и „Јагма“ (2020); сарађује са листовима и часописима; превођен на македонски, русински, енглески, руски, словеначки и арапски језик; вишеструко награђиван; живи у Лукавцу (Босна и Херцеговина).

Несторовић Лука (1996, Београд), продуцент; пише приче; живи у Београду.

Нешић Светлана (1970, Смедеревска Паланка), учитељица; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима и антологијама; живи у Смедеревској Паланци.

Никић Милиновић Радојка (1974, Ваљево), дипломирани богослов; пише поезију, кратку прозу, путописе; објавила песничке књиге: „Дуго откидање капи светла (2004), „Слика после сна“ (2007), „Трагови чекања дугих“ (2012), „Расуте сенке (2012), „Цветови неба“ (2013), „МАШНЕ ходочашћа“ (2014), „Чудесни вез“ (2016); „Капља бића“ (2021); заступљена у зборницима поезије, хаику поезије и кратке прозе; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Никић Немања (2001, Ваљево), дипломирани правник; пише поезију и приче; објавио збирку поезије „Сан пред заборав“ (2025); заступљен у зборницима; живи у Београду.

Николић Ведрана (1975, Сарајево), новинар; пише кратке приче, афоризме и хаику поезију; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Николић Зоран Мали (1957, Ђакус код Прокупља), пише кратке приче, афоризме, поезију, поезију за децу и хаику; хаику

објављивао у иностранству; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Нишу и Ћакусу.

Николић Јасминка Јасна (1960, Бановићи), пише прозу; објавила романе „Види, Морава цвета“ (2002) и „Накнадне белешке (Либерате ме)“ (2015); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Смедереву.

Обрадовић Александар (1986), специјалиста епидемиологије; пише прозу; објавио књиге прича: „Снојава“, „Лим прича, човјек заборавља“ (у коауторству са Слободаном Зораном Обрадовићем) и „Записи из ходника времена“, књигу бајки „Баш Памук и друге бајке“, мозаик-роман „Карта у једном смјеру“, збирку крими прича „Рулет срца и друге мистерије“, детективски роман за децу „Зов воде“, роман за децу „Не умиру лептири“, као и графичку новелу „Мртворођени“; вишеструко награђиван; заступљен у зборницима, антологијама и часописима, као и на разним интернет порталима; живи у Подгорици.

Обрадовић Весна (1971, Београд), учитељица; пише приче; сарађивала са часописима; живи у Марибору (Словенија).

Опарница Милица (1979), дипломирани правник, административни радник; пише приче; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

Османли Томислав (1956), писац и драматург; пише прозу, драмске текстове и сценарије; објавио тридесет књига, међу којима пет романа; сарађује са часописима; награђиван; живи у Скопљу.

Османчевић Динко (1971, Бањалука), пише сатиричне, (научно) фантастичне, крими-приче, афоризме, колумне; објавио збирке афоризама „Велики прасак“ (2019), „Златне резерве“ (2021), „Афористична артиљерија“ (2023) и „Из биљежнице Ника Слотера“ (2026); сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; вишеструко награђиван; живи у Бањалуци.

Павловић Ивана (2004, Земун), студенткиња књижевности; пише приче; живи у Новим Бановцима.

Павловић Рајић Кристина, професор српског језика и књижевности, докторанд српске књижевности; пише поезију, кратке приче и есеје; објавила збирке песама „Разгрљен круг“ (2018), „Лепеза“ (2019) и „Зелена љуљашка свемира“ (2022); са-

рађује са часописима; заступљена у зборницима и антологијама; превођена на руски језик; вишеструко награђивана; живи у Београду.

Папачек Светлана (1973, Скопље, Северна Македонија), пише поезију и прозу; објавила збирке песама „Страсти“, „Душевни болови“ и „Патетичне секвенце“, роман „Препород кроз несвесно“, збирку приповедака „Женска откровења“ и новелу „Љубав и вера“; заступљена у заједничким публикацијама; вишеструко награђивана; живи у Битољу.

Пауновић Владан, правник и новинар; пише кратку прозу; објавио књигу „И море сигурно има снове“; награђиван; живи у Београду.

Пауновић Недељко (Неготин), пише приче и песме; живи у Неготину.

Перић М. Ненад (1964, Земун), новинар; пише кратке приче, драмске текстове, поезију, афоризме и путописе; објавио „Туристички водич по Паризу“; сарађује са медијима и порталима; награђиван; живи у Београду.

Петрески Христо (1957), доктор наука из области методике и дидактике; пише поезију, прозу, књижевну теорију, културолошке студије и књижевну критику; објавио бројне књиге и приредио више антологија савремене македонске књижевности; сарађује са часописима; превођен на више европских језика; вишеструко награђиван; живи у Скопљу.

Петровић М. Иван (1960, Ваљево), дипломирани правник; пише поезију и прозу; објавио збирке приповедака „Човек који је сањао на ногама“ (1989), „Хроника врелих година“ (1997) и „Срећка Срећка Срећковића“ (2017), као и више збирки песама; сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; превођен на енглески, руски и македонски језик; вишеструко награђиван; живи у Кланици код Дивача.

Пешев Божидар (1946, Скопље), магистар антропологије; пише кратке приче, афоризме, песме, романе, драме, уметничке бајке, сатиру, позоришне комаде за децу и младе, књижевне критике; објавио је двадесет и четири књиге прича, песама и романа за децу и за одрасле, афоризама: „Мала башта песама” (1991, поезија за децу), „Зу-легенде или сањарприче” (1993, приче за децу), „Испод свиленог плашта” (1994, поезија за децу), „Најлепше ре-

чи” (1994, поезија за децу), „Стаклена лопта” (1996, роман за децу), „Одрастање до смрти” (1997, роман), „Чуварприча и његово благо” (2000, приче за децу), „Сећања” (2000, поезија), „Легенда о Водгори” (2000, роман за младе), „Враголије и чаролије” (2003, поезија за децу), „Књигочувар у контејнеру” (2003, сатира, под псеудонимом Стефан Ј. Божић), „Чуваре планете Акраш” (2006, роман за децу), „С неба” (2008, басне), „Бисер приче и легенде” (2009), „Премрежавања” (2010, поезија), „Пчела на шљивином цвету” (2011, хаику поезија, „Кашика и дуга” (2013, поезија), „Необичан дан” (2013, недовршена прича за децу), „Магареће симфонија” (2015, афоризми, 2015), „Зима у Прованси” (2015, роман), „Кад је гуска била крушка” (2016, мешовита књига за децу), „Приче из чаробне земље” (2017, приче за децу), „Путевима сновиђења” (2017, поезија), „Звездане птице” (2018, поезија за децу); заступљен у многим зборницима, панорамама и антологијама; сарађује са часописима; живи у Београду.

Пешевска Жана (1964, Крива Паланка, Северна Македонија), пише поезију и прозу; објавила збирке песама „Мирис твоје тишине“ и „Тишина која говори“; заступљена у зборницима у земљи и иностранству; живи у Београду.

Пешкир Слободан (1984, Нови Сад), саобраћајни техничар; пише поезију и прозу; заступљен у књижевним часописима; награђиван; живи у Црвеној Цркви.

Пилиповић Горан (*1959,* Бањалука), инжењер архитектуре; пише поезију, есеје и афоризме; заступљен у многим зборницима; живи у Бањалуци.

Поп Драган Драган (1959), пише, поезију, приче, књижевну критику и афоризме; објављене књиге: „Загубљене адресе“ (поезија, 1987), „Пут у ништа“ (поезија, 1990), „Душа у кутији шибица“ (хаику, 1997) , „Мачке“ (хаику, двојезично на српском и енглеском језику, 1998), „Доручак са Фројдом“ (поезија, 1999), „Утопија ентропија дагеротипија“ (поезија, 2009), „Кукурику хаику“ (хаику, 2013), „Могло је и горе“ (кратке приче, 2015), „Речи о мислима, мисли о речима“ (поезија, 2022); песме су му превођене на енглески, бугарски, мађарски, румунски и јапански језик; живи у Кикинди.

Попадић Драган (1961, Зрењанин), дипломирани политиколог (новинарство); пише кратке приче, песме, афоризме, драме;

објавио књиге: „Грчка трилогија”, „Свакодневно када мрем”, „Што се не би мјесец јео”/„Sose luna ma te has” (књига дечје поезије, заједно са Иваном Тоскићем), „Рјечник ромске душе”; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Тивту.

Поповић Катарина (1963, Београд), лекар специјалиста; пише поезију и прозу; објавила збирке приповедака „Грми над Београдом“ (2013), „Срце на столу“ (2018); роман „Јастребово гнездо“ (2024); збирку песама „Луталица“ и збирку дечјих прича „Дуња“ (2025); заступљена у зборницима; награђивана; живи у Земуну.

Поповић П. Александар (1973, Земун), дипломирани инжењер геологије (геофизика); пише поезију и приче; објавио збирке песама „Огледала тврђаве“ (2005) и „Рупе“ (2025); заступљен у зборницима; живи у Земуну.

Поповић-Паповић Зора (1943, Гољак), дипломирани филолог; пише кратке приче и романе; објавила романе „Град низ брдо“ (2015), „Град низ брдо 2“ (2018) и „Крилат човек“ (2020); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Преда Верица, пише поезију, кратке приче и хаику поезију, афоризме, осврте, новинске чланке; заступљена зборницима, књижевним новинама и часописима и антологијама у Србији и свету; награђивана; превођена; живи у Вршцу.

Раденковић Митровић Верица (1951, Пирот), дипломирани психолог у пензији; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима кратких прича и поезије; живи у Нишу.

Радованов Петар (1968), заповедник унутрашње пловидбе; пише кратке приче и поезију; заступљен у зборницима; живи у Футогу.

Радовановић Владимир (1964, Чачак), пише поезију и прозу; објавио једанаест књига поезије и прозе.

Радованчевић Драган (1979, Сремска Митровица), психолог; пише поезију и приче; објавио збирке песама „Клатно се боји летења“, „Глагол интимности“ и „Лампедуза“; сарађује са часописима; заступљен у зборницима прозе и поезије; живи у Сремској Митровици.

Раичевић Марина (1968, Пирот), професор енглеског језика и књижевности; пише афоризме, поезију, приче и игроказе за децу; објавила књиге „Афоризми и још понешто“ (2014), „Споменар једне учитељице“ (2015), „Лалилинт“ (2018), „Осмех нам лепо стоји“ (2020), „Прочешљане, разбарушене мисли“ (2022), „Пловидба кроз гребене“ (2024) и „Заискрене искре“ (2026); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бору.

Рајковић Јасмина (1976, Ниш), пише кратке приче и поезију; објавила збирку песама „На плочнику младости” (1999); заступљена у зборницима.

Ракановић Мира (1965, Маглај), дипломирани правник; пише кратке приче и песме; заступљена у зборницима песама и прича; живи у Павлишу.

Ракчевић Славица (1951, Вршац), дипломирани фармацеут, специјалиста медицинске биохемије; пише кратке приче; објавила збирку „Вршац нашег детињства“; живи у Београду.

Ранђић Драгана (1981, Пожаревац), фризерка, креатор женских фризура; пише прозу и поезију; објавила збирку прича „Доктор за фризуре“ и монографију „Пожаревачки берберi и фризери кроз историју 1862–2024“ (2025); сарађује са часописима; награђивана.

Рапаић Петра (1987, Пљевља), пише романе и приче; објавила роман „Универзум у невољи“ (2020), награђивана; живи у Новом Саду.

Ристић Зоран (1980, Ниш), инжењер и веб-дизајнер; пише поезију, кратку прозу, афоризме и хаику; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Нишу.

Ристић Ј. Драган (1948, Ниш), професор немачког језика и књижевности; пише кратке приче, афоризме, поезију и хаику; објавио осам књига хаику поезије „Из живота једног хаиђина” (1995), „Бубице у глави” (2000), „Пчела у целофану” (2001), „Цврчак у саксији” (2002) и друге, две књиге афоризама „Мисли – и не мисли” (2008) и „Испод црте” (2012), књиге кратких прича „Кађаче и катедрале” (2003), „Вреди се помучити” (2004), „Инсерти” (коауторски, 2004), „ПреЗЕНт Анегдоте” (коауторски, 2006), „Ковачи своје среће” (2010); превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче”; од 1996. године је главни

уредник „Хаику новина” из Ниша; хаику му је превођен на четрнаест језика; награђен са шездесет и четири награде; живи у Нишу.

Ристић Предраг (1963, Београд), економиста; пише кратке приче; једна прича објављена му је у зборнику; живи у Београду.

Ристић Саша (Ниш, 1977) инжињер електронике; пише поезију, хаику и прозу; живи у Нишу.

Ристић Стојановић Санда (1974, Београд), дипломирани филозоф; пише кратке приче, поезију, есеје и приказе; објавила је шеснаест књига поезије, а неке од њих су: „Ноћ је праштање своје” (2000), „Свитање је лет боје” (2007), „Ноћи наше, услуга” (2008), „Тишина разликује светлости” (2010), „Облачна птица” (2011), „Годишња доба речи” (2012), „Измишљотина ватре” (2013), „Осматрачница двадесет првог века“ (2019); заступљена у бројним зборницима и неколико антологија; сарађује са часописима; преводи поезију са енглеског; песме су јој преведене на енглески и француски језик и објављене у књигама „Art Poesie Poetry” (2019) и „This is the 21st century“ (2021); живи у Земуну.

Сабо Дајана (2005, Бачка Топола), студенткиња ИТ физике; пише поезију; заступљена у зборницима; живи у Новом Саду.

Сарафијановић Шћепановић Тамара (1969, Нови Сад), професор српскохрватског језика и југословенске књижевности, магистар лингвистичких наука; пише прозу, поезију, рецензије, сценарије и позоришне текстове; објавила романе „Плесање с демонима“, „Хаштаг богиње и понижене“, „Карма“, „Рука албатроса“, „Било једном на матурској вечери“ и „Анатема – наслеђе по женској линији“, као и збирку песама „Њена шкрињa“; награђивана; живи у Новом Саду.

Свилокос Константин (2007, Нови Сад), ученик; пише поезију, драме и прозу; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

Секулић Светлана, пише кратке приче.

Симић Ивана (1971, Подгорица), дипломирани инжењер, мастер агрономије; пише приче; живи у Београду.

Синђелић Оливера, пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Шапцу.

Синђелић Радован, пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Шапцу.

Сипкоска Гаштарова Белинда (1970, Битола, Северна Македонија), микробиолог; пише поезију, кратке приче и бајке; објавила књигу „Помеѓу мразот, огнот и срцето“; сарађује са домаћим и страним часописима; награђивана; живи у Битољу.

Средановић Мирослав (1936, Вучија, код Требиња), дипломата у пензији; пише афоризме, песме и кратке приче; књиге афоризама „Сто и ниједан афоризам” (2000), „Није смешно” (2001), „Записи на кожи” (2004), „Упадице“ (2007) „Смешна збиља“ (2010, 2011), „Нагазне мисли” (2015) „Ренесанса без хуманизма“ (2017); „Крстареће мисли” (2019), „Умњаци“ (2021) и „Изабрани афоризми“ (2021); заступљен у зборницима, енциклопедијама и антологијама прича и афоризама; поезију објављивао у књижевним часописима; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Средић Ђенић Милица (1987, Ужице), лектор српског језика; пише приче; живи у Београду.

Срећковић Ивана (1984, Крагујевац), професор српског језика и књижевности; пише поезију и прозу; живи у Паризу.

Стајкова Иванова Ани, пише приче; живи у Пловдиву (Бугарска).

Сте Лазовић Соња (1966, Прокупље), дипломирани хемичар; пише приповетке, кратке приче, песме, афоризме, романе и драмске текстове; објавила збирку приповедака „Како победити кризу“ (2014); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Стеванчевић Јасмина (Крушевац), пише поезију и прозу; награђивана; живи у Крушевцу.

Стојадиновић Радмила (1970, Пожаревац), пише поезију, прозу, новеле, сатиру и књижевност за децу; објавила романе „Хоћу свој живот назад“ (2023), „Све се то десило“ (2024) и „Дом напуштених душа“ (2026), књигу за децу „Авантуре Патка Лија“ (2025) и збирку поезије „Док чекамо сутра“ (2025); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; превођена на више језика; вишеструко награђивана; живи у Пожаревцу.

Стојановић Александар (1994, Лесковац), завршио Факултет безбедности; пише кратке приче и приповетке; објављене

књиге: „Мале лесковачке приче“ и „Побуна у доба самоће“ сарађује са часописима; живи у Београду.

Стојановић Ђорђе (1991, Прокупље), ИТ стручњак; пише поезију и кратке приче; објављиван у зборницима; живи у Нишу.

Стојановић Марина (1982, Београд), дипломирани филолог (српски језика и књижевност), лектор; пише кратке приче; живи у Младеновцу.

Стојковић Милан (1977, Ниш), наставник хемије; пише приче; објављиван у часописима; живи у Брзом Броду код Ниша.

Сумрах Татјана (1978), дипломирани историчар уметности; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Тадић Милојко (1957, Омољица), војни пензионер, пише прозу; објавио збирку приповедака „Онда кад су зиме биле беле“; сарађује са часописима; заступљен у зборницима.

Теодор Стефан (1961, Колашин), пише кратке приче, прозу, романе, приповетке и сценарија; објавио књигу „Паланачки пси“ (2018); сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; живи у Никшићу.

Терентић З. Љиљана (1963, Београд), пензионерка; пише поезију, прозу, есеје и књижевност за децу; објавила збирке „Благовести“ (2022), „Благослови“ (2022), „Кад Српкиња збори“ (2022), „Волети је дар од Бога“ (2022), „Кад сећања оживе“ (2023), „Руковети“ (2024) и „Деца брзо расту“ (2025); сарађује са часописима; заступљена у зборницима и антологијама; превођена на шпански, енглески, руски, румунски, грчки и италијански језик; вишеструко награђивана; живи у Смедереву.

Тешановић Гордана, пише приче; живи у Бањој Луци.

Тодор Зоран (1959, Смедеревска Паланка), академски сликар; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Тривуновић Борислав (1962, Зеница), дипломирани историчар; живи у Отави (Канада).

Тривуновић Војин (1956, Рудићи код Гламоча), дипломирани економиста; пише романе, приче, сатиру и поезију; објавио око тридесет књига; награђиван; живи у Бањој Луци.

Туфекчић Медиха, пише приче.

Ћосић Владан (1962, Шабац), пише поезију, кратке приче, басне и романе; објавио четири књиге поезије, три књиге кратких прича, књигу басни и роман; живи у Јаловику.

Ћурчић М. Марко (1989, Чачак), социолог, новинар и преводилац; пише кратке приче, афоризме, есеје и чланке; сарађује са часописима и порталима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; живи у Чачку.

Ћурчић Снежана (1954, Ивањица), пише поезију и прозу; објавила збирку песама „Откључана врата“ (2025); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Ивањици.

Филиповић Илонка, дипломирани социјални радник, пише кратке приче, поезију за одрасле и децу; заступљена у зборницима; живи у Загребу.

Филиповић Јелена (2000, Срем), студенткиња; пише приче; сарађивала са новинама; живи у Кузмину.

Филиповић Сретен (1957, Ваљево), пише прозу и драмске текстове; објављене прозне књиге: „Поноћ“, „Сутра“ и „Подне“; живи у Ваљеву.

Филиповић Татјана, мастер економиста; пише поезију и приче; живи у Панчеву.

Хаднађев Светислав (1959, Бечеј), пише прозу; објавио дечији роман „Максимилијан зомби”; заступљен у зборницима; живи у Бечеју.

Хаднађев Тамара (1987, Бечеј), археолог; пише прозу; објавила роман „Нити зла“; заступљена у зборницима.

Халиловић Елвир (1976), новинар; пише приче и поезију, за децу и одрасле; аутор је неколико сликовница и књига: „Приче из Срцолике земље“ (2023), „Биљежница господина Кактуса“ (2025), „Потрага за Леом и остале Дадине авантуре“ (2026) и „Сребренко и друге приче из Срцолике земље“ (2026); заступљен у зборницима; живи у Вогошћи (Босна и Херцеговина).

Хинић Младен (1971, Београд), дипломирани социолог; пише поезију и кратке приче; објавио књиге „Босоног, путевима макадамским“ (2020), „Одвојен од свега“ (2024) и „Бесмислен и отет од сна“ (2025); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Хрнчић Амина (1995, Зеница, Босна и Херцеговина), фармацеут; пише поезију и кратке приче; објавила збирке песама „Пут у Агапе“ (2020), „Октава“ (2020) и „Три живота јужније“ (2023); заступљена у зборницима и антологијама; превођена на више страних језика; вишеструко награђивана; живи у Новом Саду.

Цајнер Јелена, пише приче; живи у Апатину.

Цветковић Јелена (1984, Ниш), дипломирани правник; пише поезију и приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Нишу.

Цветковић Христина Тина (1978, Ниш), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); пише поезију и прозу; заступљена зборницима; награђивана; живи у Нишу.

Радовановић Цвијан Цицо, пише кратке приче; објавио књигу „Године подјела и подјеле година“; живи у Виндзору (Канада).

Цвјетићанин Весна (1961, Сомбор), правник; пише кратке приче и поезију; објавила књиге „Неочекивани живот“ (на енглеском, 2024) и „Откривање душе“ (2024); сарађује са часописима; живи у Сомбору.

Шолаја Зоран (1970, Карловац), професор; пише приче; објавио електронску књигу „Алгерно“ и аудио-књигу „Београдске приче“; сарађује са књижевним часописима у земљи и иностранству; живи у Београду.

Шолкотовић Снежана (1962, Кладово), професор разредне наставе; пише поезију и прозу; објавила је седамнаест књига за децу и одрасле: „Песма је мој живот“, „Од срца срцу“, „У знаку љубави – Сурове судбине“, „Извор живота“, „Кад проговори душа“, „Шапат ветра“, „Дечја заврзлама“, „Зврчка“, „Смицалице“ (двојезична збирка, српско-енглеска), „Хоризонти љубави/ Horizons of love“ и др.; заступљена у многобројним зборницима и антологијама; песме су јој превођене на бугарски, енглески, арапски и македонски језик; награђивана у земљи и иностранству; сарађује са бројним часописима; живи у Корбову.

Шопкић Чедомир (1959, Смедерево), дипломирани економиста, новинар, уредник и преводилац; пише поезију, прозу, афоризме и хумористично-сатиричне текстове; објавио књиге „Чувар сна, анђеле мој“ (2018), „Унапређење библиотечних услуга за

особе са тешкоћама у читању“ (2019), „Времеплов бесконачности“ (2020), „Невидљива присутност“ (2022), „Вео чежње“ (2024), „Живо(т)“, „Душа на ченгелу“, „Тунел у души“ и „До среће и назад“ (2025), као и „Кључ од куће снова“ и „Чекајући истину“ (2026); сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Скопљу.

Штетић Јелена; дипломирани филолог (неохелениста); пише приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Шуковић Милорад (1961, Српска Црња), професор математике; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; живи у Аранђеловцу

ДВОЈЕ ПРИСТОЈНИХ:
НАЈЛЕПША ОСТВАРЕЊА СА XXV КОНКУРСА
ЗА НАЈКРАЋУ КРАТКУ ПРИЧУ
(Приредио Ђорђе Оташевић)

1. издање

Ликовно решење корица	Дејана Јовановић
Издавач	„Алма”, Београд
Штампа	„Алма”, Београд
Тираж	200
ISBN	978-86-6122-337-2

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-36(082.2)
821-36(082.2)

Двоје пристојних : Најлепша остварења са XXV конкурса за најкраћу кратку причу / (приредио Ђорђе Оташевић). – 1. изд. – Београд : Алма, 2026 (Београд : Алма). – 347 стр. ; 21 cm. – (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Београд] ; књ. 532)

Тираж 200. – Предговор: стр. 5. – Аутори: стр. 311–347.

ISBN 978-86-6122-337-2

COBISS.SR–ID 202573321